

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

GENÇ YETİŞKİNLERDE İLİŞKİSEL İHTİYAÇLAR,
İLİŞKİ BAĞIMLILIĞI VE ROMANTİK İLİŞKİLERDE
ÖZ-YETERLİK İNANCI ARASINDAKİ İLİŞKİ
ÖRÜNTÜLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra Ceren TANGÜL

İstanbul

Eylül-2023

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

GENÇ YETİŞKİNLERDE İLİŞKİSEL İHTİYAÇLAR, İLİŞKİ
BAĞIMLILIĞI VE ROMANTİK İLİŞKİLERDE ÖZ-YETERLİK
İNANCI ARASINDAKİ İLİŞKİ ÖRÜNTÜLERİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra Ceren TANGÜL

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Müge AKBAĞ

İstanbul

Eylül-2023

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Müge AKBAĞ

Üye Doç. Dr. Hatice VATANSEVER BAYRAKTAR

Üye Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÖZKAN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Doç Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Genç Yetişkinlerde İlişkisel İhtiyaçlar, İlişki Bağımlılığı ve Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişki Örüntülerinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Büşra Ceren Tangül

ÖN SÖZ

Araştırma süresince ilgisini ve desteğini esirgemeyen, alana bütüncül yaklaşabilme vizyonu geliştirmeme kaynak olan kıymetli danışmanım sayın Doç. Dr. Müge Akbağ'a teşekkür ederim.

Ayrıca eğitim hayatım boyunca daima bana olan inançlarını hissettiren başta babam Cemal Yaşar Tangül'e, annem Müjgan'a, abim Yiğit'e, ablam Elif Meltem'e ve gülüşüyle zor günlerimi kolaylaştıran minik yeğenim Alp'e minnettarım.

Akademik kadrosunda yer aldığım süre boyunca her zaman çalışmalarımda beni yüreklendiren bölüm başkanım Dr. Öğr. Üy. Nevin Eracar'a, psikolojik ve akademik her zorlukta yanımda olan Dr. Öğr. Üy. Pınar Uysal Cantürk'e ve ekip çalışmasının nedeni kıymetli olduğunu hissettiren Arş. Gör. Aslı Yolcu'ya destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Deneyimlediğim her güçlükte ve mutlu anımda yanımda olan Berkan, Melis, İlayda, Ebrar, Kaan ve diğer tüm yakın çevrem sayesinde hayatı neşe içerisinde yaşayabildiğim için mutluluk duyuyorum.

Büşra Ceren Tangül

İstanbul-2023

ÖZET

GENÇ YETİŞKİNLERDE İLİŞKİSEL İHTİYAÇLAR, İLİŞKİ BAĞIMLILIĞI VE ROMANTİK İLİŞKİLERDE ÖZ-YETERLİK İNANCI ARASINDAKİ İLİŞKİ ÖRÜNTÜLERİNİN İNCELENMESİ

Büşra Ceren TANGÜL

Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Müge AKBAĞ

Temmuz, 2023-125 Sayfa

Genç yetişkinlik dönemindeki bireylerden yerine getirmeleri beklenen en öncelikli gelişimsel görev, yakın ilişkiler kurmak ve bu ilişkilerde temasta kalmayı başarabilmektir. İlişkiler bireyin iyi oluşunu olumsuz yönde etkileyebileceği gibi iyileşmesine de katkı sağlayabilmektedir. Bu sebeple ilişkisel ihtiyaçların doyumunun ele alınması öncelikle bireyi, ardından bireyin kuracağı ilişkileri, aileyi ve dolayısıyla toplumu anlayabilmek için önemli görülmektedir. Bu noktadan hareketle, çalışmanın amacı genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumunu, ilişki bağımlılığı ve romantik ilişkide öz-yeterlik inançları arasındaki ilişki örüntülerinin incelenmesidir. Araştırma, ilişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde 18-25 yaş arasında en az bir kez romantik ilişki deneyimi olan 341 genç yetişkine ulaşılmıştır. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği”, “Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği” ve “Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeği” aracılığıyla toplanarak SPSS 25 ve SPSS eklentili PROCESS Macro istatistik programları ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimleyici istatistikler, regresyon temelli bootstrap analizi, Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı, bağımsız gruplar için t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, ilişkisel ihtiyaçların doyumunun romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkisinin olduğunu gösterirken; ilişki bağımlılığı ile arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. Romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ile ilişki bağımlılığı arasında da negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan

ön analizlerin ardından aracılık analizleri gerçekleştirilmiş, ilişkisel ihtiyaçların doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının kısmi aracı rolünün olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca ilişkisel ihtiyaçların alt boyutlarından *otantiklik*, *destek ve koruma*, *deneyim paylaşımı* ve *inisiyatif* doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide de ilişki bağımlılığı kısmi aracılık rolüne sahiptir. Diğer taraftan ilişkisel ihtiyaçların doyumunun, ilişki bağımlılığının ve romantik ilişkide öz-yeterlik inancının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair elde edilen bulgular, genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumunun cinsiyete, sınıf düzeyine, sosyo-ekonomik duruma, annenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermiştir. İlişki bağımlılığı ise sadece cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Son olarak, genç yetişkinlerin romantik ilişkiye dair öz-yeterlik inançlarının, babalarının eğitim düzeyine ve en uzun yaşadıkları ilişkinin süresine göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular literatürde var olan teorik ve ampirik değerlendirmeler ışığında tartışılarak araştırmacılara ve uygulamacılara bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlişkisel ihtiyaçlar, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı, ilişki bağımlılığı, genç yetişkinler.

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF RELATIONSHIP PATTERNS BETWEEN RELATIONAL NEEDS, CODEPENDENCY AND SELF-EFFICACY BELIEFS IN ROMANTIC RELATIONSHIPS AMONG YOUNG ADULTS

Büşra Ceren TANGÜL

Master's, Family Counseling and Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Müge AKBAĞ

July 2023-125 Pages

The primary developmental task that individuals in young adulthood are expected to fulfill is to establish close relationships and to be able to stay in contact in these relationships. Relationships can negatively affect an individual's well-being or contribute to its improvement. For this reason, addressing the satisfaction of relational needs is seen as important in order to understand first the individual, then the relationships that the individual will establish, the family, and therefore, the society. From this point of view, the aim of the study is to examine the relationship patterns between satisfaction of relational needs, codependency and self-efficacy beliefs in romantic relationships among young adults. The study was conducted in accordance with the relational survey model. During the data collection process, 341 young adults between the ages of 18-25 who had at least one romantic relationship experience were reached. Data were collected through "Personal Information Form", "Relational Needs Satisfaction Scale", "Spann-Fischer Codependency Scale" and "Self-efficacy in Romantic Relationships Scale" and analyzed with SPSS 25 and PROCESS Macro statistical program with SPSS plug-in. Descriptive statistics, regression-based bootstrap analysis, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient, t test for independent groups, one-way analysis of variance (ANOVA) techniques were used in the analysis of the data. First of all, normality analysis was performed and it was concluded that the data were normally distributed. The findings of the study indicate that there is a positive and significant relationship between satisfaction of relational needs and self-efficacy beliefs in romantic relationships, while there is a negative and

significant relationship with codependency. A negative and statistically significant relationship was also found between self-efficacy beliefs in romantic relationships and codependency. Following the preliminary analyses, mediation analyses were conducted and it was concluded that codependency has a partial mediating role in the relationship between satisfaction of relational needs and self-efficacy belief in romantic relationship. In addition, codependency has a partial mediating role in the relationship between *the satisfaction of authenticity, support and protection, shared experience* and *initiative*, which are sub-dimensions of relational needs, and self-efficacy in romantic relationships. Besides, the findings on whether the satisfaction of relational needs, codependency and self-efficacy belief in romantic relationships differ according to socio-demographic variables showed that the satisfaction of relational needs in young adults differed significantly according to gender, grade level, socio-economic status, and mother's education level. Codependency, on the other hand, differed only according to gender. Finally, it was concluded that young adults' self-efficacy beliefs in romantic relationships differed according to the educational level of their fathers and the duration of their longest relationship. The findings obtained from the research were discussed in the light of the theoretical and empirical evaluations in the literature and some suggestions were made for researchers and practitioners.

Keywords: Relational needs, self-efficacy beliefs in romantic relationships, codependency, young adults.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
KISALTMALAR	xvii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1. 4. Varsayımlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1. 6. Tanımlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI	6
2. 1. İlişkisel İhtiyaçlar.....	6
2. 1. 1. Farklı Bakış Açlarına Göre İhtiyaçlar	6
2.1.1.1. Murray'ın Modern Gereksinim Kuramı	6
2. 1. 1. 2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı	7
2. 1. 1. 3. Glasser'in Seçim ve Kontrol Teorisi	8
2. 1. 1. 4. Alderfer'in ERG (Varoluş, İlişki Kurma ve Gelişme) Kuramı.....	8
2. 1. 1. 5. McClelland'ın Başarı Gereksinimi Kuramı	8
2. 1. 1. 6. Ryan ve Deci'nin Öz-Belirleme Kuramı	9
2. 1. 2. Erskine'nin İlişkisel İhtiyaçlar Modeli.....	10
2. 1. 2. 1. Güvenlik İhtiyacı.....	10

2. 1. 2. 2. Değer Görme İhtiyacı	10
2. 1. 2. 3. Kabul Edilme İhtiyacı.....	11
2. 1. 2. 4. Onaylanma İhtiyacı	11
2. 1. 2. 5. Benliğin Tanımlanma İhtiyacı.....	11
2. 1. 2. 6. Etki Yaratma İhtiyacı.....	12
2. 1. 2. 7. Karşı Tarafın Başlatması İhtiyacı.....	12
2. 1. 2. 8. Sevgiyi İfade Etme İhtiyacı	12
2. 1. 3. İlgili Araştırmalar	12
2. 2. İlişki Bağımlılığı	13
2. 2. 1. İlişki Bağımlılığını Açıklayan Kavramlar	14
2. 2. 2. İlişki Bağımlılığının Etiyolojisi	15
2. 2. 3. İlişki Bağımlılığına Sahip Bireylerin Ortak Özellikleri	16
2. 2. 4. İlgili Araştırmalar	17
2. 3. İlişkide Öz-Yeterlik İnancı	18
2. 3. 1. Öz-Yeterlik Kavramının Tanımı	19
2. 3. 2. Öz-Yeterlik İnancını Etkileyen Faktörler ve Kaynakları	20
2. 3. 3. Öz-Yeterliğin Birey Üzerindeki Etkileri	21
2. 3. 4. Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı	21
2. 3. 5. İlgili Araştırmalar	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	25
3. 1. Araştırmanın Modeli	25
3. 2. Çalışma Grubu	26
3. 3. Veri Toplama Araçları.....	28
3. 3. 1. Kişisel Bilgi Formu	29
3. 3. 2. İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği (İİDÖ)	29
3. 3. 3. Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği.....	29
3. 3. 4. Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeği	30
3. 4. Verilerin Toplanması.....	30
3. 5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULAR.....	33
4.1. Araştırmanın Değişkenlerine Ait Betimsel İstatistiklere İlişkin Bulgular	33
4. 2. Aracılık Analizlerine Ait Bulgular	33
4. 3. Sosyo-Demografik Değişkenlere Ait Bulgular	43

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA	68
5. 1. Sonuç	68
5. 2. Genel Değerlendirme ve Tartışma	69
5. 2. 1. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu ve Alt Boyutları ile Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması	70
5. 2. 2. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	75
5. 2. 3. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	77
5. 2. 4. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Sosyo-Ekonomik Duruma Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	78
5. 2. 5. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Annenin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	79
5. 2. 6. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Babanın Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	80
5. 2. 7. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Doğum Sırasına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	80
5. 2. 8. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Hâlihazırda İlişki Yaşama Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	81

5. 2. 9. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının En Uzun İlişki Süresine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	82
5. 3. Sınırlılıklar.....	83
5. 4. Öneriler.....	84
5. 4. 1. Araştırmacılara Öneriler.....	84
5. 4. 2. Uygulamacılara Öneriler.....	84
KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	100
ÖZGEÇMİŞ.....	108

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.2.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	26
Tablo 3.2.2. Katılımcıların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	26
Tablo 3.2.3. Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	27
Tablo 3.2.4. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	27
Tablo 3.2.5. Katılımcıların Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	27
Tablo 3.2.6. Katılımcıların Doğum Sıralarına Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	28
Tablo 3.2.7. Katılımcıların Şu Anda İlişki Yaşama Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	28
Tablo 3.2.8. Katılımcıların En Uzun Yaşadıkları İlişki Süresine Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler.....	28
Tablo 3.2.9. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Çarpıklık Ve Basıklık Katsayıları.....	31
Tablo 4.1.1. Araştırmada Kullanılan Ölçekler Ve Alt Boyut Puanlarına Ait Betimleyici İstatistiklere İlişkin Bulgular (N=341).....	33
Tablo 4.2.1. İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği Alt Boyutları, Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği Ve Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeğine Ait Puanlar Arasındaki İlişkilerin Sınanmasına Yönelik Gerçekleştirilen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları.....	34
Tablo 4.2.2. İlişkisel İhtiyaçlar Doyumu İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları.....	37
Tablo 4. 2. 3. Otantiklik İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları.....	38

Tablo 4.2.4. Destek Ve Koruma İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları	40
Tablo 4.2.5. Deneyim Paylaşımı İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları	41
Tablo 4.2.6. İnsiyatif İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları.....	42
Tablo 4.3.1. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar Toplam Ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Ve İlişki Bağımlılığı Toplam Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T-Testi Sonuçları	44
Tablo 4.3.2. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi	45
Tablo 4.3.3. İlişkisel İhtiyaçlar Toplam Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	47
Tablo 4.3.4. Deneyim Paylaşımı Alt Boyutu Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	48
Tablo 4.3.5. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları.....	49
Tablo 4.3.6. İlişkisel İhtiyaçlar Toplam Puan Ortalamalarının Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	51

Tablo 4.3.7. Etki Edebilme Toplam Puan Ortalamalarının Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	52
Tablo 4.3.8. Deneyim Paylaşımı Toplam Puan Ortalamalarının Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	52
Tablo 4.3.9. İnisiyatif Toplam Puan Ortalamalarının Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	53
Tablo 4.3.10. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları.....	54
Tablo 4.3.11. İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	56
Tablo 4.3.12. Deneyim Paylaşımı Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	57
Tablo 4.3.13. İnisiyatif Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	57
Tablo 4.3.14. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları	58
Tablo 4.3.15. Romantik İlişkide Öz-Yeterlik Toplam Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Lsd Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.3.16. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Doğum Sıralaması	

Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları.....	61
Tablo 4.3.17. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar Toplam Ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Ve İlişki Bağımlılığı Toplam Puan Ortalamalarının Mevcut Durumda İlişki Yaşama Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T-Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4.3.18. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının En Uzun İlişkilerinin Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları	65
Tablo 4.3.19. Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı Toplam Puan Ortalamalarının En Uzun İlişki Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları	67

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1.1. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu ve Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracılık Rolüne İlişkin Önerilen Model	25
Şekil 4.2.1. Genç Yetişkinlerde İlişkisel İhtiyaçların Doyumu İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnançları Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü	36
Şekil 4.2.2. Otantiklik İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü	37
Şekil 4.2.3. Destek Ve Koruma İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü	39
Şekil 4.2.4. Deneyim Paylaşımı İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü	40
Şekil 4.2.5. İnisiyatif İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü	41
Şekil 4.2.6. Etki Edebilme İle Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü	43

KISALTMALAR

Akt.: Aktaran

ANOVA: Analysis of Variance (Tek Yönlü Varyans Analizi)

Çev.: Çeviren

Ed.: Editör

SPSS: (Statistic Packets For Social Sciences) Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı

Vd.: Ve Diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

Topluma ayna tutan aile birimi kültürler arası psikoloji, psikopatoloji, sağlık psikolojisi, gelişimsel psikoloji gibi alanların bakış açısıyla incelenmiştir. Son zamanlarda ise aile yapısının aile birliğini oluşturmuş evli bireylerin bakış açısıyla incelenmesinin yanı sıra, ilişkilerin doğasının ve dinamiğinin romantik ilişkiyi henüz gündemine almış genç yetişkin grubunun bakış açısıyla incelendiği araştırmalara yönelimin arttığı görülmektedir. Genç yetişkinlik döneminde belirgin bir rol oynayan romantik ilişkilerin hangi değerler esas alınarak kurulduğu ve sürdürüldüğünü incelemek geleceğin toplumunu anlamak ve iyileştirici öneriler sunmak açısından önemli görülmektedir. İlişkisel açıdan genç yetişkinin daha çok bir gruba ait olmaya ihtiyaç duyduğu için kendi grubunun değerleriyle hareket etmesi beklenmektedir. Bu çalışmada ele alınan ve içsel teması vurgulayan ilişkisel ihtiyaçlar, ilişkide öz-yeterlik ve ilişki bağımlılığı kavramları ise gelişim görevi itibariyle kendini bir grubun değerleriyle tanımlamaya eğilimli genç yetişkini farklı olarak, bireysel kazanımları ve öz-değerlendirmeleri ile tanımlamaktadır.

Murray'e göre ihtiyaç, fizyolojik veya psikolojik olarak bireyde oluşturulan bir gerginliğin ortadan kalkması için çabalamaktır ve bireylerin psikolojik ihtiyaçları içerisinde ancak bir ilişkide kalındığında karşılayabilecekleri gereksinimleri de bulunmaktadır (Akt., Cihangir-Çankaya, 2009). İnsanların en temel ihtiyacı ilişki içerisinde kalmaktır. Etkileşim kurmaya ihtiyaç duyan insan içerisinde bulunduğu ilişki içerisinde de çeşitli ilişki ihtiyaçlarına sahip olur. Bu ihtiyaçların karşılanamaması durumunda ise yaşamını sürdürmede güçlükler yaşamaya başlar. İlişkisel ihtiyaçlar farklı kuramlar temelinde ele alınarak çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Erskine'nin İlişkisel İhtiyaçlar Modeli'ne göre temel olarak ilişki ihtiyaçları beş kategoride ele alınmaktadır. Bu ihtiyaçlardan biri olan destek ve koruma ihtiyacı sabit, güvenilir ve koruyucu bir biçimde kişinin etkileşim kurduğu kişi tarafından kabul edilmeye yönelik ihtiyacı ifade etmektedir. Destek ve koruma ihtiyacı karşılanan birey sıkıntılı bir durum yaşadığında başka bir bireyden yardım talep edebilir ve bu kişiye güvenebilir. Otantiklik ihtiyacı ise, bireylerin başkalarıyla kurdukları ilişkilerde kendilerini özgün ve bu özgünlükleri içerisinde de güvende

hissetme ihtiyaçlarını ifade etmektedir. Bu ihtiyaı karşılanan birey insanlarla etkileşim kurarken kendisi gibi davranabilmekte, benzersizliğini kabul etmekte ve bu özgünlüğüne karşın çevresinden saygı gördüğünü kabul etmektedir. Etki yaratmak ihtiyaı, bireyin karşısındakini etkilediğini hissetmeye yönelik ihtiyaına karşılık gelmektedir. Bu ihtiyaı karşılanan birey kendi görüş, tavsiye veya fikirlerinin diğer insanlar için önemli olduğunu fark eder. Deneyim paylaşımı ihtiyaı ise ortak ilgilere sahip kişilerle etkileşim kurmaya yönelik ihtiyaı temsil etmektedir. Deneyim paylaşımı ihtiyaı karşılanan bireyin hayatında ortak ilgi alanlarına sahip kimseler vardır ve birlikte ilgi alanları doğrultusunda deneyimler elde edebilmektedirler. Diğerinin inisiyatif alması ihtiyaı ise bireyin kendisini ifade etmesine gerek olmaksızın etkileşim içerisinde bulunduğu kişiler tarafından anlaşılarak bir davranış geliştirmesine yönelik ihtiyaı ifade etmektedir. Bu ihtiyaı karşılanan bireyin hayatında kişisel talebi olmasa dahi kendisi için bir şeyler yapabilen insanlar vardır (Avcı, 2021; Toksoy, 2021).

Araştırmanın değişkenlerinden bir diğeri olan, öz-yeterlik inancı ise kişinin kendine ilişkin inancını ifade eden bir kavramdır. Öz-yeterlik inancı yüksek olan kişi ulaşmak istediği sonuçlar için sarf etmesi gereken çabayı sarf edebileceğine inanır ve bu nedenle de öz-yeterlik inancı yüksek bireylerin amaçlarına diğer insanlara kıyasla daha yüksek oranda ulaştıkları bulunmuştur (Kong, Zhu, Hu ve Yao, 2021; Sakız, 2013). Yakın ilişkilerde öz-yeterlik inancı ise, kişinin bir ilişkiyi sürdürebilmesi için iletişim kurma, duygularını kontrol edebilme, destek verebilme becerilerine ilişkin kendisine olan inancını ifade etmektedir. Romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancı yüksek olan bireylerin ilişkilerinde daha mutlu oldukları ve problemlerini diğer çiftlere kıyasla daha hızlı ve yapıcı bir biçimde çözdükleri ve bu nedenlerle de daha uzun süreli ilişki içerisinde buldukları saptanmıştır (Riggio ve ark., 2011; Özsoysal, Baş ve Aysan, 2019; Weiser ve Weigel, 2016).

Diğer taraftan insanlar arası ilişkilerde bazen bir tarafın kendi kişisel gelişim özellikleri, geçmişi, davranış örüntüleri, kişiliği veya mizacı nedeniyle diğer tarafa karşı daha bağımlı olduğu görülmektedir (Ançel ve Kabaki, 2009; Martsolf, Sedlak ve Doheny, 2000; Tanhan ve Mukba, 2014). Bu gibi bağımlı davranışlar ilişki bağımlılığı olarak adlandırılmaktadır ve daha çok olumsuz davranış örüntüleriyle ilintilidir (İlkyaz Yapabaş, 2018; Mukba, 2013). İlişki bağımlılığı yüksek olan kişi partnerine karşı takıntılı bir biçimde meşguliyet gösteren, sürekli olarak karşı tarafın

isteklerine duyarlı olarak bu istekleri karşılamaya çalışan, bu bağımlılığın neticesinde çarpık duygular, düşünceler ve davranışlar geliştiren bireylerdir. Bu kişilerin terk edilmeye dair yüksek oranda kaygıları vardır ve genel olarak insanlar arası ilişkilerinde belirgin güvensizlik duyguları açığa çıkmaktadır (Mukba, 2013).

Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, ilişkisel öz-yeterlik inancının romantik ilişki doyumunu belirleyici bir role sahip olduğu tespit edilmiştir (Bahun ve Huic, 2017). Bu bulgu, ilişki doyumunun artmasının ilişkisel ihtiyaçların karşılanması anlamına gelebileceğini, dolayısıyla ilişkisel ihtiyaçların romantik ilişkideki öz-yeterlik inancı ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Diğer taraftan, ilişki bağımlılığın bireylerin öz-yeterlik inancı ile ilişkili olduğuna dair araştırma bulgularına da rastlanmaktadır (Karaşar, 2021).

Buraya kadar aktarılan kavramsal ve teorik bilgi birikimine ve ayrıca sınırlı sayıdaki araştırma bulgularına dayanarak, genç yetişkinlerin romantik ilişkide öz-yeterlik inançları, ilişkisel ihtiyaçları ve ilişki bağımlılıkları arasındaki ilişki örüntülerinin belirlenmesinin araştırılmaya değer olduğu düşünülmüştür. İlişkisel ihtiyaçların doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolüne dair bir sonuca ulaşılması durumunda daha sağlıklı aile yapılarının kurulabilmesi için iyileştirme çalışmaları planlayabilmek ve gelecek çalışmaların temeli olabilmesi için temel psikolojik ihtiyaçların doyumunun ve ilişki bağımlılığının ikili ilişkilere, böylece aileye ve gelecek nesillere ne şekilde yansıdığına ilişkin merak uyandırarak farkındalık yaratmak amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Literatürde, genç yetişkinlerin günlük yaşamlarının büyük bir bölümünü romantik ilişkilerin kapladığı ve bu dönemin gelişim görevlerinden biri olarak kabul edilen yakınlık kurma ihtiyacının genç yetişkinlerin hayatlarında önemli bir yer tuttuğu belirtilmektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2010; Küçükarslan ve Gizir, 2014; Sarı ve Owen, 2016). Toplumun en küçük yapı taşı olarak kabul edilen ailenin oluşum sürecine ilişkin temellerin de atıldığı bu yaşam döneminde romantik ilişkilerdeki öz-yeterlik inancının öncüllerini anlamak için gerçekleştirilen bu çalışmada, genç yetişkinlerin romantik ilişkideki öz-yeterlik inançları, ilişki bağımlılık düzeyleri ve ilişkisel ihtiyaçları arasındaki ilişki örüntülerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumu, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ve ilişki bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumu ve romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolü var mıdır?
3. Genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumu, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ve ilişki bağımlılığı düzeyleri araştırmada ele alınan demografik değişkenlere göre (cinsiyet, öğrencinin sınıf düzeyi, sosyoekonomik durum, anne ve babanın eğitim durumu, doğum sırası, mevcut ilişki durumu, en uzun ilişki süresi) anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumun en küçük yapı taşı olarak kabul edilen ailenin temelini oluşturan ikili ilişkileri anlamlandırabilmek amacıyla, genç yetişkinlerin gelişim görevlerinden biri olarak kabul edilen yakınlık ve bağlılık davranışlarını incelemek önemli görülmektedir (Eryılmaz ve Ercan, 2010; Küçükarslan ve Gizir, 2014; Sarı ve Owen, 2016). Romantik ilişki öz-yeterliği ve ilişki bağımlılığı düzeyleri ile ilişkisel ihtiyaçların doyumu arasındaki ilişki örüntülerinin incelendiği bu çalışmada genç yetişkinlerin romantik ilişki yaşantıları ele alınmıştır. Ayrıca ilişkisel ihtiyaçlar yeni çalışılan bir konu olduğu için bu araştırmada ele alınan değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi sonucu elde edilen bulguların bu konuda daha sonra yapılacak araştırmalara da ışık tutması beklenmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, araştırmanın ana değişkenlerinden biri olan ilişkisel ihtiyaçların yeni çalışılan bir konu olması dikkat çekmektedir. İlişkisel ihtiyaçları konu alan sınırlı sayıdaki çalışmada bağlanma stilleri ve bireyleşme düzeyleri ile ilişkisel ihtiyaçlar arasındaki ilişkilerin incelendiği görülmüştür (Avcı, 2021; Guarino, 2020; Quintana ve Kerr, 1993). Temel ilişki ihtiyaçlarının genç yetişkinlerin romantik ilişkilerdeki öz-yeterlik inancı ve ilişki bağımlılığı düzeyleri ile nasıl bir ilişki örüntüsü içinde olduğunun incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularının da, hem ilişkisel ihtiyaçlar konusundaki literatüre katkı sağlayacağı hem de aile, çift ve ilişki danışmanlarına uygulamalarında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

1. 4. Varsayımlar

Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin ölçek maddelerine içten, samimi ve doğru yanıt verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- Araştırma 2023 yılı ile,
- Araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 18-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerle,
- Araştırmada kullanılan ölçme araçlarından elde edilen bilgiler, ölçeklerin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1. 6. Tanımlar

Genç Yetişkin: Yaşam akışında partner seçimi, kariyer, aile, sosyalleşme gibi konuların gündemde olduğu; 18-30 yaş arası bireylerin oluşturduğu gruptur (Boynd ve Bee, 2015).

İlişkisel İhtiyaçlar: Fizyolojik ihtiyaçlar gibi karşılandığında kişiyi doyuran, karşılanmadığında ise içsel çatışmalara neden olabilen samimi ve içten kurulacak ilişkilerdeki soyut ihtiyaçları ifade etmektedir (Erskine, 2020).

İlişki Bağımlılığı: Kişinin ilişki ve yakınlık kurmak konusundaki güvensizlikleri nedeniyle kendi ihtiyaçlarını göz ardı etmesi, odağının diğerleri olması durumudur (Sioui ve Tousignant, 2009).

Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı: Bireyin ilişkide bulunduğu kişilerle çekinmeden duygu ve düşüncelerini paylaşabilmesi, ilişkiye emek haralayabilmesi ve duygularını düzenleyebilmesine yönelik kendine olan güvenidir (Lopez, Morúa ve Rice, 2007).

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde, araştırmada ele alınan ilişkisel ihtiyaçlar, ilişki bağımlılığı ve romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancı değişkenlerine ilişkin kuramsal açıklamalara ve bu değişkenler üzerine yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2. 1. İlişkisel İhtiyaçlar

Tezin bu başlığı altında araştırmanın ana değişkenlerinden biri olan ilişkisel ihtiyaçlara değinmeden önce literatürde ihtiyaç kavramının kuramlarla nasıl ele alındığı üzerinde durulmuş, ardından Erskine'nin İlişkisel İhtiyaçlar Modeli tanıtılmıştır.

2. 1. 1. Farklı Bakış Açılarına Göre İhtiyaçlar

İhtiyaç, bireylerin deneyimlerle veya doğuştan ortaya çıkan; bir varlığın yokluğuna ilişkin yaşantıdır (Cihangir-Çankaya, 2009). Kişi bu ihtiyaçları doğrultusunda davranışını başlatacak motivasyonu edinir (Ryan ve Deci, 2000). İhtiyaç kavramı hem bireysel hem toplumsal hem de terminolojik olarak farklı disiplinler tarafından ele alınmıştır. Aşağıda temel psikolojik ihtiyaçlara açıklama getirmeye çalışan belli başlı kuramlara yer verilmiştir.

2.1.1.1. Murray'ın Modern Gereksinim Kuramı

Murray, literatürde sistemli bilimsel yöntemleri kullanarak ihtiyaçları inceleyen ilk kişidir. Bu kuramda ihtiyaçlar birincil ve ikincil ihtiyaçlar (biyolojik ve psikolojik) olmak üzere iki temel başlıkta incelenmektedir (Deci ve Ryan, 2000; Fabellon, Harnandez ve Lanic, 2011). Biyolojik ihtiyaçlar; yiyecek, su, uyku, cinsellik gibi kişinin fiziksel tatmine ulaşması için gereksinimleridir (Murray, 1953).

Modern Gereksinim Kuramı'nda daha çok psikolojik ihtiyaçların üzerinde durulmuştur. Kurama göre bu ihtiyaçların doyum kaynakları insanın aksiyonları veya duygularıdır. Aynı zamanda bir durum karşısında bireyde birden fazla ihtiyaç da açığa çıkabilmektedir. Bu durumda hangi ihtiyacın öncelikle giderileceğinin ihtiyaçlar arasındaki şiddete bağlı olduğu belirtilmektedir (Biçenler, 2020:45).

Kuramda psikolojik ihtiyaçların insanların davranışlarını başlattığı vurgulanır. Ayrıca psikolojik ihtiyaçların kök sebepleri de bilinçdışı kaynaklarla açıklanmaktadır (Güney,

2020). Tanımlanan 20 psikolojik ihtiyaç; *başarma, başatlık, değişiklik, duyguları anlama, düzen, gösteriş, ilgi görme, karşı cinsle ilişki, kendini suçlama, özerklik, saldırganlık, sebat, şefkat gösterme, uyarlık ve yakınlık* (Kuzgun, 2019) olarak sıralanabilir. Kurama göre, bireyde bir ihtiyacı açığa çıkaran unsur hem bağlamla hem de kalıtsal özelliklerle ilişkidir (Murray, 1953). Bu sebeple de ihtiyaçlar oldukça öznel deneyimlerdir ve her bir ihtiyacın yokluğu veya karşılanması halinde bireyin deneyimleyeceği fizyolojik ve psikolojik deneyimler öznel olacaktır (Gök, 2017).

2. 1. 1. 2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı

Maslow'a (1943) göre, ihtiyaçlar davranışı başlatan kaynaktır ve aynı zamanda insanlar için öncelik konumuna göre basamaklı bir yapıdadır. Bu doğrultuda ortaya çıkan İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı'na göre, bireyin fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları sıralanmıştır (Maslow, 1968).

Kurama göre en temelden başlamak üzere 5 ihtiyacın sıralaması; "*fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı, sevgi/ait olma ihtiyacı, saygınlık/statü ihtiyacı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı*" şeklindedir (Litwack, 2007; Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2014). Basamaklar arasında dikey ya da atlayarak geçmek mümkün değildir. Bir ihtiyacın doyurulabilmesi için öncelikle bir önceki basamakta yer alan ihtiyacın karşılanması gerekir (Paksoy, 2002).

Kuramda ihtiyaçlar karşılandıkça bireyin iyi oluş düzeyinin artacağı, karşılanmayan ihtiyaçların ise kişideki yansımalarının gerginlik, kaygı ve stres olacağı vurgulanır (Arslanoğlu vd., 2010: 987). Ancak her ihtiyacın ortaya çıkaracağı olumsuz deneyimin düzeyi eş değer değildir. Fizyolojik ve güvenlik ihtiyacı olan alt basamakların karşılanmaması durumunda ortaya çıkacak kaygı daha yüksek olacaktır (Çelikkaleli vd., 2005).

Hiyerarşik sıralamada tepe noktasında bulunan *kendini gerçekleştirme ihtiyacının* karşılanabilmesi için gerekli kaynak her bireyin iç dünyasında yer almaktadır (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2014). Kurama göre, bu ihtiyaç kişinin kendi potansiyelini gerçekleştirmeye yönelik gereksinimidir. Kişi kendi iç dünyasında bir işi tamamlamaya ilişkin potansiyele sahip olmasına rağmen başarısız olursa tatmin olamaz. Bu durum da psikolojik ve sosyal açıdan çeşitli olumsuz deneyimler yaşamasına neden olur (Tekke, 2019).

Kurama daha sonra iki ihtiyaç daha eklenmiştir. İlki, insanların içinde buldukları dünyaya ilişkin ilgilerini ve keşif arzularını tanımlayan *bilme ihtiyacı*dır. Diğeri ise bireylerin estetik, zevkli, güzel ve haz verici olan nesnelere yönelmesini ifade eden *estetik ihtiyacı*dır (Kaygusuz, 2013).

2. 1. 1. 3. Glasser'in Seçim ve Kontrol Teorisi

Glasser'e (1985) göre, ihtiyaçlar evrenselidir. Herkesin ihtiyaçları birbirinin aynısıdır. Yalnızca bu ihtiyaçları nasıl karşılayacakları kişiden kişiye değişmektedir (Wubbolding, vd., 2004: 222). Kuramda beş evrensel ihtiyaç tanımlanmıştır. Bu ihtiyaçlar; *hayatta kalma, sevme, güç, özgürlük ve eğlence ihtiyacı*dır (Glasser, 2004:140).

Kurama göre, karşılanmayan veya yeterince doyurulamayan ihtiyaçlar insanların psikolojik problemler yaşamasına neden olur (Cihangir-Çankaya, 2005). Ancak tam olarak tüm ihtiyaçların karşılanması durumu da mümkün değildir. Karşılanmış ihtiyaçların ortaya çıkaracağı psikolojik rahatlama bir sonraki problemin açığa çıkmasına kadar sürecektir (Ercoskun ve Malçacı, 2005).

2. 1. 1. 4. Alderfer'in ERG (Varoluş, İlişki Kurma ve Gelişme) Kuramı

İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı'nın yeniden değerlendirmesiyle ortaya çıkan Varoluş, İlişki Kurma ve Geliştirme Kuramı'na göre ihtiyaçlar üçe ayrılmaktadır. Tanımlanan üç ihtiyacın hiyerarşik bir konumu bulunmamaktadır ve birinin ortaya çıkabilmesi için diğerinin ortadan kaldırılması gerekmez (Alderfer, 1972).

Kurama göre, varoluş ihtiyacı temel fizyolojik ihtiyaçları ifade etmektedir. Ayrıca bu ihtiyaç kişinin güvende olmasına yönelik ihtiyacı da kapsamaktadır (Kaygusuz, 2013; Mullins, 2002: 430). İlişki ihtiyacı ise sosyallik yönündeki sevgi, iletişim, ait olma, paylaşım kurma ihtiyacını kapsamaktadır (Çetinkanat, 2000: 17). Gelişme ihtiyacı da kişinin gerçekleştirmesi gereken görev ve sorumluluklarını yerine getirmesi, hedeflerini gerçekleştirmesi ve takdir görmesini ifade etmektedir (Johns ve Saks, 2001: 139).

2. 1. 1. 5. McClelland'ın Başarı Gereksinimi Kuramı

McClelland (1985) başarma, bağlılık ve güç olmak üzere 3 ihtiyaç belirlemiştir. Bu ihtiyaçlar, bireyde doğuştan bulunmaz. Kişi deneyim elde ettikçe açığa çıkar ve yerleşir. Kuramda en çok üzerinde durulan ihtiyaç başarmadır (Kesici, 2008). Başarı,

bireyin potansiyelini gerçekleştirebilmesi, geçmiş başarılarının üzerine koyabilmesi ve daima ilerlemesini ifade etmektedir (Büyükbayraktar vd., 2018). Başarma ihtiyacı yüksek olan birey performansında gelişmeye önem verir, gelecekteki kendi ile yarışır haldedir. Görev ve sorumluluklarını hep en iyi biçimiyle ortaya koyar (Şimşek, Akgemci ve Çelik, 2001: 127). Bu kişiler diğerleriyle karşılaştırıldığında gerçekçi hedefler belirleyebilen, sorumluluk sahibi ve çalışkan bireylerdir (Duran, Büber, Gümüştekin, 2013). Yakın ilişki ve bağlılık ihtiyacı ise, bir sosyal grup içerisinde var olabilmeyi, çoğalmayı ifade etmektedir (Apospori, Papalexandris ve Galanaki, 2005). Bu ihtiyacı yüksek olan bireyler, daha çok bir grubun üyesi olarak kendilerini tanıtmayı tercih etmektedirler (Yeşil, 2016). Güç ihtiyacı ise bireyin etrafındaki bireyleri etkileyebilmesine yönelik gereksinimdir. Bu ihtiyaca yüksek düzeyde sahip olan kişiler etkilemek istedikleri bireyler hakkında bilgi toplayarak kendilerine bir yol haritası çizer (Treadway, vd., 2004: 238). Bu haritada diğerlerini etkileyebileceklerini düşündükleri her türlü yola başvurabilirler (Yeşil, 2016).

2. 1. 1. 6. Ryan ve Deci'nin Öz-Belirleme Kuramı

Ryan ve Deci (2000) psikolojik ihtiyaçları ele alırken, bireyin kendi algılarının ve yaşadığı kültürü yorumlama biçimlerinin bu ihtiyacı gidermek üzere gerçekleştirdikleri davranışları etkilediğini savunmuştur. Öz-belirleme, kişinin davranışlarının yalnızca toplumsal doğrular, çevre, kurallar gibi dış unsurlarla açıklanamayacağını öne sürmektedir. Bu kurama göre, insan kendi davranışı için değerlendirme yapabilir ve irade sahibidir (Cihangir-Çankaya, 2009; Deci, Cannel ve Ryan, 1989; Wehmeyer, 2004).

Kuramda her kültürden insanda var olduğu öne sürülen 3 temel ihtiyaç tanımlanmıştır. Bunlar; yeterlik, aidiyet ve özerklidir (Balkaya-Çetin, 2014; Deci ve Ryan, 2000; Gök, 2017). İnsanın psikolojik olarak sağlıklı olabilmesi ve iyi olma halini sürdürebilmesi için bu üç ihtiyacın da doyurulması gerekmektedir (Deci ve Ryan, 2000; Gündoğdu ve Yavuzer, 2012; İlhan ve Özbay, 2010). Özerklik ihtiyacını karşılayan bireyler kendi davranışlarını seçebilen ve bu davranışlarının sonuçlarına ilişkin sorumluluklarını alabilen bireylerdir (Çikrikci, 2015; Deci ve Ryan, 1985; Gagne ve Deci, 2005). Kişinin bir performansı tamamlayabilmek üzere gerekli niteliklere sahip olduğuna ilişkin inancı ve bu görevi tamamlayabilmek üzere azimle çalışabilmesi ise yeterliği ifade etmektedir (Cihangir-Çankaya, 2005; Deci ve Ryan, 2000). Yeterlik ihtiyacı karşılanmış birey kendi varoluşsal amacına yönelik çalışan

kişidir (Williams, Gagne, Ryan ve Deci, 2002). Aynı zamanda bu kişiler başkaları için zor görüldüğünden kaçınılabilecek işlere cesaretle yaklaşabilir (Hürcan, 2018). Aidiyet ihtiyacı ise, bir sosyal grup içerisinde var olabilmeyi ifade etmektedir (Balkaya-Çetin, 2014; Cihangir-Çankaya, 2009; Deci ve Ryan, 2000). Bu ihtiyaç yaşamın farklı dönemlerinde farklı sosyal gruplar tarafından doyurulabilmektedir. Örneğin; bebeklikte aile kişinin aidiyet ihtiyacını doyuran temel kaynak iken yaş ilerledikçe sosyal çevre ön plana çıkmaktadır (Andersen, Chen ve Carter, 2000; Cihangir-Çankaya, 2005).

2. 1. 2. Erskine'nin İlişkisel İhtiyaçlar Modeli

Yukarıda ele alınan ihtiyaçlardan en günceli ilişkisel ihtiyaçlardır. Bu başlıkta Erskine'in (2015) İlişkisel İhtiyaçlar Modeli ele alınmıştır.

İlişki, psikoloji literatürüne göre farklı kuramsal bakış açılarıyla değerlendirilse dahi ortak paydada buluşulabilen bir kavramdır. İnsanın ilişkiye dair ihtiyacı da her yaşta, kültürde, bağlamda farklılaşabilmektedir. Ayrıca bu ihtiyaçlar bireyden bireye de değişebilmektedir. Kişinin karşılanan ilişkisel ihtiyacı, ihtiyacın sebep olacağı olumsuz psikolojik yaşantıları geri çekmektedir (Erskine, 2019: 5). Ancak karşılanmayan ilişkisel ihtiyaç kümülatif bir travma ve bunun sonucunda da psikopatolojiye sebep olabilmektedir (Erskine, 1993; 1997). Erskine'in (2015) tanımladığı sekiz temel ilişkisel ihtiyaç aşağıda özetlenmiştir.

2. 1. 2. 1. Güvenlik İhtiyacı

Erskine'in (2015) modeline göre, bu ihtiyaç yukarıdaki bölümde ele alındığı üzere Maslow'un (1970) ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramının en temel basamağı olan güvenlik ihtiyacı ile benzer bir örüntüdedir. Bu ihtiyaç ilişkisel temelde herhangi bir yargılanma korkusu duymaksızın içsel yaşantıları ifade edebilmeyi açıklamaktadır. İlgili ihtiyaç kişinin duygularını, davranışlarını, deneyimlerini, arzularını, düşüncelerini güvenle ilişki içerisinde paylaşabilmeyi ifade eder (Erskine vd., 2015: 124-126).

2. 1. 2. 2. Değer Görme İhtiyacı

İlişkide değer görme ihtiyacı anlaşılır hissetmek, onaylanmak ve doğrulanmak ile ilintilidir. Ancak bu ihtiyaç bireylerin ilişkide olduğu kişileri tamamen anlamayı ve anladıkları üzerine verilen değeri ifade etmemektedir. Aksine anlaşıldığı haliyle; düşüncelerine, duygularına ve davranışlarına önem verilmesini ve buna bağlı olarak ilişkide olduğu kişi ve kişiler tarafından kabul edilmesini ifade etmektedir (Erskine

vd., 2015: 127). Değer görme ihtiyacı karşılanan birey kendisine zarar veren sabitleşmiş inançlarını sorgulayabilir. Çünkü bu kişinin odağı diğerlerine değil kendine yönelmiştir. Kendi içsel yaşantılarına ilişkin farkındalık kazanmasına engel olabilecek savunmaları azalabilir (Erskine vd., 2015: 130).

2. 1. 2. 3. Kabul Edilme İhtiyacı

İnsan ilişkileri en çok da birbirinden farklı bireylerin birbirlerinin yaşamlarına dahil olmalarına olanak sağlamaktadır. Bu türden bir arada oluşun kaçınılmaz avantajı ise birbirlerine yol göstermek ve rehber olmaktır. Kendisine rehber olabilecek bireylerle temas eden kişilerin kabul görme ihtiyaçları karşılanmıştır ve bu bireyler hayatlarında rehber niteliğinde bir yol göstericiye sahiptir. Bu ihtiyaç karşılanmadığında ise varoluşsal çelişkiler yaşanabilmektedir (Erskine vd., 2015: 131-132).

2. 1. 2. 4. Onaylanma İhtiyacı

İnsani deneyimlerin tamamı anlaşılabilir bir bütünü resmetmektedir. Duygu ve düşüncelerin ifadesi deneyime ilişkin anlaşılabilir en küçük parçanın indirgemesidir. Bu sebeple deneyimin büyük bir bölümünde meydana gelen açık ancak paylaşım anlaşılabilir. Bu “karşılık” ihtiyacı benzer deneyime sahip kişilerle ilişkide olduğunda karşılanabilir (Erskine, vd., 2015: 134). Onaylanma ihtiyacı karşılanmış kişiler ilişkide oldukları bireyler tarafından deneyime ilişkin duygusal bir farkındalığı, güveni ve duyarlılığı hisseder; her şeyi anlatmak yönünde bir çabaya girmez (Akt., Erskine vd., 2015; Kohut, 1971).

2. 1. 2. 5. Benliğin Tanımlanma İhtiyacı

Bireyin ilişki içerisinde kendiliğine yönelik filtresiz ifadelerle duyduğu ihtiyaçtır. Bu ihtiyacı karşılanan kişi kendini oluşturan değerleri karşısındakinden saygı göreceği inancıyla doğrudan paylaşabilir. Bu ihtiyaç ortak paylaşımın aksine zıt deneyimlere ilişkin yaşantıların da güvenle paylaşılabilmesini kapsamaktadır. Benliği tanımlama ihtiyacı karşılanan bireyler destek görür, farklılıklarının ifade edilmesi ve paylaşılması yönünde teşvik edilir (Erskine vd., 2015: 137). Ancak bu ihtiyacı karşılanmayan kişi sosyal çevreden kendini soyutlamaya eğilimlidir. Soyutlama ve geri çekilmenin bir sonucu olarak depresif ve gergin bir duygu durumuna sahip olabilir. Bu kişiler toplum içerisinde bir olmaktan kaçınarak muhalif eğilimler gösterebilir (Wolf, 1988; Akt. Erskine vd., 2015: 138).

2. 1. 2. 6. Etki Yaratma İhtiyacı

İlişki doğası gereği bireyin etkilendiği ve etkilediği dinamik bir paylaşım alanıdır. Etki yaratma ihtiyacı da bu bağlamda bütünüyle ilişkideki kişiyi kendine benzetmeyi değil; düşünceye açık olmak, farklı davranışlara başvurabilmek konusunda karşısındakini ikna edebilmek ve duygusal olarak istendik duyguların açığa çıkarılabilmesini ifade etmektedir. İlişkide etki yaratma ihtiyacının karşılanabilmesi için ilişkiye katılım önemlidir. Bu ihtiyacı karşılanamamış bireyler ilişkide etkisiz ve içsel teması düşük kişilerdir. Kişi bu ihtiyacı karşılanmadıkça ilişkiyi bunaltıcı olarak değerlendirebilir (Erskine vd., 2015: 141-142).

2. 1. 2. 7. Karşı Tarafın Başlatması İhtiyacı

İlişkilerde iletişim her zaman eşitlik temelli ilerlemez, ancak bir noktada istendik olan dengenin oluşturulabilmiş olmasıdır. Bu ihtiyaçta ele alınan başlatma sorumluluğa işaret etmektedir. İlişkiyi geliştirebilecek adımların ilişkide yer alan bireylerce dengeli bir şekilde atılması önemlidir. Bu ihtiyacın karşılanamaması bireyin suçluluk duygusu yaşamamasına sebep olabilir. Ayrıca karşı tarafın başlatmasına yönelik ihtiyacı karşılanmamış bireylerin bir ilişkiyi sonlandırmaya ilişkin zorluk yaşayabileceği de belirtilmektedir (Erskine vd., 2015: 144-147).

2. 1. 2. 8. Sevgiyi İfade Etme İhtiyacı

Bu ihtiyaç kişinin partnerini sevdiğine, güven duyduğuna, önem verdiğine dair ifadeleri kapsamaktadır. Bu ifadeler sözlü olabileceği gibi davranışları kapsayan sözsüz ifadeler de olabilir. Sevgiyi ifade etme ihtiyacı karşılanmamış bireyin kendiliğiyle temasının azalacağı düşünülmektedir. Sevilmek ise bu modelde ayrı bir ihtiyaç olarak ele alınmamaktadır. Diğer sekiz temel ihtiyacı da karşılanan bireyin sevildiğini hissetmesi beklenmektedir (Erskine vd., 2015: 148-151).

2. 1. 3. İlgili Araştırmalar

İlişkisel ihtiyaçlar ile ilgili gerçekleştirilen ilk çalışma Žvelc, Jovanoska ve Žvelc (2020) tarafından Erskine'nin İlişkisel İhtiyaçlar Modeli'ni açıklayan ölçme aracı geliştirme çalışmasıdır. Bu çalışmada modelde yer alan sekiz ilişkisel ihtiyacı ifade eden beş alt boyut saptanmıştır. Gerçekleştirilen analizlerin sonucunda geliştirilen ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bir diğerk çalışma ölçeğinin Çekce'ye uyarlamasına ilişkindir (Pourova, Rihacek ve Žvelc, 2020). Araştırmacılar uyarlanan ölçeğinin Çek kültürü için geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Toksoy (2021) ise çalışmasında, İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasını gerçekleştirmiştir. Araştırmada 561 kişiye ulaşılarak orijinal formda da olduğu gibi 20 maddelik, 5 alt boyutluk ölçek yapısının korunduğu bulunmuş ve sonuçlar uyarlanan ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir.

Avcı (2021) yaptığı araştırmada, genç yetişkinlerin bağlanma stillerinin ilişkisel ihtiyaçları yordayıp yormadığını sınımıştır. 400 kişiye ulaşılan araştırmada Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ve İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, genç yetişkinlerin ilişkisel ihtiyaçlarının doyumunu üzerinde genel olarak bağlanma stillerinden güvenli bağlanmanın pozitif yönde ve kaygılı-kararsız bağlanma stilinin negatif yönde etkisinin olduğu; kaçınan bağlanma stilinin ise bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Görüldüğü üzere literatür incelendiğinde, ilişkisel ihtiyaçların doyumuna ilişkin sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılabilmektedir. Kavramı açıklayan araştırmaların çoğu ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu sebeple, konunun farklı değişkenler açısından incelenmesi, ilişkisel ihtiyaçların doyumunu ortaya çıkaran unsurların belirlenmesi, ilişkisel ihtiyaçları doyurulmuş ve doyurulmamış bireylerin yaşantılarının karşılaştırılması aile ve çift danışmanlığı temelinde çift ilişkisine ilişkisel ihtiyaçların nasıl yansıdığına açıklanabilmesi açısından önem taşımaktadır.

2. 2. İlişki Bağımlılığı

İlişki bağımlılığı (*codependency*); cinsiyetle açıklanamayan, bir kimyasalın etkisinin olmadığı bir durumda kişinin ilişkisini olumsuz yönde etkileyebilecek kadar aşırı derecede ilişkisine kontrollü bağlanmasıdır (Rousanville, Veisman, Prusoff ve Herceg-Baran, 1979). 1940 ve 1950'li yıllarda ilk kez kullanılmaya başlanan terim, o dönemde alkol madde kullanım bozukluğu olan bireylerin partnerlerinin davranışını açıklamaktadır. Bu bağlamda ilgili yıllarda ilişki bağımlılığı, alkol kötüye kullanımı olan bireyin aşırı korumacı eşinin davranışlarını tanımlamaktadır. Bu davranışlar genel olarak kişinin bağımlı eşini sosyal dünyadan korumaya yönelik davranışları ifade etmektedir (Cretser ve Lombardo, 1999; Haaken, 1993: 325).

Konu ile ilgili çalışmalar ilerleyen yıllarda artmıştır. Öncelikle ilişki bağımlılığı kadınlara ait bir davranış örüntüsü olarak değerlendirilmiştir (Spann, 1996). Daha sonra ilişki bağımlılığına sahip bireylerin çeşitli kişilik özellikleri araştırılmaya başlanmıştır (Beattie, 1992; Bulwer, 2006; Lancer, 2012). Günümüzde de ilişki bağımlılığı ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. Bu bölümde, öncelikle ilişki bağımlılığını açıklayan kavramlar ele alınmış, ardından ilişki bağımlılığına sahip bireylerin özellikleri, bu bağımlılığın nedenleri ve konu ile ilgili gerçekleştirilen araştırmalara yer verilmiştir.

2. 2. 1. İlişki Bağımlılığını Açıklayan Kavramlar

İlişki bağımlılığı kavramı araştırıldığında, literatürde bu konunun aşk ve sevgi bağımlılığı olarak da yer aldığı görülmektedir. İngilizce “*codependency*” kavramının karşılığı olan “ilişki bağımlılığı” kavramı yerine literatürde; “bağımdaşlık”, “aşk bağımlılığı”, “karşılıklı bağımlılık”, “eş bağımlılık” terimlerinin de kullanıldığı dikkati çekmektedir. Yerine kullanılan diğer terimleri de kapsayıcı olması nedeniyle bu araştırmada “ilişki bağımlılığı” ifadesinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Peele ve Brodsky’a (1975) göre, aşk bağımlılığı (*love addiction*), bir bireyi partneri ile meşguliyeti nedeniyle gerçek dünyadan uzaklaştıran, yıkıcı bir deneyimdir. Morgan ve James (1991) ise konuyu alkol kullanımı açısından ele almıştır. Araştırmacılara göre, ilişki bağımlılığı alkol kötüye kullanımı olan bireyin semptomları nedeniyle çevresine duyduğu ihtiyaç neticesinde çevresindeki insanların tamamen bu kişiye yönelmesidir. Fisher, Spann ve Crawford (1991) ilişki bağımlılığını bir davranış örüntüsü olarak ele almaktadır ve bu araştırmacılara göre sözkonusu davranışlar, partnere yönelik aşırı kontrol ve duygusal küntlüğü içerdiği için yaşanan ilişkiyi olumsuz etkilemektedir. Siou ve Tousignant (2009) ise ilişki bağımlılığını rasyonel olmayan bir ilişkiyi kaybetme korkusu, duygusal ifadelerden kaçınma ve tamamen partner odaklı bir yaşam sürme olarak açıklamaktadır. Schaeffer’a (2011) göre ise ilişki bağımlılığı, bireyin kendisinde eksik olduğunu düşündüğü statü, otorite, kimlik boşluğunu doldurmak veya hayata yönelik anlam edinmek, heyecan ve güvenlik gibi duyguları yaşayabilmek için başkasına duyduğu kuvvetli ihtiyaçtır. Benzer bir biçimde Hunter ve arkadaşları da (1981) aşk bağımlılığını kişinin kendi hayatındaki eksiklikleri tamamlamak, yaşama ilişkin güven ihtiyacını karşılamak ve hayatı anlamlı kılabilmek için başkasına ihtiyacı olduğunu düşünmesi olarak tanımlamıştır.

2. 2. 2. İlişki Bağımlılığının Etiyolojisi

Psikoloji literatürü değerlendirildiğinde, ilişki bağımlılığın gelişmesine neden olan etmenlere farklı kuramlar tarafından farklı açıklamalar getirilmiştir. Ayrıca gerçekleştirilen araştırmalarda, ilişki bağımlılığının nedenleri olarak kişilik özellikleri, çocukluk yaşantıları ve fizyolojik etmenlerin üzerinde durulduğu görülmektedir.

Sosyal psikolojiye göre, ilişki bağımlılığı bireysel sebeplerle ortaya çıkmamaktadır. Kişinin bulunduğu bağlam, kişinin model aldığı bireyler çok önemlidir (Cowan ve Loring, 1997). Psikodinamik bakış açısına göre ise, bireyin bağlanma stiline kendisinde neden olduğu kaygılara ve ilişki sonuçlarına dair farkındalığı olmadığı sürece ilişki bağımlısı olabileceği vurgulanır (Kirby-Green ve Moore, 2001). Dinamik bakış bu noktada çeşitli çelişiklere de yer vermektedir. Buna göre, ilişki bağımlılığı aynı zamanda savunma mekanizması olarak değerlendirilebilir ve bireyin ilişkide kalmasına sebep olarak ele alınabilir (Taşkıntuna ve Özçürümez, 2011). Bilişsel-davranışçı bakış açısına göre, kişinin yanlış düşünce ve inanışları ilişki bağımlısı olmasını desteklemekte ve bu bağımlılığı sürdürmektedir (Tolstikova, 2010). Gelişimsel bakış farklı bir yerden yaklaşarak, bireylerin erken çocukluk döneminde karşılanmamış ihtiyaçlarına karşı bir savunma oluşturduklarını ve insanlara fazla bağılandıklarını ortaya koymaktadır (Morgan ve James, 1991).

Konu ile ilgili gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde çocukluk deneyimlerinden alkolik aileye sahip olma, çocuğun yetiştirilme stilleri, çocuğun bakım vereniyile kurduğu bağ, aile içerisindeki olumsuz yaşantılar, ailede görülen fiziksel ve ruhsal problemler, kişinin cinsiyeti ve kişilik özellikleri gibi faktörler üzerinde durulduğu görülmüştür. Alkolik ailelere ilişkin çalışmalar, daha önce de belirtildiği üzere ilişki bağımlılığı konusundaki ilk çalışmaları içermektedir. Araştırmalara göre, alkolik ailelerin çocukları ilişki bağımlılığı geliştirmeye daha yatkındırlar (Brown, 1989). Fiziksel ve ruhsal rahatsızlıkların bulunduğu ailelerde yetişen çocukların daha fazla ilişki bağımlılığı gösterdiği bulunmuştur (Fuller ve Warner, 2000). Özellikle obsesif-kompulsif kişilik bozukluğu, depresyon gibi psikiyatrik bozukluklara sahip ailelerle yapılan çalışmalar bu veriyi desteklemektedir (Akt., Cooper, 1995; Marks, 1987). Ebeveynlik stilleri açısından değerlendirildiğinde, aşırı otoriter ve baskıcı ana baba tutumuna sahip ebeveynlerle yetişen çocuklar ilişki bağımlılığı geliştirmeye daha yatkındır ve bu çocuklar diğerlerine kıyasla ilişkilerinde daha boyun eğici bir tutum sergilemektedir (Yıldız, 2004). Ayrıca Bowlby'nin kuramının bakış açısıyla konu

incelendiğinde, temel bakım vereniyile kaygılı-saplantılı bir bağ kuran çocukların yetişkinliklerinde ilişkilerine saplantılı bir biçimde bağlandıkları ve ilişki içerisinde kalmaya aşırı istek duydukları ortaya konmuştur (Hazen ve Shaver, 1987; Akt: Springer vd., 1998). Aile içi olumsuz deneyimler de ilişki bağımlılığı geliştirmede rol oynamaktadır. Özellikle boşanmış veya ilişki sorunları yaşayan ebeveynlerle yaşayan çocukların bu konuda risk taşıdıkları belirtilmiştir (Dupree, 2010).

Kişilik özellikleri de ilişki bağımlılığının gelişmesinde bir sebep olabilmektedir. Bu durum, aşağıda “*İlişki Bağımlılığına Sahip Bireylerin Ortak Özellikleri*” başlığı altında özetlenmiştir.

2. 2. 3. İlişki Bağımlılığına Sahip Bireylerin Ortak Özellikleri

Literatürde yer alan çalışmalar derlendiğinde, ilişki bağımlılığına sahip kişilerin paylaştıkları ortak özellikler aşağıda sıralanmıştır:

- Aşırı koruyucu ve yardımseverdir,
- Diğerlerini merkez alır ve diğerleri önceliklidir,
- Başkalarının sorumluluklarını, duygularını kontrol etmek ister,
- Aile içerisinde de sınır belirleyici olmayı talep eder ve kural koyucudur,
- Yalnızlıktan kaçınır ve korkar,
- Kaygı, depresyon, hiperaktivite, korku gibi olumsuz yaşantılar deneyimler,
- Genel olarak öfkeli, karşısındakilere karşı yargılayıcıdır,
- Benlik saygısı ve özgüveni düşüktür, yetersizlik hisseder,
- Mükemmeliyetçidir ve hata yapmaktan kaçınır,
- Aslında tüm gayretlerinin motivasyonu benmerkezci yapısıdır,
- Samimi duygulardan, iltifat almaktan ve takdir görmekten kaçınır,
- Duyguları okuma becerisi düşüktür,
- Başkasının olumsuz davranışlarını görmezden gelir ve hayır demekte zorlanır,
- Duygusal sorunlarını dışa vurur, aşırı tepki gösterir,
- Problemleri kişisel olarak anlama eğilimi gösterir,
- Çoğunlukla kurban rolündedir,
- Yaşadığı olumsuz yaşantılar nedeniyle madde bağımlılığına yatkındır,
- Sağlık sorunları yaşar,
- Esnek değildir, yeniliğe dirençlidir,

- İlişkinin sebep olduğu olumsuzluklara rağmen sürdürme eğilimi gösterir (Spann, 1989).

2. 2. 4. İlgili Araştırmalar

Brown (1989) bağımlılık türleri sergileyen bireylere yönelik bir tedavi planı önermek üzere 21 kişi ile çalışmıştır. Seçilen kişiler alkol madde kullanımı, ilişki bağımlılığı, yeme bozukluğu veya cinsel bağımlılığı olan bireylerdir. 21 kişi ile uygulanan 12 haftalık tedavi ve 12 haftalık izleme oturumlarının ardından bu bireylerde olumlu psikolojik değişimler saptanmıştır.

Fisher, Spann ve Crawford (1991) karşılıklı bağımlılığı ölçmek amacıyla gerçekleştirdikleri araştırmada 3 öğrenci grubu, 1 alkolik yakını grubu ve 1 yardım arayan bağımlı özellikler gösteren grupla çalışarak İlişki Bağımlılığı Ölçeği'ni geliştirmişlerdir. Araştırmada ayrıca ilişki bağımlılığının belirlenen demografik değişkenlerle (yaş, gelir vb.) herhangi bir ilişkisinin olmadığı da tespit edilmiştir.

O'Brien ve Gabroit (1992) ise araştırmalarında karşılıklı bağımlılık ile depresyon ve madde kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 115 üniversite öğrencisine ulaşılan çalışmanın sonucunda karşılıklı bağımlılığın kimyasal bir bağımlılığın haricinde de ortaya çıkabileceği bulunmuştur. Madde bağımlılığı ile depresyon düzeyi arasında yüksek bir ilişki bulunmakla birlikte karşılıklı bağımlılık ile depresyon arasında bir ilişki ortaya konulamamıştır.

Martsof, Sedlak ve Doheny (2000) gerçekleştirdikleri araştırmada 238 kadına ulaşarak ilişki bağımlılığı ve depresyon düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki saptamıştır. İlişki bağımlılığının 3 alt boyutu olan düşük öz değer, tıbbi sorunlar ve kendini saklamanın depresyonu pozitif yönde yordadığı saptanmıştır.

Hoenigmann-Lion ve Whitehead'ın (2006) 75 üniversite öğrencisiyle yürüttükleri çalışmada, ilişki bağımlılığının sınırda kişilik bozukluğu ve diğer bağımlı kişilik özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. İlgili araştırmanın bulgularına göre, ilişki bağımlılığı arttıkça sınırda kişilik bozukluğu ve diğer bağımlı kişilik özellikleri artmaktadır. Ayrıca ilişki bağımlılığı arttıkça bireylerin algılanan sağlık ve işlevsellik düzeylerinin düştüğü bulunmuştur. Çalışmada geleneksel kadın rollerinin ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisinin incelenmesi gerektiği önerilmektedir.

Ançel ve Kabakçı (2009), Karşılıklı Bağımlılığı Belirleme Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada, ölçeğin Türkçe versiyonunun

geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ayrıca kaygılı bağlanma stiline sahip ve daha fazla aile sorunu bildiren bireylerin karşılıklı bağımlılık toplam puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Mukba (2013) yüksek lisans tezinde Spann-Ficher İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Araştırmada ayrıca kadınların, aile içi şiddet mağdurlarının ve aile ilişkileri kötü olanların ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahnaoğlu (2021) gerçekleştirdiği tez çalışmasında, 254 katılımcıya ulaşarak çocukluk çağı travmaları ile ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiş; travma algısı yüksek bireylerin diğer bireylere kıyasla ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Demir-Uzun (2021) ise araştırmasında bağlanma stilleri, ilişki bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı ve ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma ve ilişki bağımlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide öz-yeterlik inancının kısmi aracılık rolünün olduğuna işaret etmektedir.

Küçükyıldız (2022) gerçekleştirdiği tez çalışmasında, çocukluk çağı travmaları ve benlik saygısının ilişki bağımlılığı ile ilişkisini incelemek üzere 429 kişiye ulaşmıştır. Araştırma bulgularına göre, duygusal ve fiziksel ihmal ilişki bağımlılığının anlamlı birer yordayıcısıdır.

Sonuç olarak; kişilik bozuklukları, çocukluk travmaları ve bağlanma stilleri gibi değişkenler ilişki bağımlılığı ile ilgili araştırmalarda en çok etkisi incelenen değişkenlerdendir. Diğer taraftan ilişki bağımlılığının sebep olabileceği olumsuz yaşantıları azaltabilmek için olası nedenlerinin daha fazla araştırma ile irdelenerek belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

2. 3. İlişkide Öz-Yeterlik İnancı

Bu bölümde öncelikle öz-yeterlik kavramı tanıtılmış, ardından öz-yeterlik inancına ilişkin kişiyi etkileyen unsurlara ve öz-yeterliğin kişi üzerindeki etkisine değinilmiştir. Son olarak, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ile ilgili açıklamalara yer verilerek konu ile ilgili araştırmalardan bazıları aktarılmıştır.

2. 3. 1. Öz-Yeterlik Kavramının Tanımı

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'nda öz-yeterlik kavramına değinilmektedir. Sosyal Öğrenme Kuramı, temelde insanların nasıl öğrendiklerine ilişkin yeni bir açıklama getirmekten ziyade, dönemin davranışçı akımından hareketle farklı bir bakış açısı geliştirmiştir. Bandura'ya göre, insan yalnızca pekiştireçler ve cezalar aracılığıyla değil, aynı zamanda sosyal çevresini gözlemleyerek de öğrenmektedir. İlgili kurama göre birey sosyal bir canlıdır ve öğrenmenin gerçekleşmesi için kişinin direkt olayı deneyimlemesine gerek yoktur; model alarak veya taklit ederek de öğrenme gerçekleşebilir (Bandura, 1965).

Sosyal Öğrenme Kuramı'nın öne çıktığı tarihlerde psikoloji alanında davranışçılık akımı hâkimken bu kuramla Bandura, bilişsel davranışçı düşünce anlamında önemli bir adım atmıştır. İnsan davranışının ve bu temelde de öğrenmenin ele alınmasında bilişsel süreçlerin vurgulanması insana ilişkin açıklamalara yeni bir soluk getirmiştir (Tatlıoğlu, 2021).

Sosyal Öğrenme Kuramı, bilinçli ve somut olarak gözlemlenebilenlere odaklanan öğrenme kuramlarını kabul etmektedir. Ancak Bandura, öğrenmeye ilişkin davranışçı yaklaşımların açıklamalarını yetersiz bulmaktadır. İnsanların yalnızca pekiştireçlerle değil, sosyal bağlam içerisinde başkalarının davranışlarını gözlemleyerek de öğrenebileceğine vurgu yapmıştır. Bandura, öğrenmenin yalnızca ortaya çıkan performansla ölçülemeyeceğini öne sürerek kuramında zihinsel süreçlere vurgu yapmıştır. Sosyal deneyimlerin insanların zihninde temsiller oluşturduğunu, bu şekilde de öğrenmenin gerçekleşebileceğini savunmuştur (Bandura, 1977; 2001).

Bandura'nın içsel süreçlere yaptığı vurgu, bireyin öğrenmesini ve neticesinde ortaya çıkaracağı performansı etkileyen zihinsel deneyimleri incelemesiyle devam etmektedir. Bandura, öz-yeterlik kavramını ilgili kuramın bakış açısıyla, bireyin sosyal öğrenmeleri ve geçmiş deneyimleri doğrultusunda zihninde kendine ilişkin bir performansı veya görevi başarıyla tamamlayabileceğine ilişkin inancı olarak tanımlamaktadır (Bandura, 1986; 1997).

Öz-yeterlik inancı, insanın bilgisi ile davranışı arasında bir düzenleyici görevi görmektedir. Kişinin kapasitesine ilişkin inancı, motivasyonunu etkiler, böylece ortaya çıkacak davranış da inancından etkilenmektedir (Bandura, 1982). Kişinin öz-yeterliliğine ilişkin inancı yalnızca bir performansını başlatmasını sağlamaz, aynı

zamanda istediği davranışı ortaya çıkarmasına engel olabilecek zorlayıcı deneyimlere ilişkin ne kadar ısrarcı olacağını da belirler (Bandura, 1982; 2001).

2. 3. 2. Öz-Yeterlik İnancını Etkileyen Faktörler ve Kaynakları

Öz-yeterlik inancını kişinin bulunduğu bağlam, performans göstereceği alanın neresi olduğu, bu alana dair somut zorluk derecesi ve kişinin bu zorluğa ilişkin somut kaynakları (Bandura, 1997; Zimmerman, 2000) ve aynı zamanda da kişinin çevresindeki bireylerin kendisi hakkında görüşleri etkilemektedir (Paris ve Newman, 1990).

Kişinin sahip olduğu öz-yeterlik inancı yalnızca performansa ilişkin ön görüsünden de oluşmamaktadır. Aynı zamanda kişi sonuçlanan performansını gerekli ölçütlere uygun bir şekilde ortaya koyup koymadığına ilişkin de bir yargıya sahiptir. Sonuca ilişkin bu kişisel atıf da bireylerin öz-yeterlik düzeylerine göre farklılaşabilmektedir. Özetle, performansa ilişkin somut değerlendirmeler de kişinin öz-yeterlik düzeyinden etkilenmekte, aynı zamanda öz-yeterlik düzeyini de etkilemektedir (Akt. Alçay, 2015).

Bandura, kişinin öz-yeterlik inancında rol oynayan dört farklı etmeden söz etmektedir. İlgili etmenler; *başarıya ilişkin doğrudan yaşantılar*, *gözleme dayalı dolaylı yaşantılar*, *sözel ikna*, *psikolojik ve fizyolojik durumlar*dır (Akt. Karadağ, 2019).

Başarıya ilişkin doğrudan yaşantılar, bireyin geçmiş deneyimleridir. Kişi geçmiş deneyimlerindeki başarılarını ve başarısızlıklarını değerlendirerek geleceğe ilişkin atıflarda bulunabilir. *Dolaylı deneyimler* ise, daha önce aktarıldığı üzere Bandura'nın kuramındaki gözleme vurgu yapmaktadır. Kişi kendisine yakın veya benzer bulduğu kişilerin performans sonuçlarını gözlemleyerek kendine ilişkin bir algı oluşturur; burada öz-yeterlik inancını kuvvetlendiren unsur kişinin kendisine model aldığı kişi ile olan benzerlik algısıdır. Bireyin çevresinden gelen başarılı olup olamayacağına ilişkin yorumlar ise *sözel iknadır*. Sözel iknada kişinin kişisel özelliklerine ilişkin yapılan atıflar öz-yeterlik inancını kuvvetlendirmektedir. Son unsur olan *psikolojik ve fizyolojik durumlar* ise duyuların kişinin performansına etki edeceğine ilişkin inancı ile ilgilidir. Kişinin hissettiği kaygı, üzüntü, sevinç, heyecan gibi psikolojik duyularının veya bedensel bir rahatsızlık belirtisi, kasların aşırı kasılması ya da gevşemesi gibi fiziksel duyularının performansı üzerinde etkili olacağına ilişkin düşünceleri öz-yeterlik düzeyini de etkilemektedir (Akt. Karadağ, 2019).

2. 3. 3. Öz-Yeterliğin Birey Üzerindeki Etkileri

Öz-yeterlik düzeyi, kişinin performans göstereceği alana ilişkin güçlük derecesini ifade eden kişisel bir atıftır. Öz-yeterlik inancı yüksek olan bireyler olumsuz yaşam deneyimleriyle daha kolay başa çıkabilirler. Öz-yeterlik inancı yüksek olan bireyler bir performansı ortaya koyarken hissettikleri kaygı ve korku gibi sonuca ulaşmalarını engelleyebilecek olumsuz psikolojik yaşantıları ele alarak değerlendirmeye yatkındırlar; psikolojik stresle başa çıkmada düşük öz-yeterlik inancına sahip bir bireylere kıyasla daha başarılıdırlar (Bandura, 1995; Wrosch vd., 2003).

Yüksek öz-yeterlik inancına sahip bireyler, bir işi planlarken kendi kaynaklarını değerlendirerek zor ancak gerçekçi bir hedef belirlerler ve kendilerini süreç boyunca motive edebilirler. Kendilerini bir işe daha kolay yönlendirebilir ve daha uzun süre odaklanabilirler. Ayrıca performanslarına ilişkin süreçten doyum alabilirler (Bandura, 1984, 1995; Wrosch vd., 2003).

Düşük öz-yeterlik inancına sahip bir birey ise tam aksine, kişisel kaynaklarına ilişkin gerçekçi bir değerlendirme yapamaz ve bu sebeple gerçek dışı bir hedef belirlemiştir olur. Hedefine yönelik kendisini motive etmekte zorlanır ve başarısız olduğunda bu başarısızlığı sürece değil, kişisel yetersizliklerine atfetmeye eğilimlidir (Bandura, 1984; 1995). Bütün bunların dışında öz-yeterlik düzeyi bireyin esnekliğini de etkilemektedir. Yüksek öz-yeterlik inancına sahip bireyler, bir işi bitirebilmek üzere kendilerine farklı yollar bulabilirler (Bandura, Reese ve Adams, 1982).

Öz-yeterlik inancı, yalnızca kişinin performans gösterebileceği alanlara da etki etmemektedir. Yüksek öz-yeterlik inancına sahip olan bireyler aynı zamanda yaşamaya dair daha olumlu algılara sahiptir, bu da psikolojik iyi oluş üzerinde öz-yeterlik düzeyinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Kansu ve Hızlı Sayar, 2018; Wrosch vd., 2003).

2. 3. 4. Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı

Romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancı, öz-yeterlik kavramının anlamından yola çıkılarak; bireyin bir ilişkiyi sürdürebilmek üzere partnerine destek olabileceğine, etkili iletişim kurabileceğine, ilişkisini olumsuz etkileyebilecek psikolojik zorlanmalarla sağlıklı bir biçimde baş edebileceğine ilişkin öz değerlendirmesidir (Lopez, Morua ve Rice, 2017; Riggio vd., 2011; Weiser ve Wigel, 2016).

Romantik ilişkide öz-yeterlik inancı yüksek olan bireylerin ilişkilerinden daha fazla doyum aldıkları (Lopez vd., 2007; Riggio vd., 2013) ve daha az kaygı yaşadıkları bulunmuştur (Riggio vd., 2011). Lopez ve diğerleri (2007) ilişkide öz-yeterliği sağlayan 3 etmen ortaya koymuştur. Bu üç etmenden ilki *karşılıklılık* olarak ifade edilmektedir. *Karşılıklılık*, romantik ilişkiyi geliştirmek için partnerlerin birbirine destek vermesi ve destek alabilmek üzere başvurmasını ifade etmektedir. İkinci faktör ise *farklılaşma*dır. *Farklılaşma* da romantik ilişki içerisinde bulunan partnerlerin kendilerine ait bir alana sahip olabilmelerini kapsamaktadır. *Kontrol* olarak ifade edilen üçüncü faktör ise, partnerlerin ilişkiye yansıdığı anda olumsuz sonuçlar doğurabilecek duygu ve düşüncelerini kontrol edebilmesini içermektedir.

2. 3. 5. İlgili Araştırmalar

Öz-yeterlik inancı üzerine yapılan çalışmaların ardından romantik ilişkide öz-yeterlik inancı üzerine çalışmalar gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Hem ulusal hem de uluslararası literatür değerlendirildiğinde konu ile ilgili çalışmaların yakın geçmişte arttığı gözlemlenmektedir. Bu bölümde, kronolojik sırayla gerçekleştirilen çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir.

Ciu ve diğerleri (2008), genç yetişkinlerin romantik ilişkilerini ebeveynlerinin boşanması ve evlilikte çatışma yaşamaları bağlamında incelemiştir. Araştırma sonucunda, ebeveyni boşanmış veya çatışmalı bir evliliği olan ebeveyne sahip genç yetişkinlerin ilişki öz-yeterlik inançları ve ilişki kalitelerinin diğer genç yetişkinlere oranla daha düşük olduğu bulunmuştur. İlgili çalışmada genç yetişkinlerin ebeveynlerinin evliliklerine dair yaşantıları romantik ilişkilerinde yaşayacakları sorunlara sebep olabileceği için önleyici çalışmalar düzenlenebileceği yönünde bir öneri getirilmiştir.

Riggio ve diğerleri (2011), romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancını değerlendirebilmek üzere bir öz-değerlendirme ölçeğinin (Self-Efficacy in Romantic Relationships; SERR) psikometrik özelliklerini 775 lisans öğrencisi üzerinde incelemiştir. Araştırmada öğrencilerin romantik ilişkilerde öz-yeterlik inançları ile ilişki kaygıları, ilişki başarıları ve ilişki beklentileri de ele alınmıştır. Buna göre, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı, bireylerin sahip oldukları ilişki kaygısını, ilişki başarısına dair kendilerini değerlendirmelerini, ilişki doyumlarını ve bağlılıklarını

yordamaktadır. Ayrıca öğrencilerin romantik ilişkide öz-yeterlik inançları arttıkça bağlılık ve ilişki doyumu da artmaktadır.

Cabeldue ve Boswell (2012) gerçekleştirdikleri çalışmada, çalışmaya katılan 126 yükseköğretim öğrencisinin romantik ilişkide öz-yeterlik inancını; bağlanma stilleri, kıskançlık, benlik saygısı ve cinsiyet değişkinleri açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ile benlik saygısı, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma stillerinin ilişkili olduğu bulunmuştur.

Weiser ve Weigel (2016) romantik ilişki deneyimleyen 187 kişi ile gerçekleştirdikleri çalışmada, bireylerin ilişkiyi sürdürme davranışlarının romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancı ve ilişki doyumu ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, romantik ilişki öz-yeterliği ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide ilişkiyi sürdürme davranışının aracı rolü olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar, ilişki öz-yeterlik inancının bireyi ilişkiyi sürdürmek yönünde teşvik ettiğini ve bunun da ilişki doyumunu etkileyebileceğini vurgulamıştır.

Baker ve diğerleri (2016) gerçekleştirdikleri boyamsal çalışmada, 676 lisans öğrencisinin saldırganca olan bir ilişkide kalmalarında romantik ilişki öz-yeterlik inancının rolünü incelemiştir. Yakın partner şiddeti mağduriyeti ile ayrılma arasında ilişkisel öz-yeterlik inancının rolü bulunmuştur. Araştırmada, düşük ilişkisel öz-yeterlik inancına sahip olma ile saldırganca ilişkileri bitirme arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırmacılar yüksek ilişkisel öz-yeterlik inancına sahip olan bireylerin ilişkilerinde çatışmaktan çekinmeyeceklerini, problemi çözebilmek için ilişki içerisinde bulunabileceklerini öne sürmüştür.

Futris, Sutton ve Duncan (2017) çalışmalarında, ilişkisel öz-yeterlik inancını artırmayı amaçlayan bir eğitim programının etkililiğini sınınamıştır. İlgili programa 12-18 yaşları arasındaki 1076 genç yetişkin katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, gerçekleştirilen eğitim programı genç yetişkinlerin ilişkisel öz-yeterlik inançlarını artırmıştır. Araştırmacılar genç nüfusa çevrimiçi bir tanışma uygulaması üzerinden eriştikleri için bu gibi platformların eğitim amaçlı kullanılabilirliğini önermiştir.

Özsoysal, Uz Baş ve Aysan (2019) çalışmalarında, Riggio ve diğerleri (2011) tarafından geliştirilen Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini sınınamıştır. Araştırmaya 367 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırma

bulguları, araştırmacılar tarafından Türk kltrine uyarlanan ölçeğin geçerli ve güvenilir bir lme aracı olduğunu göstermiştir.

Gündüz ve Karataş (2020), romantik ilişki içerisinde olan 18-42 yaşları arasındaki 352 kişiyle yaptıkları araştırmada, ilişkide öz-yeterlik inancı ile ilişki doyumunu arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna varmışlardır.

Yolcu ve Akbay (2020) gerçekleştirdikleri çalışmada, niversite ğrencilerinin ilişkisel öz-yeterlik inançları, benlik saygıları ve bağlanma stillerinin flört şiddetine yönelik tutumlarını ne derecede yordadığını incelemiştir. Araştırmaya toplam 769 ğrenci katılmıştır. Araştırma bulgularına göre, ilişkisel öz-yeterlik inancı ile flört şiddeti arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca diğer değişkenlere kıyasla, flört şiddetinin en önemli yordayıcısının ilişkisel öz-yeterlik inancı olduğu sonucuna varılmıştır.

Akan ve Bakioğlu (2021) 18 ve 40 yaşları arasındaki 318 yetişkin bireye ulaşarak bireylerin ilişkisel öz-yeterlik inançlarını kıskançlıkla baş etme ve bağlanma açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, erkeklerin ilişkisel öz-yeterlik inançları kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca bireylerin ilişkisel öz-yeterlik inançları ile bağlanma ve kıskançlıkla baş etme arasında da ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Bulgulara göre, kıskançlıkla baş etme ve bağlanma ilişkisel öz-yeterlik inancının önemli yordayıcıları olarak belirlenmiştir ve bu değişkenler toplam varyansın %30'unu açıklamaktadır.

Ogan ve zsoysal (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, lisans ve n lisans bölümlerinde eğitimini sürdüren 260 öğrenciye ulaşılarak romantik ilişki doyumunu ve ilişkisel öz-yeterlik inancının ilişkileri sürdürme stratejilerini yordama gücünün belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, romantik ilişki doyumunu ve ilişkisel öz-yeterlik inancının ilişkiyi sürdürme stratejilerine yönelik toplam varyansın %53,3'n yordadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmalar romantik ilişkide öz-yeterlik inancı yüksek olan bireylerin özelliklerini belirleyebilmek ve romantik ilişkide öz-yeterlik inancının kişinin yaşamına katkısını anlayabilmek açısından önemli bulgular ortaya koymaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

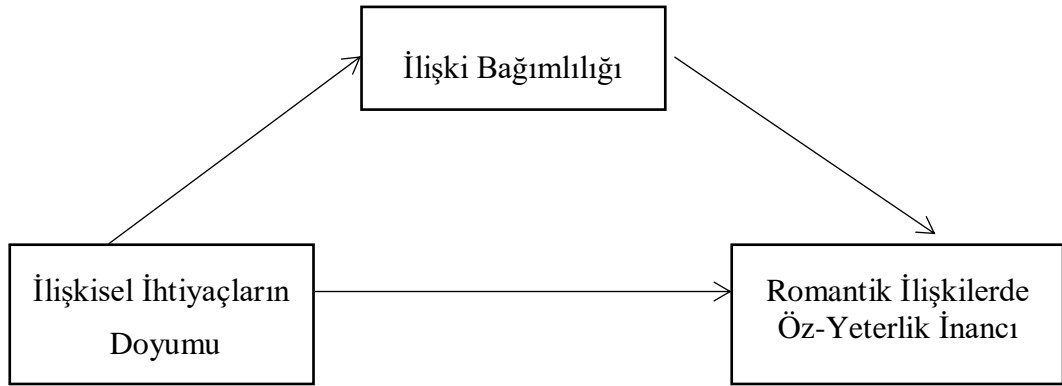
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3. 1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın temel amacı, genç yetişkinlerin romantik ilişkide öz-yeterlik inancı, ilişki bağımlılığı ve ilişkiel ihtiyaçlarının doyumu arasındaki ilişki örüntülerinin incelenmesidir. Bu amaçla çalışmada, genç yetişkinlerin ilişkiel ihtiyaçlarının doyumu ile romantik ilişkideki öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolünün olup olmadığı sınanmıştır. Araştırma, nicel araştırma modellerinden ilişkiel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

İki veya daha fazla değişkenin arasındaki ilişkinin belirlendiği çalışmalar ilişkiel tarama modeli ile gerçekleştirilmiş araştırmalardır. Bu araştırmalarda değişkenler arasındaki ilişki nedensel bir biçimde ortaya konmaz, ancak ilişkinin kuvveti ve yönü hakkında bilgi edinilebilir (Büyüköztürk vd., 2018).

Araştırmada değişkenler arası ilişkiler tespit edildikten sonra ilişkiel ihtiyaçların doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracılık rolünün olup olmadığını belirlemek üzere kurulan aracılık modeli test edilmiştir. Aracı değişken, bağımlı (y) ve bağımsız değişken (x) arasındaki ilişkide stabil bir güce sahip olan değişkendir. Bu modelde, bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişkiye yönelik çıkarımlar yapılır (Sürücü vd., 2023). İlişkiel ihtiyaçların doyumunun bağımsız değişken, ilişki bağımlılığının aracı değişken ve romantik ilişkide öz-yeterlik inancının bağımlı değişken olarak belirlendiği model Şekil 3.1’de yer almaktadır.

Şekil 3.1.1. İlişkiel İhtiyaçların Doyumu ve Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracılık Rolüne İlişkin Önerilen Model

3. 2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, 18-25 yaşları arasındaki en az bir kez romantik ilişki deneyimi olan genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında örnekleme yöntemlerinden seçkisiz olmayan amaçlı örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacı doğrultusunda geniş kaynak elde edilebilmesine olanak tanıyan bir örnekleme yöntemidir. Amaçlı örneklemede araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen özelliklere sahip katılımcı gruplarına ulaşılır (Büyüköztürk vd., 2018). Araştırmada yaşları 18-25 yaş arasında değişen ($\bar{x}=21.59$, $ss=3.42$) 341 genç yetişkine ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan genç yetişkinlerin demografik özelliklerine ait frekans ve yüzde değerlerini ortaya koyan betimleyici istatistikler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.2.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	241	70.7
	Erkek	100	29.3
	Toplam	341	100.0

Tablo 3.2.1’de görüldüğü üzere katılımcıların 241’i (%70.7) kadın, 100’ü (%29.3) erkektir.

Tablo 3.2.2. Katılımcıların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
Sınıf Düzeyi	Birinci Sınıf	137	40.2
	İkinci Sınıf	61	17.9
	Üçüncü Sınıf	43	12.6
	Dördüncü Sınıf	100	29.3
	Toplam	341	100

Tablo 3.2.2’de katılımcıların sınıf düzeyleri incelendiğinde, 137 kişi (%40.2) birinci sınıfta, 61 kişi (%17.9) ikinci sınıfta, 43 kişi (%12.6) üçüncü sınıfta, 100 kişi (%29.3) ise dördüncü sınıftadır.

Tablo 3.2.3. Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
Sosyo-Ekonomik Durum	Alt	11	3.2
	Orta	208	61.0
	Yüksek	122	35.8
	Toplam	341	100

Tablo 3.2.3.'de görüldüğü üzere, 11 katılımcı (%3.2) sosyo-ekonomik durumunu alt, 208 katılımcı (%61) orta ve 122 katılımcı (%35.8) ise yüksek seviyede olarak belirtmiştir.

Tablo 3.2.4. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
Annenin Eğitim Düzeyi	İlkokul	118	34.6
	Ortaokul	61	17.9
	Lise	94	27.6
	Üniversite	68	19.9
	Toplam	341	100

Tablo 3.2.4. incelendiğinde, 118 katılımcının annesinin (%34.6) ilkokul, 61 katılımcının annesinin (%17.9) ortaokul, 94 katılımcının annesinin (%27.6) lise, 68 katılımcının annesinin (%19.9) üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2.5. Katılımcıların Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
Babanın Eğitim Düzeyi	İlkokul	63	18.5
	Ortaokul	74	21.7
	Lise	114	33.4
	Üniversite	90	26.4
	Toplam	341	100

Tablo 3.2.5'de görüldüğü üzere, 63 katılımcının babası (%18.5) ilkokul, 74 katılımcının babası (%21.7) ortaokul, 114 katılımcının babası (%33.4) lise, 90 katılımcının babası (%26.4) üniversite mezunudur.

Tablo 3.2.6. Katılımcıların Doğum Sıralarına Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
Doğum Sırası	İlk	115	33.7
	Ortanca	102	29.9
	Son	85	24.9
	Tek	39	11.4
	Toplam	341	100

Tablo 3.2.6'ya göre, katılımcıların 115'i (%33.7) ilk, 102'si (%29.9) ortanca, 85'i (%24.9) son ve 39'u (%11.4) ise tek çocuktur.

Tablo 3.2.7. Katılımcıların Şu Anda İlişki Yaşama Durumlarına Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
Şu An İlişki Yaşama Durumu	İlişkisi Var	148	43.4
	İlişkisi Yok	193	56.6
	Toplam	341	100

Tablo 3.2.7'de görüldüğü gibi, 148 katılımcının (%43.4) halihazırda ilişkisinin olduğu, 193 katılımcının (%56.6) halihazırda bir ilişkisinin olmadığı saptanmıştır. Daha önce ilişki yaşamayanlar örnekleme dahil edilmediği için 341 öğrencinin de ilişki deneyimi vardır.

Tablo 3.2.8. Katılımcıların En Uzun Yaşadıkları İlişki Süresine Göre Dağılımlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

		f	%
En Uzun İlişki Süresi	0-6 ay	104	30.5
	6-12 ay	58	17.0
	1-2 yıl	76	22.3
	2 yıldan fazla	103	30.2
	Toplam	341	100

Tablo 3. 2. 8.'de görüldüğü üzere, katılımcıların 104'ünün (%30.5) en uzun ilişkisi 0-6 ay arası, 58'inin (%17) 6-12 ay arası, 76'sının (%22.3) 1-2 yıl arası ve 103'ünün (%30.2) 2 yıldan fazla sürmüştür.

3. 3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının tanıtımına yer verilmiştir. Veri toplama araçlarına ilişkin örnek maddeler "Ekler" bölümünde sunulmuştur.

3. 3. 1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmaya katılan genç yetişkinlerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan 9 sorudan oluşmaktadır (Ek 3).

3. 3. 2. İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği (İİDÖ)

Zvelc, Jovanoska ve Zvelc (2018) tarafından Erskine'nin İlişkisel İhtiyaçlar Modeli temeline dayandırılarak geliştirilen ve Toksoy, Cerit, Aker ve Zvelc (2020) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği, 5li likert tipinde olup toplam 20 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 1= Hiçbir Zaman ve 5= Her Zaman aralığında değerler alan bir dereceleme ölçeği üzerinde cevaplanmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; *Destek ve Koruma*, *Otantiklik*, *Etki Edebilme*, *İnisiyatif* ve *Deneyim Paylaşımı*dır. Ölçeğin yapı ve benzer ölçeklerle geçerliği incelenmiş ve sonuçlar değerlendirildiğinde, orijinal form ve uyarlanmış formun aynı yapıyı ölçtüğü saptanmıştır. İİDÖ'nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı toplam ilişkisel ihtiyaçlar doyum puanı için .83 olarak bulunmuştur. Alt boyutların iç tutarlılık katsayıları; otantiklik alt boyutu için .63, destek ve koruma alt boyutu için .79, etki etme alt boyutu için .78, deneyim paylaşımı alt boyutu için .73 ve diğerlerinin inisiyatif alması alt boyutu için .51 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, İİDÖ'nin Türkiye örnekleminde de güvenilir sonuçlar verdiğini ortaya koymaktadır. Bu araştırma kapsamında İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği'nin toplam puanı için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar açısından bakıldığında; otantiktik alt boyutu için .65, destek ve koruma alt boyutu için .82, etki edebilme alt boyutu için .80, deneyim paylaşımı alt boyutu için .75, diğerlerinin inisiyatif alması alt boyutu için .63 olarak hesaplanmıştır.

3. 3. 3. Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği

Fischer, Spann ve Crawford (1991) tarafından bireylerin ilişkilerinde ne denli bağımlı olduklarını ölçmek amacıyla geliştirilen Spann-Fisher İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışması Tanhan ve Mukba (2014) tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplam 16 sorudan oluşan ölçek, 1= Tamamen Katılmıyorum, 6= Tamamen Katılıyorum arasında değerler alan 7li likert tipinde bir derecelendirme ölçeğidir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .65 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, ölçeğin ölçüt geçerliği incelenmiş ve diğer ölçeklerle ilişkisine bakıldığında ölçüt geçerliğinin

sağlandığı bulunmuştur. Ölçek maddelerinden alınan toplam puanın artması, bireylerin ilişkilerinde daha bağımlı oldukları anlamını taşımaktadır. Bu araştırma kapsamında Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur.

3. 3. 4. Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeği

Riggio ve diğerleri (2011) tarafından bireylerin kendi romantik ilişkilerini değerlendirerek bir eş ya da sevgili olarak partnerlerinin taleplerini karşılama temeli almak suretiyle kendilerine yönelik inançlarını ölçmek amacıyla geliştirilen Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışması Öz Soysal, Baş ve Aysan (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplam 12 maddeden oluşan ölçek 9'lu likert tipindedir ve biri olumlu biri olumsuz ifadeleri içeren iki faktörlü yapıdadır. İlk faktörde maddeler olumsuz ifadelerle yazılmaktadır ve bireylerin bir partner olarak yetenek ve kişisel güçlükler açısından kendilerine dair yargılarını ifade etmektedir. Bu faktörü oluşturan maddelerin toplam puanı Romantik İlişkilerde Olumsuz Öz-Yeterlik alt boyutu toplam puanını vermektedir. İkinci faktör ise bireylerin partnerlerine yönelik sorumluluklarını sürekli olarak karşıladıklarını ifade eden olumlu ifadelerden oluşmaktadır. Bu faktörü oluşturan maddelerin toplamı ise Romantik İlişkilerde Olumlu Öz-Yeterlik alt boyutu toplam puanını vermektedir. İki alt boyutun toplam puanı ise Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik toplam puanını vermektedir. Ölçeğin yapı ve benzer ölçeklerle geçerliliği incelenmiş ve orijinal form ile uyarlanmış formun aynı yapıyı ölçtüğü bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Olumlu Öz-Yeterlik alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı .91, Olumsuz Öz-Yeterlik alt ölçeği için ise .96 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Test tekrar test çalışmalarından elde edilen korelasyon katsayısı .88 olup bu katsayısı ölçeğin güvenilir olduğunu ifade etmektedir. Bu araştırma kapsamında Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeği'nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .78 olarak bulunmuştur.

3. 4. Verilerin Toplanması

Veri toplama işlemine başlamadan önce etik kurul izni ve gerekli uygulama izinleri alınmıştır (EK-1). Katılımcılar veri toplama araçlarını doldurmadan önce kendilerine verilen bilgilendirilmiş onam formunu okumuş ve onaylamışlardır. Araştırmada katılımcılara uygulanacak olan veri toplama araçları Google Forms aracılığıyla dijital

platforma aktarılmıştır. Katılımcılar formları kendilerine ulaştırılan link aracılığıyla dijital platformda doldurmuşlardır. Araştırmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin veriler alınmamış, elde edilen veriler araştırmacı tarafından gizlilik esasına uygun bir biçimde saklanmış ve yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılmıştır.

3. 5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada veri toplama araçlarına verilen yanıtları analiz etmek için SPSS 25 ve SPSS eklentili PROCESS Macro istatistik programları kullanılmıştır. Öncelikle eksik dolduran katılımcılara ait veriler ayıklandıktan sonra kalan 351 katılımcıya ait verinin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Uç değerleri tespit etmek amacıyla katılımcıların ölçek puanlarının standart z değerleri hesaplanmış, ve ± 3 z standart puan aralığının dışında kalan değerler ve Mahalanobis uzaklık değerlerindeki aykırı değerlerden oluşan toplam 10 veri çıkartılarak analizlere 341 katılımcının verisi ile devam edilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını incelemek ve kullanılacak istatistiksel teknikleri belirlemek amacıyla hesaplanan çarpıklık ve basıklık katsayıları Tablo 3.2.9’da görülmektedir.

Tablo 3.2.9. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

Değişkenler	$\bar{x}$	ss	Çarpıklık	Basıklık
İlişkisel İhtiyaçlar (Toplam)	3.92	.53	-.354	-.164
Destek ve Koruma	4.26	.80	-1.19	1.01
Otantiklik	3.92	.73	-.53	-.22
Etki Edebilme	4.00	.65	-.30	-.36
İnisiyatif	3.49	.73	-.21	-.27
Deneyim Paylaşımı	3.94	.71	-.66	.46
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	3.49	.78	-.01	-.21
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	6.04	1.35	-.43	.74

Tablo 3.2. 9.’ da görüldüğü üzere, araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarından elde edilen puanların çarpıklık ve basıklık katsayıları $\pm 1,5$ aralığındadır. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının $\pm 1,5$ aralığında yer alması verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Tablodaki değerler incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu sebeple verilerin analizinde parametrik istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Bu işlemlerin ardından değişkenlere ait betimleyici istatistiki değerler (ortalama ve standart sapma değerleri) hesaplanmıştır. Araştırmanın temel değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Tekniği ile test edilmiştir. Genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolünün sınanmasında regresyon temelli bootstrap analizi tekniği kullanılmıştır. Andrew F. Hayes (2018) tarafından geliştirilen bootstrap analizi 5000 örneklemlili kalibrasyonla SPSS eklentili PROCESS Macro (Model 4) programında yapılmıştır. Tahminler %95 güven aralığında değerlendirilmiştir.

Araştırmada ayrıca ilişkisel ihtiyaçların doyumu, romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancı ve ilişki bağımlılığının cinsiyet ve hali hazırda bir ilişkinin olup olmamasına göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek üzere bağımsız grup t-testi uygulanmıştır. Söz konusu değişkenlerin sınıf düzeyi, sosyo-ekonomik durum, anne ve babanın eğitim durumu, doğum sırası ve en uzun yaşanan ilişki süresine göre farklılaşp farklılaşmadığını saptayabilmek amacıyla da tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve gruplar arasındaki farkın kaynağını tespit etmek için de en küçük farklar için LSD testi uygulanmıştır.

Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda gerçekleştirilen istatistiksel analizlerden elde edilen bulgulara ve bu bulgularının yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Değişkenlerine Ait Betimsel İstatistiklere İlişkin Bulgular

Araştırmanın temel değişkenlerine ait ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri Tablo 4.1.1 'de verilmiştir.

Tablo 4.1.1. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyut Puanlarına Ait Betimleyici İstatistiklere İlişkin Bulgular (N=341)

Değişkenler	Min.	Max.	$\bar{x}$	ss
İlişkisel İhtiyaçlar (Toplam)	2.25	4.95	3.92	.53
Destek ve Koruma	1.5	5.00	4.26	.80
Otantiklik	1.5	5.00	3.92	.73
Etki Edebilme	2.0	5.00	4.00	.65
İnisiyatif	1.5	5.00	3.49	.73
Deneyim Paylaşımı	1.5	5.00	3.94	.71
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	1.44	5.88	3.49	.78
Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik (Toplam)	1.42	9.00	6.04	1.35

Tablo 4.1.1 'de, ilişkisel ihtiyaçlar, ilişki bağımlılığı ve romantik ilişkilerde öz-yeterlik değişkenlerini ölçen ölçeklerin alt boyut ve toplam puanlarına ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri görülmektedir. Buna göre, destek ve koruma alt boyutu toplam puan ortalaması $\bar{x}=4.26$, otantiklik alt boyutu toplam puan ortalaması $\bar{x}=3.92$, etki edebilme alt boyutu toplam puan ortalaması $\bar{x}=4$, inisiyatif alt boyutu toplam puan ortalaması $\bar{x}=3.49$, deneyim paylaşımı alt boyutu toplam puan ortalaması $\bar{x}=3.94$ 'tür. Ayrıca ilişki bağımlılığı toplam puan ortalaması $\bar{x}=3.49$, romantik ilişkilerde öz-yeterlik toplam puan ortalamasının ise $\bar{x}=6.04$ olduğu görülmektedir.

4. 2. Aracılık Analizlerine Ait Bulgular

Araştırmanın amacı genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumu ile romantik ilişkideki öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolünün olup olmadığı sınınanmasıdır. Aracılık analizinin yapılabilmesi için değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin olması şartı aranmaktadır (Baron ve Kenny, 1986). Bu sebeple öncelikle ilişkisel ihtiyaçlar, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ve ilişki bağımlılığı değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpım

Korelasyonu tekniği ile test edilmiştir. Ardından aracılık modelini test etmek için regresyon temelli bootstrap analizine başvurulmuştur.

Tablo 4.2.1. İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği Alt Boyutları, Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği ve Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeğine Ait Puanlar Arasındaki İlişkilerin Sınanmasına Yönelik Gerçekleştirilen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. İlişkisel İhtiyaçlar Toplam	1							
2. Otantiklik	.75**	1						
3. Destek ve Koruma	.76**	.48**	1					
4. Etki Edebilme	.66**	.43**	.28**	1				
5. Deneyim Paylaşımı	.74**	.42**	.52**	.36**	1			
6. İnsiyatif	.73**	.40**	.43**	.41**	.41**	1		
7. İlişki Bağımlılığı Toplam	-.25**	-.25**	-.18**	-.19**	-.13*	-.17**	1	
8.İlişkide Öz-yeterlik Toplam	.28**	.23**	.27**	.14**	.21**	.16**	-.24**	1

*p<.05; **p<.01

Tablo 4.2.1’de görüldüğü üzere, genç yetişkinlerin ilişkisel ihtiyaçlar toplam puanları ile ilişki bağımlılığı toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-.25$, $p<.01$), ilişkisel öz-yeterlik toplam puanları arasında ise pozitif yönde ($r=.28$, $p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

İlişkisel ihtiyaçlar alt boyutları açısından tablo incelendiğinde; otantiklik ihtiyacı ile ilişki bağımlılığı toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-.25$, $p<.01$); ilişkisel öz-yeterlik toplam puanları arasında ise pozitif yönde ($r=.23$, $p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler mevcuttur. Ayrıca, destek ve koruma ihtiyacı toplam puanları ile ilişki bağımlılığı toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-.18$, $p<.01$), ilişkisel öz-yeterlik toplam puanları arasında ise pozitif yönde ($r=.27$, $p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler görülmektedir. Genç yetişkinlerin etki edebilme ihtiyacı toplam puanları ile ilişki bağımlılığı toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-.19$, $p<.01$), ilişkisel öz-yeterlik toplam puanları arasında ise pozitif yönde ($r=.14$, $p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Deneyim paylaşımı ihtiyacı toplam puanları ile ilişki

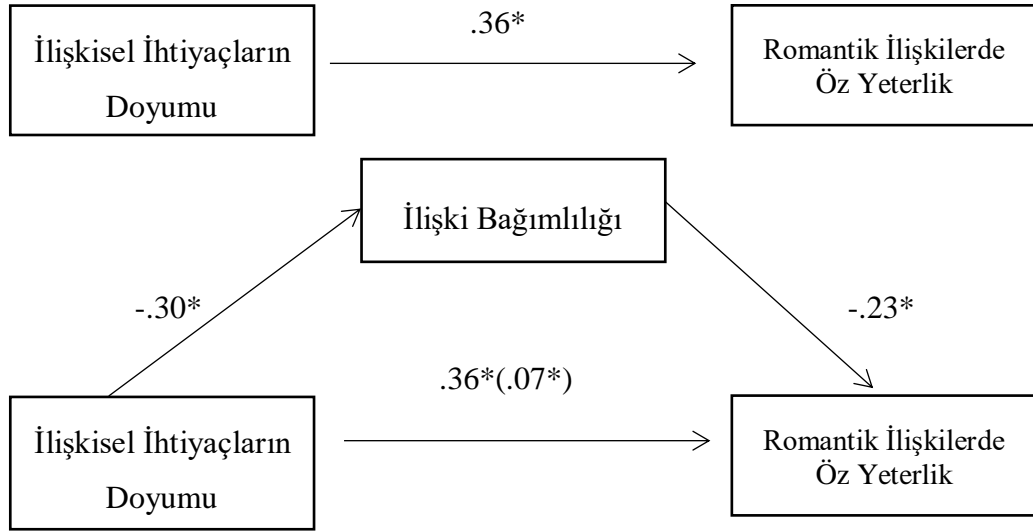
bağımlılığı toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-.13$, $p<.05$), ilişkisel öz-yeterlik toplam puanları arasında ise pozitif yönde ($r=.21$, $p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler görülmektedir. Ek olarak inisiyatif ihtiyacı toplam puanları ile ilişki bağımlılığı toplam puanları arasında negatif yönde ($r=-.17$, $p<.01$), ilişkisel öz-yeterlik toplam puanları arasında ise pozitif yönde ($r=.16$, $p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Ayrıca Tablo 4.2.1’de yer aldığı üzere, ilişki bağımlılığı toplam puanları ile ilişkisel öz-yeterlik toplam puanları arasında ise negatif yönde ($r=-.24$, $p<.01$) istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Bulgular değerlendirildiğinde, değişkenler arası ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı olduğu için aracılık analizinin yapılabilmesi yönündeki ön koşul sağlanmaktadır.

Genç yetişkinlerin ilişkisel ihtiyaçları ile romantik ilişkideki öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolünü sınamak üzere gerçekleştirilen bootstrap analizi SPSS PROCESS makrosunda yer alan Model 4 kullanılarak yürütülmüştür. Aracılık modelinde ilişkisel ihtiyaçlar bağımsız değişken, ilişki öz-yeterlik inancı bağımlı değişken ve ilişki bağımlılığı aracı değişkendir.

Aracı değişken modeli incelendiğinde, bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişki anlamlıyken aracı değişkenin modele eklenmesiyle ilişki anlamsız olursa tam aracılık rolünden söz edilmektedir. Ancak, ilişki anlamlı olduğu halde aracı değişken eklendiğinde ilişkinin anlamlılık düzeyi düşerse burada kısmi aracılık rolü olduğu düşünülmektedir (Preacher ve Hayes, 2008). Bu araştırmada aracılık etkisinin anlamlılığı %95 güven aralığında ve bootstrap analizi ile 5000 yeniden örnekleme üzerinden hesaplanmıştır, bulgular Şekil 4.2.1’de yer almaktadır.

Şekil 4.2.1. Genç Yetişkinlerde İlişkisel İhtiyaçların Doyumu ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnançları Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü

Not: * $p < .001$; Standardize edilmemiş Beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

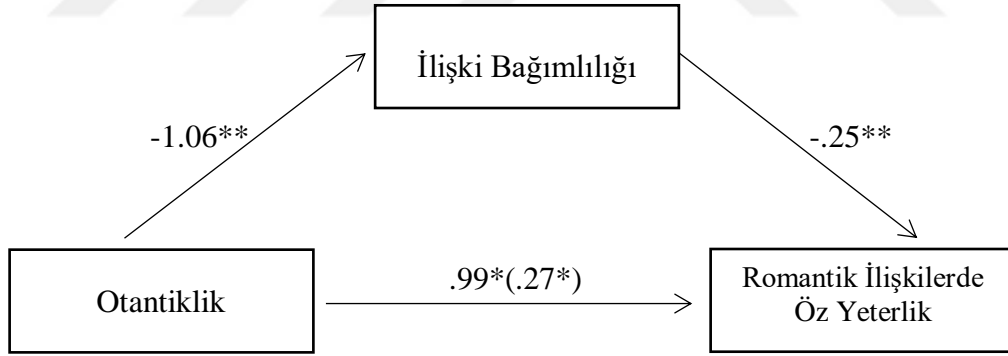
Şekil 4.2.1’de görüldüğü üzere, regresyon temelli bootstrap analizi sonuçları ilişkisel ihtiyaçlar doyumunun aracı değişken olmadan tek başına romantik ilişkilerde öz yeterliği doğrudan ve pozitif yönde yordadığını göstermektedir ($B = .36$, $p < .001$). Aynı zamanda ilişkisel ihtiyaçlar doyumunun aracı değişken olan ilişki bağımlılığını doğrudan ve negatif yönde yordadığı saptanmıştır ($B = -.30$, $p < .001$). Aracı değişken olan ilişki bağımlılığının romantik ilişkilerde öz-yeterliği doğrudan ve anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($B = -.23$, $p < .001$). İlişki bağımlılığı aracı değişkeni modele dahil edildikten sonra ilişkisel ihtiyaçlar doyumunun ilişkisel öz-yeterlik üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı ($B = .07$, $p < .001$) ancak anlamlılığını koruduğu görülmüştür. İlgili değerler incelendiğinde aracı değişkenin kısmi aracılık rolü olduğu düşünülmektedir. Aracı değişkenin kısmi aracılık etkisinin anlamlılığı saptayabilmek için modeldeki dolaylı yolların anlamlılık değerleri 5000 kişilik bootstrap örnekleme üzerinde ve %95 güven aralığında test edilmiştir. Bootstrap Analiz sonuçları Tablo 4.2.2’de yer almaktadır.

Tablo 4.2.2. İlişkisel İhtiyaçlar Doyumu ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları

Etki	Bootstrap Katsayısı	SH	t	P	%95 Güven Aralığı	
					Alt Limit	Üst Limit
Toplam Etki	.430	.079	5.4185	<.001	.275	.589
Doğrudan Etki	.360	.081	4.4687	<.001	.203	.523
Toplam Dolaylı Etkiler	.045	.019			.013	.086
Dolaylı etki X→M→Y	.069	.030			.019	.135

Not: X: İlişkisel İhtiyaçlar Doyum, Y: İlişkisel Öz-yeterlik, M: İlişki Bağımlılığı

Tablo 4.2.2 incelendiğinde, ilişki bağımlılığı aracılığıyla toplam dolaylı etkiler istatistiksel açıdan anlamlıdır (B=.045, SH=.019; %95 CI [.013; .086]). Tabloda da görüldüğü üzere güven aralığı değerlerinin 0 (sıfır) sayısını içermemesi aracılık analizinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir (Shrout ve Bolger, 2002). Bu bağlamda değerlendirildiğinde ilişkide öz-yeterliğin yordanmasına yönelik önerilen aracılık modelinin anlamlı olduğu ve toplam varyansın %6'sını açıkladığı saptanmıştır [$F(1, 339)=23.07, p<.001, R^2=.06$].

Not: * $p<.001$ ve ** $p<.005$; Standardize edilmemiş Beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

Şekil 4.2.2. Otantiklik ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü

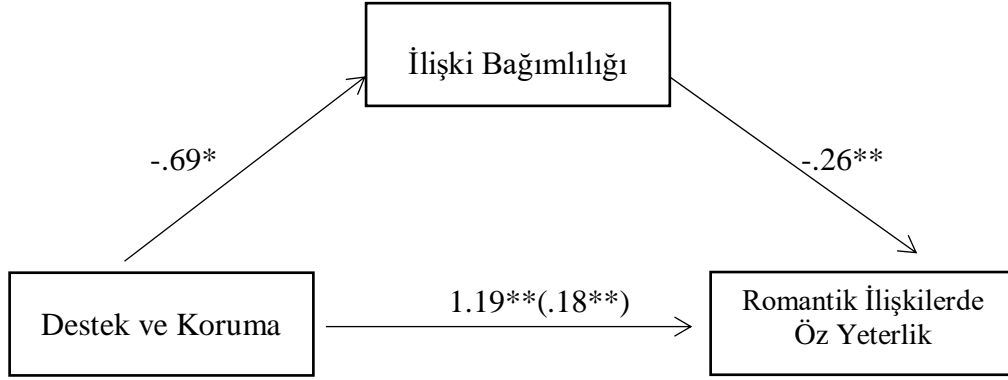
Şekil 4.2.2'de görüldüğü üzere, regresyon temelli bootstrap analizi sonuçları ilişkisel ihtiyaçlar doyumu alt boyutundan otantikliğin aracı değişken olmadan tek başına romantik ilişkilerde öz-yeterliği doğrudan ve pozitif yönde yordadığını göstermektedir (B=.99, $p<.005$). Aynı zamanda ilişkisel ihtiyaçlar doyumu alt boyutundan otantikliğin aracı değişken olan ilişki bağımlılığını doğrudan ve negatif yönde yordadığı

saptanmıştır (B=-1.06, p<.001). Aracı değişken olan ilişki bağımlılığının romantik ilişkilerde öz yeterliği doğrudan ve anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir (B=-.25, p<.001). İlişki bağımlılığı aracı değişkeni modele dahil edildikten sonra ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan otantikliğin ilişkisel öz-yeterlik üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı (B=.27, p<.005) ancak anlamlılığını koruduğu görülmüştür. İlgili değerler incelendiğinde aracı değişkenin kısmi aracılık rolü olduğu düşünülmektedir. Aracı değişkenin kısmi aracılık etkisinin anlamlılığı saptayabilmek için modeldeki dolaylı yolların anlamlılık değerleri 5000 kişilik bootstrap örnekleme üzerinde ve %95 güven aralığında test edilmiştir. Bootstrap Analiz sonuçları Tablo 4.2.3’de yer almaktadır.

Tablo 4. 2. 3. Otantiklik ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları

Etki	Bootstrap Katsayısı	SH	t	p	%95 Güven Aralığı	
					Alt Limit	Üst Limit
Toplam Etki	1.26	.293	4.2899	<.001	.681	1.835
Doğrudan Etki	.990	.297	3.3227	<.005	.403	1.573
Toplam Dolaylı Etkiler	.049	.019			.016	.090
Dolaylı etki X→M→Y	.270	.110			.089	.501

Tablo 4.2.3 incelendiğinde, ilişki bağımlılığı aracılığıyla toplam dolaylı etkiler istatistiksel açıdan anlamlıdır (B=.049, SH=.019; %95 CI [.016; .09]). İlişkide öz yeterliğin yordanmasına yönelik önerilen aracılık modelinin anlamlı olduğu ve toplam varyansın %6’sını açıkladığı saptanmıştır [$F_{(1, 339)} = 22.48$ p<.001, $R^2=.06$].

Not: * $p < .001$ ve ** $p < .005$; Standardize edilmemiş Beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

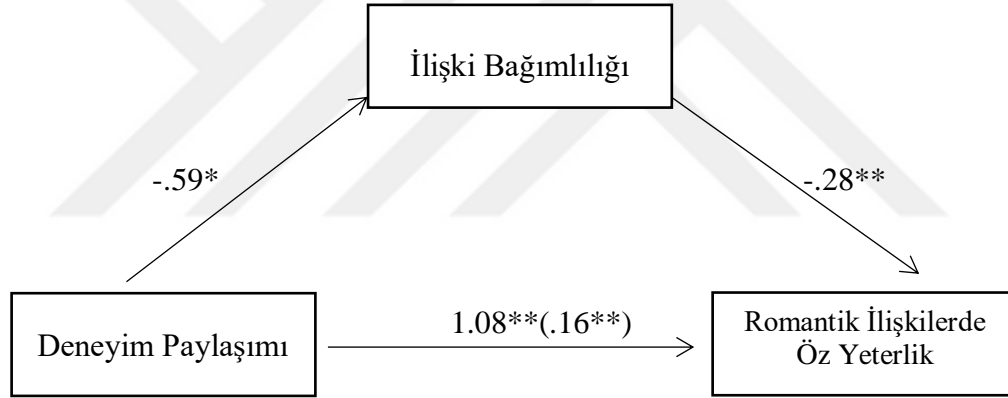
Şekil 4.2.3. Destek ve Koruma ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü

Şekil 4.2.3'te görüldüğü üzere regresyon temelli bootstrap analizi sonuçları ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan destek ve korumanın aracı değişken olmadan tek başına romantik ilişkilerde öz-yeterliği doğrudan ve pozitif yönde yordadığını göstermektedir ($B=1.19$, $p < .001$). Aynı zamanda ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan destek ve korumanın aracı değişken olan ilişki bağımlılığını doğrudan ve negatif yönde yordadığı saptanmıştır ($B=-.69$, $p < .05$). Aracı değişken olan ilişki bağımlılığının romantik ilişkilerde öz yeterliği doğrudan ve anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir ($B=-.26$, $p < .001$). İlişki bağımlılığı aracı değişkeni modele dahil edildikten sonra ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan destek ve korumanın ilişkisel öz-yeterlik üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı ($B=.18$, $p < .001$) ancak anlamlılığını koruduğu görülmüştür. İlgili değerler incelendiğinde aracı değişkenin kısmi aracılık rolü olduğu düşünülmektedir. Aracı değişkenin kısmi aracılık etkisinin anlamlılığı saptayabilmek için modeldeki dolaylı yolların anlamlılık değerleri 5000 kişilik bootstrap örnekleme üzerinde ve %95 güven aralığında test edilmiştir. Bootstrap Analiz sonuçları Tablo 4.2.4'te yer almaktadır.

Tablo 4.2.4. Destek ve Koruma ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları

Etki	Bootstrap Katsayısı	SH	t	P	%95 Güven Aralığı	
					Alt Limit	Üst Limit
Toplam Etki	1.37	.260	5.1965	<.001	.852	1.890
Doğrudan Etki	1.19	.260	4.5464	<.001	.678	1.712
Toplam Dolaylı Etkiler	.035	.017			.007	.072
Dolaylı etki X→M→Y	.180	.087			.034	.372

Tablo 4.2.4 incelendiğinde, ilişki bağımlılığı aracılığıyla toplam dolaylı etkiler istatistiksel açıdan anlamlıdır (B=.035, SH=.017; %95 CI [.007; .072]). İlişkide öz yeterliğin yordanmasına yönelik önerilen aracılık modelinin anlamlı olduğu ve toplam varyansın %3'ünü açıkladığı saptanmıştır [$F_{(1, 339)} = 10.87$ $p < .001$, $R^2 = .03$].

Not: * $p < .001$ ve ** $p < .05$; Standardize edilmemiş Beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

Şekil 4.2.4. Deneyim Paylaşımı ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü

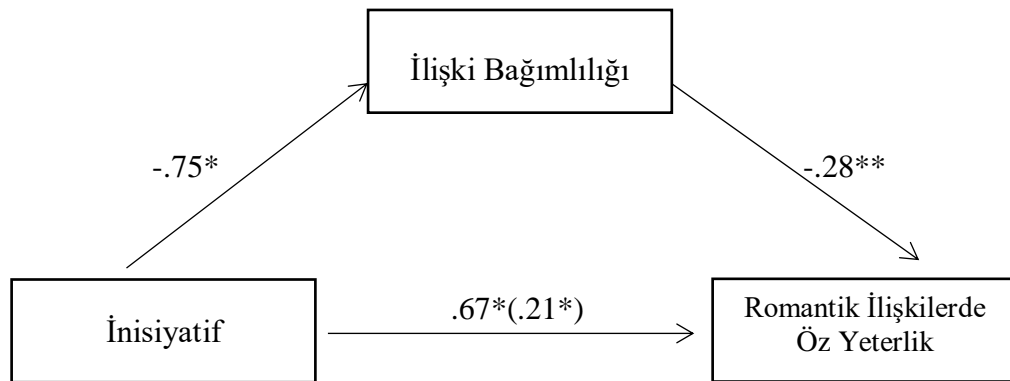
Şekil 4.2.4 incelendiğinde, regresyon temelli bootstrap analizi sonuçları ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan deneyim paylaşımı aracı değişken olmadan tek başına romantik ilişkilerde öz yeterliği doğrudan ve pozitif yönde yordadığını göstermektedir (B=1.08, $p < .001$). Aynı zamanda ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan deneyim paylaşımı aracı değişken olan ilişki bağımlılığını doğrudan ve negatif yönde yordadığı saptanmıştır (B=-.59, $p < .05$). Aracı değişken olan ilişki bağımlılığının romantik ilişkilerde öz yeterliği doğrudan ve anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir (B=-.28, $p < .001$). İlişki bağımlılığı aracı değişkeni modele dahil edildikten sonra ilişkisel

ihtiyaçlar doyum alt boyutundan deneyim paylaşımı ilişkisel öz-yeterlik üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı ($B=.16$, $p<.001$) ancak anlamlılığını koruduğu görülmüştür. İlgili değerler incelendiğinde aracı değişkenin kısmi aracılık rolü olduğu düşünülmektedir. Aracı değişkenin kısmi aracılık etkisinin anlamlılığı saptayabilmek için modeldeki dolaylı yolların anlamlılık değerleri 5000 kişilik bootstrap örnekleme üzerinde ve %95 güven aralığında test edilmiştir. Bootstrap Analiz sonuçları Tablo 4.2.5’de yer almaktadır.

Tablo 4.2.5. Deneyim Paylaşımı ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları

Etki	Bootstrap Katsayısı	SH	t	p	%95 Güven Aralığı	
					Alt Limit	Üst Limit
Toplam Etki	1.24	.305	4.0627	<.001	.640	1.84
Doğrudan Etki	1.08	.301	3.5779	<.001	.485	1.67
Toplam Dolaylı Etkiler	.028	.015			.004	.060
Dolaylı etki X→M→Y	.160	.086			.023	.356

Tablo 4.2.5 incelendiğinde, ilişki bağımlılığı aracılığıyla toplam dolaylı etkiler istatistiksel açıdan anlamlıdır ($B=.028$, $SH=.015$; %95 CI [.004; .06]). İlişkide öz yeterliğin yordanmasına yönelik önerilen aracılık modelinin anlamlı olduğu ve toplam varyansın %2’sini açıkladığı saptanmıştır [$F_{(1, 339)} = 6,02$ $p <.05$, $R^2 = .02$].

Not: * $p<.001$ ve ** $p<.05$; Standardize edilmemiş Beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

Şekil 4.2.5. İnisiyatif ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü

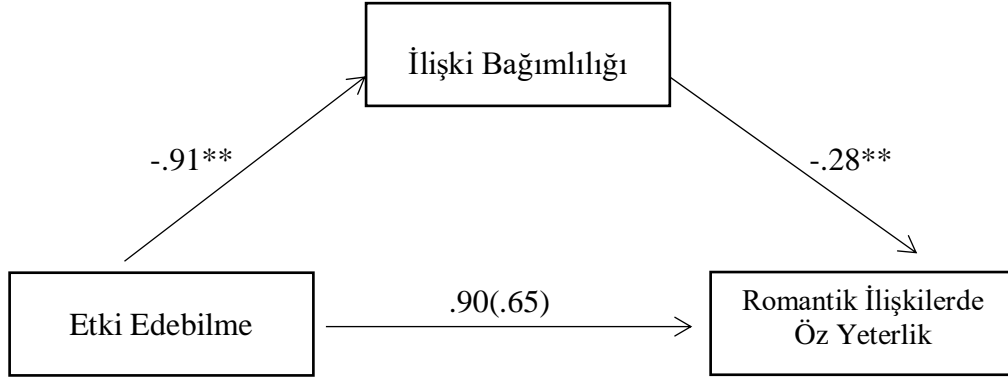
Şekil 4.2.5’te görüldüğü üzere, regresyon temelli bootstrap analizi sonuçları ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan inisiyatifin aracı değişken olmadan tek başına

romantik ilişkilerde öz yeterliği doğrudan ve pozitif yönde yordadığını göstermektedir (B=.67, p<.05). Aynı zamanda ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan inisiyatifin aracı değişken olan ilişki bağımlılığını doğrudan ve negatif yönde yordadığı saptanmıştır (B=-.75, p<.05). Aracı değişken olan ilişki bağımlılığının romantik ilişkilerde öz yeterliği doğrudan ve anlamlı bir biçimde yordadığı görülmektedir (B=-.28, p<.001). İlişki bağımlılığı aracı değişkeni modele dahil edildikten sonra ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan deneyim paylaşımı ilişkisel öz-yeterlik üzerindeki doğrudan etkisinin azaldığı (B=.21, p<.05) ancak anlamlılığını koruduğu görülmüştür. İlgili değerler incelendiğinde aracı değişkenin kısmi aracılık rolü olduğu düşünülmektedir. Aracı değişkenin kısmi aracılık etkisinin anlamlılığı saptayabilmek için modeldeki dolaylı yolların anlamlılık değerleri 5000 kişilik bootstrap örnekleme üzerinde ve %95 güven aralığında test edilmiştir. Bootstrap Analiz sonuçları Tablo 4.2.6’da yer almaktadır.

Tablo 4.2.6. İnsiyatif ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne Ait Bootstrap Analizi Sonuçları

Etki	Bootstrap Katsayısı	SH	t	p	%95 Güven Aralığı	
					Alt Limit	Üst Limit
Toplam Etki	.89	.300	2.9769	<.005	.300	1.47
Doğrudan Etki	.67	.300	2.2809	<.050	.093	1.26
Toplam Dolaylı Etkiler	.04	.016			.010	.073
Dolaylı etki X→M→Y	.21	.093			.053	.420

Tablo 4.2.6 incelendiğinde, ilişki bağımlılığı aracılığıyla toplam dolaylı etkiler istatistiksel açıdan anlamlıdır (B=.04, SH=.016; %95 CI [.01; .073]. İlişkide öz yeterliğin yordanmasına yönelik önerilen aracılık modelinin anlamlı olduğu ve toplam varyansın %3’ünü açıkladığı saptanmıştır [$F_{(1, 339)} = 10.72$ p<.005, $R^2 = .03$].

Not: * $p < .001$ ve ** $p < .05$; Standardize edilmemiş Beta katsayıları (B) raporlanmıştır.

Şekil 4.2.6. Etki Edebilme ile Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolü

Şekil 4.2.6' da görüldüğü üzere regresyon temelli bootstrap analizi sonuçları ilişkisel ihtiyaçlar doyum alt boyutundan etki edebilmenin aracı değişken olmadan tek başına romantik ilişkilerde öz yeterliği yordamadığı bulunmuştur ($B = .90$, $p > .05$). Bu sebeple etki edebilme alt boyutu ve romantik ilişkide öz-yeterlik arasında ilişki bağımlılığının aracılık rolü olduğundan söz edilememektedir.

4. 3. Sosyo-Demografik Değişkenlere Ait Bulgular

Genç yetişkinlerin cinsiyet değişkenine göre ilişkisel ihtiyaçlar doyumunu ve alt boyutları, ilişkisel öz-yeterlik ve ilişki bağımlılığından aldıkları puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığı inceleyebilmek amacıyla bağımsız grup t-testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.3.1'de verilmiştir.

Tablo 4.3.1. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar Toplam ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığı Toplam Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t Testi		
						t	Sd	P
İlişkisel İhtiyaçlar Doyum (Toplam)	Kadın	241	79.23	10.32	.665	2.168	339	.031*
	Erkek	100	76.51	11.10	1.110			
Otantiklik	Kadın	241	15.71	2.92	.188	.428	339	.669
	Erkek	100	15.56	2.98	.298			
Destek ve Koruma	Kadın	241	17.41	2.94	.189	3.05	153.436	.003*
	Erkek	100	16.15	3.69	.369			
Etki Edebilme	Kadın	241	16.09	2.61	.261	.984	339	.326
	Erkek	100	15.79	2.61	.174			
Deneyim Paylaşımı	Kadın	241	15.88	2.70	.174	1.172	339	.242
	Erkek	100	15.49	3.11	.311			
İnsiyatif	Kadın	241	14.13	2.87	.185	1.753	339	.081
	Erkek	100	13.52	3.04	.304			
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	Kadın	241	3.56	.75	.049	2.554	339	.011*
	Erkek	100	3.32	.83	.083			
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	Kadın	241	72.68	16.50	1.063	.227	339	.820
	Erkek	100	72.24	15.76	1.576			

Tablo 4.3.1’de yer aldığı üzere genç yetişkinlerin ilişkisel ihtiyaçlar doyum toplam puanları ($t=2.168$; $p<.05$) ile alt boyutlarından destek ve koruma toplam puan ortalamaları ($t=3.05$; $p<.005$) cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ayrıca ilişki bağımlılığı toplam puan ortalaması da ($t=2.554$; $p<.05$) cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Ancak romantik ilişkilerde öz-yeterlik toplam puan ortalaması ($t=.227$; $p>.05$) ile ilişkisel ihtiyaçların alt boyutlarından olan otantiklik alt boyutu toplam puanı ($t=.428$; $p>.05$), etki edebilme alt boyutu toplam puanı ($t=.984$; $p>.05$), deneyim paylaşımı alt boyutu toplam puanı ($t=1.172$; $p>.05$), inisiyatif alt boyutu toplam puanı ($t=1.753$; $p>.05$) cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.3.2. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağlılığına Ait Puan Ortalamalarının Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI								
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İlişkisel İhtiyaçlar Doyum (Toplam)	Birinci Sınıf	137	76.68	10.85	G. Arası	980.571	3	326.857	2.951	.033*
	İkinci Sınıf	61	79.44	10.88	G. İçi	37321.194	337	110.745		
	Üçüncü Sınıf	43	81.79	10.00	Toplam	38301.765	340			
	Dördüncü Sınıf	100	78.78	10.06						
	Toplam	341	78.43	10.61						
Otantiklik	Birinci Sınıf	137	15.42	3.05	G. Arası	32.535	3	10.845	1.262	.287
	İkinci Sınıf	61	15.79	3.03	G. İçi	2895.353	337	8.592		
	Üçüncü Sınıf	43	16.39	2.63	Toplam	2927.889	340			
	Dördüncü Sınıf	100	15.62	2.82						
	Toplam	341	15.67	2.93						
Destek ve Koruma	Birinci Sınıf	137	16.66	3.25	G. Arası	77.111	3	25.704	2.508	.059
	İkinci Sınıf	61	17.36	3.31	G. İçi	3453.229	337	10.247		
	Üçüncü Sınıf	43	18.11	2.19	Toplam	3530.340	340			
	Dördüncü Sınıf	100	16.91	3.41						
	Toplam	341	17.04	3.22						
Etki Edebilme	Birinci Sınıf	137	15.60	2.81	G. Arası	51.473	3	17.158	2.553	.055
	İkinci Sınıf	61	16.43	2.50	G. İçi	2264.515	337	6.720		
	Üçüncü Sınıf	43	16.65	2.51	Toplam	2315.988	340			
	Dördüncü Sınıf	100	16.03	2.36						
	Toplam	341	16.01	2.61						

Tablo 4.3.2. (Devamı)

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI								
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Deneyim Paylaşımı	Birinci Sınıf	137	15.21	2.87	G. Arası	84.659	3	28.220	3.613	.014*
	İkinci Sınıf	61	15.75	2.90	G. İçi	2632.039	337	7.810		
	Üçüncü Sınıf	43	16.21	2.70	Toplam	2716.698	340			
	Dördüncü Sınıf	100	16.35	2.67						
	Toplam	341	15.77	2.83						
İnsiyatif	Birinci Sınıf	137	13.79	2.73	G. Arası	15.319	3	5.106	.594	.620
	İkinci Sınıf	61	14.11	3.17	G. İçi	2898.833	337	8.602		
	Üçüncü Sınıf	43	14.4186	3.04	Toplam	2914.152	340			
	Dördüncü Sınıf	100	13.87	3.00						
	Toplam	341	13.95	2.93						
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	Birinci Sınıf	137	3.60	.76	G. Arası	3.418	3	1.139	1.869	.135
	İkinci Sınıf	61	3.40	.81	G. İçi	205.381	337	.609		
	Üçüncü Sınıf	43	3.33	.70	Toplam	208.799	340			
	Dördüncü Sınıf	100	3.45	.81						
	Toplam	341	3.49	.78						
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	Birinci Sınıf	137	72.27	17.10	G. Arası	1549.034	3	516.345	1.968	.119
	İkinci Sınıf	61	72.59	14.78	G. İçi	88415.318	337	262.360		
	Üçüncü Sınıf	43	77.79	14.61	Toplam	89964.352	340			
	Dördüncü Sınıf	100	70.66	16.39						
	Toplam	341	72.55	16.27						

Tablo 4.3.2’de görüldüğü üzere ilişkiel ihtiyaçlar doyum toplam puan ortalamaları ($F=2.951$; $p<.05$) ve deneyim paylaşımı toplam puan ortalamaları ($F= 3.613$; $p<.05$) sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. Ancak romantik ilişkilerde öz-yeterlik toplam puan ortalamaları ($F=1.968$; $p>.05$), ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamaları ($F=1.869$; $p>.05$), otantiklik ($F=1.262$; $p>.05$), destek ve koruma ($F=2.508$; $p>.05$), etki edebilme ($F=2.553$; $p>.05$), inisiyatif ($F=.594$; $p>.05$) toplam puan ortalamaları sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bulgular değerlendirildiğinde, ilişkiel ihtiyaçlar doyum ve deneyim paylaşımı toplam puan ortalamasındaki farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını saptayabilmek amacıyla post-hoc analizleri yapılmıştır. Öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği sınanarak ilişkiel ihtiyaçlar doyum toplamı ($LF=.403$; $p>.05$) ve deneyim paylaşımı ($LF=.165$; $p>.05$) tüm grupların varyanslarının homojen dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Varyansların homojen dağılması ve katılımcıların gruplara eşit dağılmaması (Kayri, 2009) durumunda LSD testinin tercih edilmesi önerildiği için ilgili analizler gerçekteştirilerek aşağıdaki tabloya bulgular işlenmiştir.

Tablo 4.3.3. İlişkiel İhtiyaçlar Toplam Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	-2.76	1.62	.089
	Üçüncü Sınıf	-5.11*	1.84	.006
	Dördüncü Sınıf	-2.10	1.38	.130
İkinci Sınıf	Birinci Sınıf	2.76	1.62	.089
	Üçüncü Sınıf	-2.35	2.09	.263
	Dördüncü Sınıf	.66	1.71	.699
Üçüncü Sınıf	Birinci Sınıf	5.11*	1.84	.006
	İkinci Sınıf	2.35	2.09	.263
	Dördüncü Sınıf	3.01	1.92	.118
Dördüncü Sınıf	Birinci Sınıf	2.10	1.38	.130
	İkinci Sınıf	-.66	1.71	.699
	Üçüncü Sınıf	-3.01	1.92	.118

Tablo 4.3.3’te görüleceği üzere birinci ve üçüncü sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında birinci sınıf öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p<.01$). İkinci ve dördüncü sınıf düzeyindeki öğrencilerin puan ortalamaları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>.05$). Bulgular değerlendirildiğinde, birinci sınıf öğrencilerinin ilişkiel ihtiyaçlar doyum düzeyinin daha düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.3.4. Deneyim Paylaşımı Alt Boyutu Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	-.54	.43	.208
	Üçüncü Sınıf	-1.00*	.49	.042
	Dördüncü Sınıf	-1.14*	.37	.002
İkinci Sınıf	Birinci Sınıf	.54	.43	.208
	Üçüncü Sınıf	-.45	.56	.414
	Dördüncü Sınıf	-.60	.45	.190
Üçüncü Sınıf	Birinci Sınıf	1.00*	.49	.042
	İkinci Sınıf	.45	.56	.414
	Dördüncü Sınıf	-.14	.51	.783
Dördüncü Sınıf	Birinci Sınıf	1.14*	.37	.002
	İkinci Sınıf	.60	.45	.190
	Üçüncü Sınıf	.14	.51	.783

Tablo 4.3.4'te görüldüğü üzere birinci ve üçüncü sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında birinci sınıf öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p < .01$). Ayrıca birinci ve dördüncü sınıf düzeyindeki öğrenciler arasında da aynı şekilde birinci sınıf öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p < .01$). İkinci ve dördüncü sınıf düzeyindeki öğrencilerin puan ortalamaları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > .05$). Bulgular değerlendirildiğinde, sınıf düzeyi azaldıkça ilişkisel ihtiyaçlar doyumu alt boyutlarından deneyim paylaşımı doyumunun da azaldığı söylenebilir.

Tablo 4.3.5. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI								
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İlişkisel İhtiyaçlar Doyum (Toplam)	Alt	11	75.36	5.97	G. Arası	1160.208	2	580.104	5.279	.006*
	Orta	208	77.17	10.65	G. İçi	37141.558	338	109.886		
	Yüksek	122	80.87	10.48	Toplam	38301.765	340			
	Toplam	341	78.43	10.61						
Otantiklik	Alt	11	15.54	2.94	G. Arası	23.430	2	11.715	1.363	.257
	Orta	208	15.47	3.04	G. İçi	2904.459	338	8.593		
	Yüksek	122	16.02	2.74	Toplam	2927.889	340			
	Toplam	341	15.67	2.93						
Destek ve Koruma	Alt	11	16.45	2.66	G. Arası	39.434	2	19.717	1.909	.150
	Orta	208	16.81	3.40	G. İçi	3490.907	338	10.328		
	Yüksek	122	17.49	2.91	Toplam	3530.340	340			
	Toplam	341	17.04	3.22						
Etki Edebilme	Alt	11	15.09	1.22	G. Arası	68.879	2	34.439	5.180	.006*
	Orta	208	15.71	2.68	G. İçi	2247.110	338	6.648		
	Yüksek	122	16.59	2.49	Toplam	2315.988	340			
	Toplam	341	16.01	2.61						

Tablo 4.3.5. (Devamı)

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI								
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Deneyim Paylaşımı	Alt	11	16.82	1.54	G. Arası	54.091	2	27.045	3.433	.033*
	Orta	208	15.46	2.89	G. İçi	2662.607	338	7.878		
	Yüksek	122	16.20	2.74	Toplam	2716.698	340			
	Toplam	341	15.77	2.83						
İnsiyatif	Alt	11	11.45	2.70	G. Arası	127.325	2	63.662	7.721	.001*
	Orta	208	13.72	2.86	G. İçi	2786.828	338	8.245		
	Yüksek	122	14.57	2.90	Toplam	2914.152	340			
	Toplam	341	13.95	2.93						
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	Alt	11	3.37	.94	G. Arası	2.973	2	1.486	2.441	.089
	Orta	208	3.56	.77	G. İçi	205.826	338	.609		
	Yüksek	122	3.37	.79	Toplam	208.799	340			
	Toplam	341	3.49	.78						
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	Alt	11	71.82	13.77	G. Arası	98.399	2	49.200	.185	.831
	Orta	208	72.98	16.01	G. İçi	89865.953	338	265.876		
	Yüksek	122	71.88	16.99	Toplam	89964.352	340			
	Toplam	341	72.55	16.27						

Tablo 4.3.5’de görüldüğü üzere ilişkiel ihtiyaçlar doyum toplam puan ortalamaları ($F=5.279$; $p<.01$) ve ilişkiel ihtiyaçlar alt boyutlarından etki edebilme toplam puan ortalamaları ($F= 5.180$; $p<.01$), deneyim paylaşımı toplam puan ortalamaları ($F= 3.433$; $p<.05$), inisiyatif toplam puan ortalamaları ($F=7.721$; $p<.01$) sosyo ekonomik durum değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. Ancak romantik ilişkilerde öz-yeterlik toplam puan ortalamaları ($F=.185$; $p>.05$), ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamaları ($F=2.441$; $p>.05$), deneyim paylaşımı ($F=3.433$; $p>.05$), destek ve koruma ($F=1.909$; $p>.05$), otantiklik ($F=1.363$; $p>.05$) toplam puan ortalamaları sosyoekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bulgular değerlendirildiğinde, ilişkiel ihtiyaçlar, etki edebilme ve inisiyatif toplam puan ortalamasındaki farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını saptayabilmek amacıyla post-hoc analizleri yapılmıştır. Öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği sınanarak ilişkiel ihtiyaçlar doyum toplamı ($LF=2.105$; $p>.05$), etki edebilme ($LF=2.740$; $p>.05$) ve inisiyatif ($LF=.302$; $p>.05$) tüm grupların varyanslarının homojen dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır ve LSD testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.3.6. İlişkiel İhtiyaçlar Toplam Puan Ortalamalarının Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
Alt	Orta	-1,80	3,24	,578
	Yüksek	-5,50	3,30	,096
Orta	Alt	1,80	3,24	,578
	Yüksek	-3,71*	1,19	,002
Yüksek	Alt	5,50	3,30	,096
	Orta	3,71*	1,19	,002

Tablo 4.3.6’da görüleceği üzere orta sosyoekonomik düzeye sahip öğrenciler arasında alt sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Sosyoekonomik durum arttıķa, ilişkiel ihtiyaçlar doyumunu da artmaktadır.

Tablo 4.3.7. Etki Edebilme Toplam Puan Ortalamalarının Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
Alt	Orta	-,62	,80	,437
	Yüksek	-1,50	,81	,066
Orta	Alt	,62	,80	,437
	Yüksek	-,88*	,29	,003
Yüksek	Alt	1,50	,81	,066
	Orta	,88*	,29	,003

Tablo 4.3.7’de görüleceği üzere orta sosyoekonomik düzeye sahip öğrenciler arasında alt sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p < .01$). Sosyoekonomik durum arttıkça, ilişkisel ihtiyaçlardan etki edebilme doyumunu da artmaktadır.

Tablo 4.3.8. Deneyim Paylaşımı Toplam Puan Ortalamalarının Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
Alt	Orta	1,36	,87	,119
	Yüksek	,62	,88	,482
Orta	Alt	-1,36	,87	,119
	Yüksek	-,73*	,32	,022
Yüksek	Alt	-,62	,88	,482
	Orta	,73*	,32	,022

Tablo 4.3.8’de görüleceği üzere orta ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip öğrenciler arasında orta sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p < .05$).

Tablo 4.3.9. İnişiyatif Toplam Puan Ortalamalarının Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
Alt	Orta	-2,26*	,89	,011
	Yüksek	-3,12*	,90	,001
Orta	Alt	2,26*	,89	,011
	Yüksek	-,86*	,33	,009
Yüksek	Alt	3,12*	,90	,001
	Orta	,86*	,33	,009

Tablo 4.3.9’da görüleceği üzere orta sosyoekonomik düzeye sahip öğrenciler arasında alt sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin aleyhine; yüksek sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Sosyoekonomik durum arttıkça, ilişkişel ihtiyaçlardan inisişiyatif doşyumu da artmaktadır.

Tablo 4.3.10. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI								
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İlişkisel İhtiyaçlar Doyum (Toplam)	İlkokul	118	76.85	10.40	G. Arası	1117.968	3	372.656	3.377	.019*
	Ortaokul	61	81.52	11.43	G. İçi	37183.797	337	110.338		
	Lise	94	79.46	9.58	Toplam	38301.765	340			
	Üniversite	68	77.00	11.03						
	Toplam	341	78.43	10.61						
Otantiklik	İlkokul	118	15.50	2.93	G. Arası	41.690	3	13.897	1.623	.184
	Ortaokul	61	15.69	3.19	G. İçi	2886.199	337	8.564		
	Lise	94	16.18	2.53	Toplam	2927.889	340			
	Üniversite	68	15.22	3.18						
	Toplam	341	15.67	2.93						
Destek ve Koruma	İlkokul	118	16.62	3.27	G. Arası	68.830	3	22.943	2.234	.084
	Ortaokul	61	17.90	2.74	G. İçi	3461.510	337	10.272		
	Lise	94	17.14	3.27	Toplam	3530.340	340			
	Üniversite	68	16.89	3.38						
	Toplam	341	17.04	3.22						
Etki Edebilme	İlkokul	118	15.98	2.64	G. Arası	40.836	3	13.612	2.016	.111
	Ortaokul	61	16.70	2.83	G. İçi	2275.152	337	6.751		
	Lise	94	15.83	2.37	Toplam	2315.988	340			
	Üniversite	68	15.66	2.61						
	Toplam	341	16.01	2.61						

Tablo 4.3.10. (Devamı)

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI								
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Deneyim Paylaşımı	İlkokul	118	15.37	2.74	G. Arası	105.383	3	35.128	4.533	.004*
	Ortaokul	61	16.57	2.62	G. İçi	2611.315	337	7.749		
	Lise	94	16.21	2.67	Toplam	2716.698	340			
	Üniversite	68	15.12	3.14						
	Toplam	341	15.77	2.83						
İnsiyatif	İlkokul	118	13.37	2.87	G. Arası	73.592	3	24.531	2.910	.035*
	Ortaokul	61	14.66	2.79	G. İçi	2840.561	337	8.429		
	Lise	94	14.10	2.99	Toplam	2914.152	340			
	Üniversite	68	14.12	2.95						
	Toplam	341	13.95	2.93						
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	İlkokul	118	3.58	.80	G. Arası	2.686	3	.895	1.464	.224
	Ortaokul	61	3.49	.82	G. İçi	206.113	337	.612		
	Lise	94	3.36	.74	Toplam	208.799	340			
	Üniversite	68	3.50	.77						
	Toplam	341	3.49	.78						
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	İlkokul	118	71.77	16.21	G. Arası	938.677	3	312.892	1.184	.316
	Ortaokul	61	75.18	16.47	G. İçi	89025.675	337	264.171		
	Lise	94	70.77	15.01	Toplam	89964.352	340			
	Üniversite	68	74.01	17.71						
	Toplam	341	72.55	16.27						

Tablo 4.3.10'da görüldüğü üzere ilişkisel ihtiyaçlar doyum toplam puan ortalamaları ($F=3.377$; $p<.05$) ve ilişkisel ihtiyaçlar alt boyutlarından deneyim paylaşımı toplam puan ortalamaları ($F= 4.533$; $p<.01$), inisiyatif toplam puan ortalamaları ($F=2.91$; $p<.05$) annenin eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. Ancak romantik ilişkilerde öz-yeterlik toplam puan ortalamaları ($F=1.184$; $p>.05$), ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamaları ($F=1.464$; $p>.05$), etki edebilme ($F=2.016$; $p>.05$), destek ve koruma ($F=2.234$; $p>.05$), otantiklik ($F=1.623$; $p>.05$) toplam puan ortalamaları annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bulgular değerlendirildiğinde, ilişkisel ihtiyaçlar, deneyim paylaşımı ve inisiyatif toplam puan ortalamasındaki farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını saptayabilmek amacıyla post-hoc analizleri yapılmıştır. Öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği sınanarak ilişkisel ihtiyaçlar doyum toplamı ($LF=1.103$; $p>.05$), deneyim paylaşımı ($LF=1.032$; $p>.05$) ve inisiyatif ($LF=.089$; $p>.05$) tüm grupların varyanslarının homojen dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır ve LSD testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.3.11. İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
İlkokul	Ortaokul	-4.68*	1.66	.005
	Lise	-2.61	1.45	.073
	Üniversite	-.15	1.60	.924
Ortaokul	İlkokul	4.68*	1.66	.005
	Lise	2.07	1.73	.232
	Üniversite	4.52*	1.85	.015
Lise	İlkokul	2.61	1.45	.073
	Ortaokul	-2.07	1.73	.232
	Üniversite	2.46	1.67	.143
Üniversite	İlkokul	.15	1.60	.924
	Ortaokul	-4.52*	1.85	.015
	Lise	-2.46	1.67	.143

Tablo 4.3.11.'de görüleceği üzere annesi ortaokul düzeyine sahip öğrenciler arasında annesi ilkokul ve üniversite düzeyine sahip öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p<.05$).

Tablo 4.3.12. Deneyim Paylaşımı Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
İlkokul	Ortaokul	-1.20*	.44	.007
	Lise	-.84*	.38	.030
	Üniversite	.25	.42	.547
Ortaokul	İlkokul	1.20*	.44	.007
	Lise	.36	.46	.431
	Üniversite	1.46*	.49	.003
Lise	İlkokul	.84*	.38	.030
	Ortaokul	-.36	.46	.431
	Üniversite	1.09*	.44	.014
Üniversite	İlkokul	-.25	.42	.547
	Ortaokul	-1.46*	.49	.003
	Lise	-1.09*	.44	.014

Tablo 4.3.12’de görüleceği üzere annesi ortaokul ve lise düzeyine sahip öğrenciler arasında annesi ilkokul ve üniversite düzeyine sahip öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p < .05$).

Tablo 4.3.13. İnisiyatif Toplam Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
İlkokul	Ortaokul	-1.28*	.46	.005
	Lise	-.72	.40	.073
	Üniversite	-.74	.44	.093
Ortaokul	İlkokul	1.28*	.46	.005
	Lise	.56	.48	.242
	Üniversite	.54	.51	.294
Lise	İlkokul	.72	.40	.073
	Ortaokul	-.56	.48	.242
	Üniversite	-.02	.46	.962
Üniversite	İlkokul	.74	.44	.093
	Ortaokul	-.54	.51	.294
	Lise	.02	.46	.962

Tablo 4.3.13’de görüleceği üzere annesi ortaokul düzeyine sahip öğrenciler arasında annesi ilkokul düzeyine sahip öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p < .05$).

Tablo 4.3.14. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI									
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	
İlişkisel İhtiyaçlar Doyum (Toplam)	İlkokul	63	77.75	10.72	G. Arası	351.302	3	117.101	1.040	.375	
	Ortaokul	74	78.96	11.13		G. İçi	37950.463	337			112.613
	Lise	114	79.53	10.62		Toplam	38301.765	340			
	Üniversite	90	77.09	10.07							
	Toplam	341	78.43	10.61							
Otantiklik	İlkokul	63	15.84	2.80	G. Arası	43.494	3	14.498	1.694	.168	
	Ortaokul	74	16.20	2.77		G. İçi	2884.395	337			8.559
	Lise	114	15.59	3.08		Toplam	2927.889	340			
	Üniversite	90	15.20	2.92							
	Toplam	341	15.67	2.93							
Destek ve Koruma	İlkokul	63	16.70	3.38	G. Arası	20.955	3	6.985	.671	.570	
	Ortaokul	74	16.88	3.51		G. İçi	3509.385	337			10.414
	Lise	114	17.36	2.94		Toplam	3530.340	340			
	Üniversite	90	17.02	3.21							
	Toplam	341	17.04	3.22							
Etki Edebilme	İlkokul	63	16.11	2.49	G. Arası	43.176	3	14.392	2.134	.096	
	Ortaokul	74	15.93	2.59		G. İçi	2272.812	337			6.744
	Lise	114	16.40	2.65		Toplam	2315.988	340			
	Üniversite	90	15.49	2.61							
	Toplam	341	16.01	2.61							

Tablo 4.3.14. (Devamı)

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI								
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Deneyim Paylaşımı	İlkokul	63	15.75	3.13	G. Arası	2.972	3	.991	.123	.946
	Ortaokul	74	15.8919	2.74	G. İçi	2713.726	337	8.053		
	Lise	114	15.81	2.59	Toplam	2716.698	340			
	Üniversite	90	15.63	3.01						
	Toplam	341	15.77	2.83						
İnsiyatif	İlkokul	63	13.35	2.97	G. Arası	48.148	3	16.049	1.887	.131
	Ortaokul	74	14.05	2.90	G. İçi	2866.004	337	8.504		
	Lise	114	14.38	3.03	Toplam	2914.152	340			
	Üniversite	90	13.74	2.73						
	Toplam	341	13.95	2.93						
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	İlkokul	63	3.43	.80	G. Arası	3.029	3	1.010	1.654	.177
	Ortaokul	74	3.35	.87	G. İçi	205.769	337	.611		
	Lise	114	3.59	.75	Toplam	208.799	340			
	Üniversite	90	3.51	.73						
	Toplam	341	3.49	.78						
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	İlkokul	63	72.63	14.24	G. Arası	3631.474	3	1210.491	4.725	.003*
	Ortaokul	74	78.20	15.08	G. İçi	86332.878	337	256.181		
	Lise	114	71.7	16.18	Toplam	89964.352	340			
	Üniversite	68	74.01	17.71						
	Toplam	341	72.55	16.27						

Tablo 4.3.14’de görüldüğü üzere romantik ilişkilerde öz-yeterlik toplam puan ortalamaları ($F=4.725$; $p<.01$) babanın eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. Ancak ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamaları ($F=1.654$; $p>.05$), ilişkisel ihtiyaçlar doyum toplam puan ortalamaları ($F=1.040$; $p>.05$), otantiklik ($F=1.694$; $p>.05$), etki edebilme ($F=2.134$; $p>.05$), destek ve koruma ($F=.671$; $p>.05$), deneyim paylaşımı ($F=.123$; $p>.05$) ve inisiyatif ($F=1.887$; $p>.05$), toplam puan ortalamaları babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bulgular değerlendirildiğinde, romantik ilişkilerde öz-yeterlik toplam puan ortalamasındaki farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını saptayabilmek amacıyla post-hoc analizi yapılmıştır. Öncelikle Levene testi ile varyansların homojenliği sınanarak romantik ilişkide öz-yeterlik toplam puanının ($LF=1.371$; $p>.05$) tüm grupların varyanslarının homojen dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır ve LSD testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.3.15. Romantik İlişkide Öz-yeterlik Toplam Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durum Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
İlkokul	Ortaokul	-5.57*	2.74	.043
	Lise	.93	2.51	.711
	Üniversite	3.71	2.63	.159
Ortaokul	İlkokul	5.57*	2.74	.043
	Lise	6.50*	2.39	.007
	Üniversite	9.28*	2.511	.000
Lise	İlkokul	-.93	2.51	.711
	Ortaokul	-6.50*	2.39	.007
	Üniversite	2.78	2.26	.219
Üniversite	İlkokul	-3.71	2.63	.159
	Ortaokul	-9.28*	2.511	.000
	Lise	-2.78	2.26	.219

Tablo 4.3.15’te görüleceği üzere babası ortaokul düzeyine sahip öğrenciler ile lise ve üniversite düzeyine sahip öğrenciler arasında babası lise ve üniversite düzeyine sahip öğrencilerin aleyhine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p<.05$).

Tablo 4.3.16. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağlımlılığına Ait Puan Ortalamalarının Doğum Sıralaması Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI								
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
İlişkisel İhtiyaçlar Doyum (Toplam)	İlk	115	78.40	10.15	G. Arası	265.463	3	88.488	.784	.504
	Ortanca	102	77.26	10.14	G. İçi	38036.302	337	112.867		
	Son	85	79.54	11.82	Toplam	38301.765	340			
	Tek	39	79.18	10.44						
	Toplam	341	78.43	10.61						
Otantiklik	İlk	115	15.74	2.70	G. Arası	11.258	3	3.753	.434	.729
	Ortanca	102	15.41	3.19	G. İçi	2916.631	337	8.655		
	Son	85	15.73	2.96	Toplam	2927.889	340			
	Tek	39	15.97	2.90						
	Toplam	341	15.67	2.93						
Destek ve Koruma	İlk	115	16.90	3.25	G. Arası	27.094	3	9.031	.869	.457
	Ortanca	102	16.95	3.26	G. İçi	3503.246	337	10.395		
	Son	85	17.00	3.40	Toplam	3530.340	340			
	Tek	39	17.82	2.54						
	Toplam	341	17.04	3.22						
Etki Edebilme	İlk	115	15.90	2.70	G. Arası	49.705	3	16.568	2.464	.062
	Ortanca	102	16.00	2.36	G. İçi	2266.283	337	6.725		
	Son	85	16.53	2.84	Toplam	2315.988	340			
	Tek	39	15.20	2.27						
	Toplam	341	16.01	2.61						

Tablo 4.3.16. (Devamı)

Değişkenler	Gruplar	ANOVA SONUÇLARI									
		N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	
Deneyim Paylaşımı	İlk	115	15.63	2.71	G. Arası	28.375	3	9.458	1.186	.315	
	Ortanca	102	15.47	2.50	G. İçi	2688.323	337	7.977			
	Son	85	16.18	3.24	Toplam	2716.698	340				
	Tek	39	16.05	2.97							
	Toplam	341	15.77	2.83							
İnsiyatif	İlk	115	14.23	3.20	G. Arası	40.066	3	13.355	1.566	.197	
	Ortanca	102	13.43	2.74	G. İçi	2874.087	337	8.528			
	Son	85	14.11	2.89	Toplam	2914.152	340				
	Tek	39	14.13	2.54							
	Toplam	341	13.95	2.93							
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	İlk	115	3.4902	.78463	G. Arası	.995	3	.332	.538	.657	
	Ortanca	102	3.5270	.76992	G. İçi	207.804	337	.617			
	Son	85	3.5029	.81432	Toplam	208.799	340				
	Tek	39	3.3429	.76168							
	Toplam	341	3.4875	.78365							
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	İlk	115	72.91	16.99	G. Arası	815.156	3	271.719	1.027	.381	
	Ortanca	102	70.65	15.47	G. İçi	89149.196	337	264.538			
	Son	85	72.83	17.09	Toplam	89964.352	340				
	Tek	39	75.85	14.05							
	Toplam	341	72.55	16.27							

Tablo 4.3.16’da görüldüğü üzere romantik ilişkide öz-yeterlik düzeyi toplam puan ortalamaları (F= 1.027; P>.05), ilişkiel ihtiyaçlar toplam puanı ortalamaları (F= .784; P>.05), otantiklik (F= ,434; P>.05), destek ve koruma (F= .869; P>.05), etki edebilme (F= 2.464; P>.5), deneyim paylaşımı (F=1.186; P>.05), inisiyatif (F= 1.566; P>.05) doğum sırasına göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.3.17. Genç Yetişkinlerin İlişkiel İhtiyaçlar Toplam ve Alt Boyut Toplam Puan Ortalamalarının, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığı Toplam Puan Ortalamalarının Mevcut Durumda İlişki Yaşama Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $\bar{x}$	t	t Testi Sd	p
İlişkiel İhtiyaçlar Doyum (Toplam)	İlişkim Var	148	80.28	10.34	.850	2.837	339	.005*
	İlişkim Yok	193	77.02	10.63	.765			
Otantiklik	İlişkim Var	148	16.09	2.93	.241	2.38	339	.018*
	İlişkim Yok	193	15.34	2.90	.209			
Destek ve Koruma	İlişkim Var	148	17.90	2.58	.212	4.618	338.479	.000*
	İlişkim Yok	193	16.38	3.50	.252			
Etki Edebilme	İlişkim Var	148	15.93	2.72	.224	-4.54	339	.650
	İlişkim Yok	193	16.06	2.52	.182			
Deneyim Paylaşımı	İlişkim Var	148	16.05	2.87	.235	1.600	339	.111
	İlişkim Yok	193	15.55	2.78	.200			
İnsiyatif	İlişkim Var	148	14.30	3.01	.247	1.925	339	.055
	İlişkim Yok	193	13.68	2.84	.205			
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	İlişkim Var	148	3.57	.80	.066	-2.722	339	.007*
	İlişkim Yok	193	3.59	.75	.054			
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	İlişkim Var	148	79.63	13.62	1.12	7.608	339	.000*
	İlişkim Yok	193	67.12	16.07	1.26			

Tablo 4.3.17’de yer aldığı üzere genç yetişkinlerin ilişkiel ihtiyaçlar doyum toplam puanları (t=2.837; p<.05) ile alt boyutlarından otantiklik toplam puan ortalaması (t=2.38; p<.05) ve alt boyutlarından destek ve koruma toplam puan ortalaması (t=4.618; p<.05) ilişki yaşama değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ayrıca ilişki bağımlılığı toplam puan ortalaması (t=-2.722; p<.05) ve romantik ilişkilerde öz-yeterlik toplam puan ortalaması da (t=7.608; p<.05) ilişki yaşamaya göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Ancak

romantik ilişkiel ihtiyaçların alt boyutlarından olan etki edebilme alt boyutu toplam puanı ($t=-4.54$; $p>.05$), deneyim paylaşımı alt boyutu toplam puanı ($t=1.600$; $p>.05$), inisiyatif alt boyutu toplam puanı ($t=1.925$; $p>.05$) cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 4.3.18. Genç Yetişkinlerin İlişkisel İhtiyaçlar, Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığına Ait Puan Ortalamalarının En Uzun İlişkilerinin Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	ANOVA SONUÇLARI		
								KO	F	p
İlişkisel İhtiyaçlar Doyum (Toplam)	0-6 ay	104	77.47	10.63	G. Arası	326.502	3	108.834	.966	.409
	6-12 ay	58	80.38	9.64	G. İçi	37975.264	337	112.686		
	1-2 yıl	76	78.09	9.61	Toplam	38301.765	340			
	2 yıl ve üzeri	103	78.56	11.76						
	Toplam	341	78.43	10.61						
Otantiklik	0-6 ay	104	15.59	2.98	G. Arası	1.136	3	.379	.044	.988
	6-12 ay	58	15.65	2.86	G. İçi	2926.752	337	8.685		
	1-2 yıl	76	15.70	2.58	Toplam	2927.889	340			
	2 yıl ve üzeri	103	15.73	3.20						
	Toplam	341	15.67	2.93						
Destek ve Koruma	0-6 ay	104	16.43	3.36	G. Arası	67.791	3	22.597	2.199	.088
	6-12 ay	58	17.62	2.80	G. İçi	3462.549	337	10.275		
	1-2 yıl	76	17.03	3.25	Toplam	3530.340	340			
	2 yıl ve üzeri	103	17.35	3.22						
	Toplam	341	17.04	3.22						
Etki Edebilme	0-6 ay	104	15.87	2.74	G. Arası	25.250	3	8.417	1.238	.296
	6-12 ay	58	16.60	2.38	G. İçi	2290.738	337	6.797		
	1-2 yıl	76	15.84	2.32	Toplam	2315.988	340			
	2 yıl ve üzeri	103	15.92	2.79						
	Toplam	341	16.01	2.61						

Tablo 4.3.18 (Devamı)

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	ANOVA SONUÇLARI		
								KO	F	p
Deneyim Paylaşımı	0-6 ay	104	15.95	2.69	G. Arası	15.013	3	5.004	.624	.600
	6-12 ay	58	16.00	2.77	G. İçi	2701.685	337	8.017		
	1-2 yıl	76	15.72	2.83	Toplam	2716.698	340			
	2 yıl ve üzeri	103	15.48	3.00						
	Toplam	341	15.77	2.83						
İnsiyatif	0-6 ay	104	13.62	2.96	G. Arası	31.859	3	10.620	1.242	.295
	6-12 ay	58	14.50	2.68	G. İçi	2882.293	337	8.553		
	1-2 yıl	76	13.80	2.90	Toplam	2914.152	340			
	2 yıl ve üzeri	103	14.08	3.03						
	Toplam	341	13.95	2.93						
İlişki Bağımlılığı (Toplam)	0-6 ay	104	3.53	.77	G. Arası	2.426	3	.809	1.320	.268
	6-12 ay	58	3.63	.75	G. İçi	206.373	337	.612		
	1-2 yıl	76	3.42	.73	Toplam	208.799	340			
	2 yıl ve üzeri	103	3.41	.85						
	Toplam	341	3.49	.78						
Romantik İlişkilerde Öz-yeterlik (Toplam)	0-6 ay	104	68.73	16.35	G. Arası		3		6.849	.000 ¹
	6-12 ay	58	67.91	20.08	G. İçi		162.66			
	1-2 yıl	76	77.13	14.52	Toplam					
	2 yıl ve üzeri	103	75.64	13.39						
	Toplam	341	72.55	16.27						

¹ Varyansların homojenliği şartı sağlanmadığı için Games-Howell testi sonucu dikkate alınarak raporlama yapılmıştır.

Tablo 4.3.18’de görüldüğü üzere ilişkiel ihtiyaçlar toplam puanı ortalamaları (F=.966; P>.05), otantiklik (F= .044; P>.05), destek ve koruma (F= 2.199; P>.05), etki edebilme (F= 1.238; P>.05), deneyim paylaşımı (F=.624; P>.05), inisiyatif (F= 1.242; P>.05) ve ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamaları (F=1.320; P>.05) en uzun ilişkinin süresine göre farklılaşmamaktadır. Ancak romantik ilişkide öz-yeterlik toplam puan ortalamaları (F=6.849; P<.001) en uzun ilişkinin süresine göre farklılaşmaktadır. Levene testi ile varyansların homojenliği sınanmış ve normal dağılmadığı saptanmıştır. Bu sebeple Games-Howell testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.3.19. Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı Toplam Puan Ortalamalarının En Uzun İlişki Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $\bar{x}$	p
0-6 ay	6-12 ay	.82	3.08	.993
	1-2 yıl	-8.4*	2.31	.002
	2 yıl ve üzeri	-6.91*	2.08	.006
6-12 ay	0-6 ay	-.82	3.08	.993
	1-2 yıl	-9.22*	3.12	.020
	2 yıl ve üzeri	-7.73*	2.95	.050
1-2 yıl	0-6 ay	.84*	2.31	.002
	6-12 ay	9.22*	3.12	.020
	2 yıl ve üzeri	1.49	2.12	.896
2 yıl ve üzeri	0-6 ay	6.91*	2.08	.006
	6-12 ay	7.73*	2.95	.050
	1-2 yıl	1.49	2.12	.896

Varyansların homojenliği şartı sağlanamadığı için gerçekleştirilen Games-Howell testi sonucuna göre, en uzun ilişkisi 6-12 ay süren öğrenciler ve 1-2 yıl ile 2 yıl ve üzeri süren öğrenciler arasında 1-2 yıl ve 2 yıl ve üzeri süren öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur (p<.05).

Ayrıca Tablo 4.3.19’da yer aldığı üzere en uzun ilişkisi 0-6 ay süren öğrenciler ile 1-2 yıl ve 2 yıl ve üzeri süren öğrenciler arasında 0-6 ay süren öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur (p<.05).

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE TARTIŞMA

5. 1. Sonuç

Bu araştırmada, genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracılık rolü incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları aşağıda sıralanmıştır.

- İlişkisel ihtiyaçların doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- İlişkisel ihtiyaçların doyumu ile ilişki bağımlılığı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
- Romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ile ilişki bağımlılığı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.
- İlişkisel ihtiyaçların doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının kısmi aracı rolü vardır.
- Etki edebilme boyutu dışında ilişkisel ihtiyaçların tüm alt boyutları ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının kısmi aracı rolü vardır.
- İlişkisel ihtiyaçların doyumu kadın genç yetişkinlerde daha yüksek bulunmuştur.
- İlişki bağımlılığı kadın genç yetişkinlerde daha yüksektir.
- Romantik ilişkide öz-yeterlik inancı cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.
- İlişkisel ihtiyaçlar doyumunun sınıf düzeyine göre farklılaştığı saptanmıştır.
- İlişki bağımlılığının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.
- Romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.
- İlişkisel ihtiyaçlar doyumunun sosyo-ekonomik duruma göre farklılaştığı bulunmuştur.
- Romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancının sosyo-ekonomik duruma göre farklılaşmadığı bulunmuştur.
- İlişki bağımlılığının sosyo-ekonomik duruma göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

- İlişkisel ihtiyaçların doyumunun kişinin annesinin eğitim duruma göre farklılaştığı bulunmuştur.
- Romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancının kişinin annesinin eğitim duruma göre farklılaşmadığı bulunmuştur.
- İlişki bağımlılığının kişinin annesinin eğitim duruma göre farklılaşmadığı bulunmuştur.
- İlişkisel ihtiyaçların doyumunun kişinin babasının eğitim duruma göre farklılaşmadığı bulunmuştur.
- Romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancının kişinin babasının eğitim duruma göre farklılaştığı bulunmuştur.
- İlişki bağımlılığının kişinin babasının eğitim duruma göre farklılaşmadığı bulunmuştur.
- İlişkisel ihtiyaçların doyumunun, ilişki bağımlılığının ve romantik ilişkide öz-yeterlik inancının doğum sırasına göre farklılaşmadığı saptanmıştır.
- Mevcut durumda ilişkisi olanların ilişkisel ihtiyaçlar doyumunun daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mevcut durumda ilişkisi olanların romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancının daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- Mevcut durumda ilişkisi olmayanların ilişki bağımlılığının daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- İlişkisel ihtiyaçların doyumunun kişinin yaşadığı en uzun ilişki süresine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.
- Romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancının kişinin yaşadığı en uzun ilişki süresine göre farklılaştığı bulunmuştur.
- İlişki bağımlılığının kişinin yaşadığı en uzun ilişki süresine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

5. 2. Genel Değerlendirme ve Tartışma

Erskine (2017), ilişkisel ihtiyaçların devamlı olarak doyurulmadığı durumda kişinin kendisiyle bağının kopabileceğini bu travmatik yaşantının da kalıplaşarak kişide değersiz olduğuna ilişkin bir inanç geliştirmesine sebep olabileceğini belirtmektedir. Bu bakış açısına göre, insan ilişkinin içerisinde yara almaktadır ve bu yara psikopatolojiye sebep olabilmektedir. Kuramın iyileştirici yönü ise Erskine ve

arkadaşları (2015) tarafından düzenlenen İntegratif Terapi'ye dayanır ve bu terapi yaklaşımı ilişki içerisinde yaralanan bireyin ilişkide iyileşebileceğini savunur.

İlişkide yaralanan bireyin yarasının kaynağını incelemek kadar onu iyileştirebilecek ilişkileri de anlamak önemli görülmektedir. Psikolojik iyi oluş halini artıran kaynaklardan biri de kişinin duygusal ve sosyal anlamda öz-yeterlik inancının artmasıdır (Telef ve Ergün, 2013). Bu sebeple, ilişkisel ihtiyaçların doyumunun sebep olacağı psikopatolojileri anlamak kadar romantik ilişkide öz-yeterlik inancının ilişkisel ihtiyaçlarla olan ilişkisini ortaya koyabilmenin de önemli olduğu düşünülmektedir.

Karataş (2022), çocukluk ve/veya ergenlik dönemi süresince annesinden sevgi görmüş bireylerin öz-yeterlik düzeylerinin bu yaşam dönemlerinde annesinin sevgisini hissedemeyen bireylerle kıyaslandığında daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Mukba (2013) ise aile içerisinde psikolojik bozukluk veya şiddet öyküsü olan bireylerin ilişkilerinde daha bağımlı olduğu sonucuna varmıştır. Konu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde, ilişki bağımlılığının gelişmesi durumunun da ilişkisel ihtiyaçların karşılanamamış olmasıyla ilişkili olabileceği düşüncesi doğmuştur. Böylelikle bu araştırmada, ilişkisel ihtiyaçlarından doyum elde eden bireylerin romantik ilişkilerinde öz-yeterlik inançlarının daha yüksek olabileceği ön görülmüş ve bu ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolünün olabileceği düşüncesiyle yola çıkılmıştır.

Bu bölümde öncelikle ilişkisel ihtiyaçların doyumunu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolüne ilişkin bulgular tartışılmıştır. Ardından ilişkisel ihtiyaçların doyumunu, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ve ilişki bağımlılığının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşmasına ilişkin bulguların tartışılmasına yer verilmiştir. Son olarak, araştırmacılara ve uygulamacılara öneriler getirilmiş ve araştırmanın sınırlılıkları belirtilmiştir.

5. 2. 1. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu ve Alt Boyutları ile Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkide İlişki Bağımlılığının Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın temel amacı, genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçların doyumunu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inançları arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının aracı rolünün incelenmesidir. Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan ön analizlerde

ilişkisel ihtiyaçların doyumu arttıkça romantik ilişkide öz-yeterlik inancının da arttığı bulunmuştur. Ayrıca ilişkisel ihtiyaçların doyumu arttıkça ilişki bağımlılığının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arttıkça ilişki bağımlılığının azaldığı tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen aracılık analizleri sonucunda ilişkisel ihtiyaçların doyumu ile ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının kısmi aracılık rolünün olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan ilişkisel ihtiyaçların doyumu alt boyutlarından olan etki edebilme alt boyutu dışında tüm alt boyutlarda da iki değişken arasındaki ilişkide ilişki bağımlılığının kısmi aracı rolünün olduğu sonucuna varılmıştır. İlişkisel ihtiyaçlar, bireylerin insanlarla yakın ve içten ilişki kurabilmesine yöneliktir. Bu ihtiyaçlar karşılanmadığında kişinin ilişkilere dair genel olumsuz kabulü olur ve kendini toplumdan soyutlayabilir. Toplumun devamı için aile birliğinin nelerden etkilendiğini saptayabilmek açısından ilişkisel ihtiyaçları anlamak ve değerlendirmek önemli görülmektedir. Ancak literatürde ilişkisel ihtiyaçların doyumunu inceleyen sınırlı sayıda çalışma yer almaktadır.

Araştırmada kurulan aracılık modelindeki doğrudan ilişkiler incelendiğinde; ilişkisel ihtiyaçların doyumu arttıkça genç yetişkinlerin romantik ilişkideki öz-yeterlik düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Literatürde ilişkisel ihtiyaçlardan doyum arttıkça bireyin iyi olma halinin arttığı; doyum azaldıkça ise aksi şekilde bireyin öfke, hayal kırıklığı, motivasyon kaybı, umutsuzluk vb. olumsuz deneyimlerinin artacağı (Erskine vd., 2015:22) belirtilmektedir. Bu bilgi, araştırma bulgusuyla uyumlu görülmektedir. Benzer bir biçimde Lopez ve diğerleri (2007) romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arttıkça partnerlerin ilişki doyumunun da arttığını ortaya koymuştur. İlişkide öz-yeterlik inancı yüksek olan bireyin bir ilişkiyi başlatabileceğine ve sürdürebileceğine dair kendine yönelik inancı kuvvetlidir. Benzer şekilde ilişkisel ihtiyaçları doyurulan kişi de dış dünyayı tehlikeli olarak anlamlandırmaz, güven içerisinde ilişkilerini başlatıp sürdürebilir. Bu doğrultuda bireylerin ilişkisel ihtiyaçları karşılandıkça dünyaya ve kendine ilişkin inançları olumlu yönde artacağından ilişkisel öz-yeterliğinin de artması anlamlı görülmektedir.

İlişkisel ihtiyaçların otantiklik alt boyutu puanları arttıkça romantik ilişkide öz-yeterlik inancının da arttığı bulunmuştur. Başka bir deyişle, otantiklik ihtiyacı karşılanan bireylerin romantik ilişkide öz-yeterlik inançları daha yüksektir. İlişkisel ihtiyaçların alt boyutlarından olan otantiklik; bireyin ilişki içerisinde kendisi gibi

davranabilmesini ifade eden bir kavramdır (Toksoy, 2021). Bu çerçevede değerlendirildiğinde romantik ilişkide öz-yeterliğin unsurların biri olan ilişki içerisinde özgün olabilmeyi ifade eden farklılaşmanın (Lopez vd., 2007) otantiklik ihtiyacı karşılandıkça artması beklenebilir. Romantik ilişkiyi deneyimleyen partnerlerin özgün yönlerini ilişkide yaşayabilmeleri ve bu özgün yönlerine ilişkin partnerlerinden desteklenmesi kişinin bu ilişkiyi sürdürebileceğine yönelik kişisel inancını artıracaktır.

Ayrıca destek ve koruma ihtiyacı karşılanan bireylerin de romantik ilişkide öz-yeterlik düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ihtiyaç kişinin partneri tarafından korunacağına ve süregelen bir biçimde partnerinden destek görebileceğine ilişkin ihtiyacını ifade etmektedir (Toksoy, 2021). Bireyin ilişki içerisinde olduğu kişi ya da kişiler tarafından destek görme ihtiyacının temelde doyurulmuş olması ilişkiyi sürdürebileceğine yönelik inancını da artıracaktır.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, genç yetişkinlerin etki yaratma ihtiyacı doyuruldukça romantik ilişkide öz-yeterlik inançlarının da arttığı görülmektedir. Etki yaratma ihtiyacı kişinin ilişkide olduğu kişileri etkileyebilmesini ifade etmektedir (Toksoy, 2021). Romantik ilişkide öz-yeterliğin önemli bir yönü de bireyin ilişkiyi besleyebileceğine yönelik inancıdır (Lopez vd., 2007). Dolayısıyla ilişkiyi dönüştürebilme ihtiyacı karşılanan kişinin ilişkiyi besleyebilme konusundaki inancının artması da beklenen bir sonuç olarak görülmektedir.

Araştırmada genç yetişkinlerin deneyim paylaşımı ihtiyacı doyuruldukça romantik ilişkide öz-yeterlik düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Deneyim paylaşımı ihtiyacı kişinin kendi yaşadığı olayların, yaşantıların ilişkide bulunduğu kişiler tarafından kabul edilmesine karşılık gelmektedir (Toksoy, 2021). Bu anlamda bireylerin yaşantılarının onaylanmasının romantik ilişkide öz-yeterlik inançlarını artıracığı düşünülebilir.

Araştırmada ayrıca genç yetişkinlerde diğerinin inisiyatif alması ihtiyacı karşılandıkça romantik ilişkide öz-yeterlik düzeyinin de arttığı bulunmuştur. İnisiyatif alma ihtiyacı, kişinin ilişkide bulunduğu kişiler tarafından da bazı deneyimlerin başlatılabilmesini ifade etmektedir (Toksoy, 2021). Romantik ilişkide öz-yeterlik inancını artıran unsurlardan biri de karşılıklılık olarak ifade edilmektedir. Bu unsur bireyin partnerinden gelecek destekleri açıklamaktadır (Lopez vd., 2007). Böylece diğerinin

inisiyatif almasına yönelik temel ilişkisel ihtiyacı karşılanan bireylerin romantik ilişkide olduğu partnerinin deneyimleri başlatabileceğine yönelik inancı da artacaktır.

Araştırmanın aracı değişkeni olan ilişki bağımlılığının ise ilişkisel ihtiyaçların doyumu toplam puanı ve alt boyutları ile negatif yönlü bir ilişkide olduğu bulunmuştur. Bunun anlamı, bireyin ilişkisel ihtiyaçlarından doyumu arttıkça ilişki bağımlılığının azalmasıdır. Erken gelişim döneminde ilişkisel ihtiyaçlarına yönelik doyum elde edebilmiş bireyler, ilişkilere ilişkin rasyonel inançlara ve beklentilere sahip olacaktır (Erskine, 2017). Bu sebeple de ihtiyaçlar doyuruldukça kişinin irrasyonel olarak ele alınan partnere aşırı yönelme, yalnızca partnerin merkezde olduğu bir yaşam kurgulama ve partnere alan bırakmama davranışlarının azalması beklenebilir.

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ile aracı değişkeni olan ilişki bağımlılığının arasında da negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bir başka deyişle, romantik ilişkide öz-yeterlik düzeyi arttıkça kişilerin ilişki bağımlılığı düzeyleri azalmaktadır. Literatür incelendiğinde ilişki bağımlılığı yüksek olan bireylerin kendinden çok diğerlerini hayatının merkezine aldığı, başkalarının hayatını yaşaması için kendi hayatlarını yok saydıkları ve genel olarak depresif duygu duruma sahip oldukları belirtilmektedir (Spann, 1989). Yates ve McDaniel (1994) de ilişki bağımlısı olan bireylerin öz-yeterlik düzeyinin daha düşük olduğu bulgusunu ortaya koymuştur. İlişki bağımlılığını inceleyen deneysel araştırmalarda katılımcıların öz-yeterlik düzeylerini artırmaya yönelik çalışmaların ilişki bağımlılığını azalttığını göstermiştir (Blatt ve Zuroff, 1992; Küçük, 2013; Tafarodi, 1998). Bu sebeple araştırmanın sonuçlarının alan yazında yer alan çalışmalarla paralel olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada doğrudan etkilerin yanı sıra dolaylı etkilerin de anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ilişki bağımlılığının otantiklik ihtiyacının doyumu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolünün olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulguya göre, kendini olduğu gibi yansıtabilen, olduğu haliyle kabul gördüğü konusundaki ihtiyacı doyurulan (Toksoy, 2021) kişilerin romantik ilişkileri başlatabileceğine, sürdürebileceğine (Riggio vd., 2011) yönelik inancı daha kuvvetli olacaktır. Ancak bu kişilerin ilişki bağımlılığı geliştirme ihtimali arttıkça romantik ilişkide öz-yeterlik düzeylerindeki artış düşecektir.

Benzer şekilde ilişki bağımlılığının destek ve koruma ihtiyacının doyumunu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolünün olduğu sonucuna varılmıştır. Kişinin temelde kuşkusuzca ve her koşulda destek göreceğine ilişkin ihtiyacı doyuruldukça romantik ilişkisini sürdürebileceğine yönelik inancının kuvvetlenmesi anlamlı görülmektedir. Ancak kişinin ilişki bağımlılığı geliştirmesi durumu destek ve koruma ihtiyacı ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki anlaşılır ilişkiyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Araştırmada ayrıca ilişki bağımlılığının deneyim paylaşımı ihtiyacının doyumunu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolünün olduğu sonucuna varılmıştır. İnsanlar bir deneyim yaşadıklarında bu deneyimi ifade ederken nasıl hissettiğine dair fikri olan, o anda neler yaşanabileceğine ilişkin ön görüşü olan kişilerle paylaşımında bulunmak ister. Deneyim paylaşımı ihtiyacı da bu söze dökülemeyen kabulü içermektedir (Toksoy, 2021). Bu sebeple, temelde deneyim paylaşımı ihtiyacı doyularak onaylanan bireylerin ilişkilerinde bağımlı olma eğilimlerinin azalacağı ve dolayısıyla bir ilişkiyi başlatıp sürdürebileceklerine dair inançlarının da kuvvetleneceği düşünülebilir.

Diğer taraftan araştırmada ilişki bağımlılığının inisiyatif ihtiyacının doyumunu ile romantik ilişkide öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolünün olduğu sonucuna varılmıştır. Kişinin talep ettikçe taleplerinin karşılanması inisiyatif ihtiyacının doyurulmasına engel olacaktır. Erken dönemlerden itibaren bu ihtiyaçları fark edilen ve herhangi bir talebi olmadan bu ihtiyaçlarına yönelik doyum elde eden kişinin partnerinin o istemeden kendisi için bir şeyler yapacağına, romantik ilişkisine ve onu sürdürebileceğine yönelik olumlu inançlarının kuvvetli olması beklenebilir. Bu ihtiyaçları yeterince karşılanmayan bireyler ise kendilerini merkeze almak yerine sürekli başkalarının taleplerine odaklanarak bağımlılık geliştirip düşük ilişki öz-yeterliliğine sahip olabilirler.

Aracılığın sınanması için yapılan analizlerde ilişkiel ihtiyaçlara ilişkin doyum arttıkça ilişki bağımlılığının azaldığı ve romantik ilişkide öz-yeterlik inancının arttığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca bireylerin ilişki bağımlılıkları arttıkça ilişkide öz-yeterlik inancının da azaldığı saptanmıştır. Erken gelişim dönemlerinde ilişkiel ihtiyaçlara ilişkin doyum karşılanmadığında temas kesintileri yaşanmaktadır. Temas kesintileri de kişinin mevcut durumda yaşadığı ilişkilerine yansımaktadır (Şahin, 2019). Bu sebeple

temas kesintisi yaşamayan bireyin mevcut ilişkilerinde ilişki bağımlılığının tersi olarak açıklanabilecek kendine ait sınırları olan, kendi istek ve ihtiyaçları ile partnerinin istek ve ihtiyaçlarını rasyonel biçimde değerlendirebilen kişiler olması beklenebilir. İlişki bağımlılığına sahip bireyler ilişkilerine ilişkin irrasyonel inançlar geliştirdikleri ve kendilik değerleri olumsuz yönde etkilendiği için ilişkiyi yürütmeye ilişkin inançları da zayıflayabilir. Bu durum da ilişki bağımlılığı azaldıkça romantik ilişkide öz-yeterlik inancının artmasını açıklamaktadır. Çünkü romantik ilişkide öz-yeterlik inancı bireyin kendiliğine ilişkin bir değerlendirmesidir. Partnerine ilişkin irrasyonel değerlendirmeler azaldıkça kişinin kendi yeterliğine ilişkin inancının artması anlaşılır görülmektedir.

5. 2. 2. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada ilişkisel ihtiyaçların doyumu toplam puan ortalamaları ve ilişkisel ihtiyaçların destek ve koruma alt boyutu puan ortalamaları incelendiğinde, kadınların daha yüksek bir ilişkisel ihtiyaç doyumuna sahip oldukları saptanmıştır. Toksoy (2021) da gerçekleştirdiği çalışmada, ilişkisel ihtiyaçların doyumunda, destek ve koruma ile diğerinin inisiyatif alması alt boyutlarında kadınların daha yüksek puan aldıklarını bulmuştur. Bu bulgudan farklı olarak Avcı (2021), ilişkisel ihtiyaçların doyumunda ve deneyim paylaşımı ile otantiklik alt boyutunda erkeklerin doyum düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Pourova ve çalışma arkadaşları (2020) tarafından yürütülen bir çalışmada ise, ilişkisel ihtiyaçların doyumu ve etki yaratma boyutunda kadınların daha yüksek sonuçlar aldığı; destek ve koruma, deneyim paylaşımı ve diğerinin inisiyatif alması boyutlarında ise erkeklerin doyumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular Toksoy'un (2021) çalışmasıyla uyumlu görünmektedir. Literatürdeki tutarlı olmayan bulgular, bu ihtiyaçların farklı bağlamlarda farklılaşabileceklerini düşündürmüştür. Bu sebeple, Çekya'da gerçekleştirilen araştırmaların ülkemizde elde edilen verileri doğrulamaması bu duruma bağlanabilir. Destek ve koruma; güvenilir, sabit ve kapsayıcı olan biri tarafından kabul edilmeye yönelik ihtiyacı ifade etmektedir (Erskine, 2020). Bu boyutta kadınların daha yüksek doyum elde etmesi Öz Belirleme Kuramı'nda yer alan ilişkili olma kavramı ile değerlendirilebilir. İlgili kavram, başkalarıyla bir arada olabilmek ve onlar tarafından anlaşılmayı ifade etmektedir (Deci ve Ryan, 2002). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirildiğinde,

kadınların sosyal ilişkilerinin daha kuvvetli olması ve partnerleriyle olan ilişkilerinde kabul edilmeye daha fazla ihtiyaç duymaları dikkate alındığında, elde edilen bulgunun anlamlı olduğu düşünülebilir. Bu doğrultuda, Öz Belirleme Kuramı çerçevesinde ilişkili olma ihtiyacının değerlendirildiği Arslan'ın (2020) çalışmasında da benzer biçimde kadınların bu ihtiyacının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kabul görme ihtiyacına daha çok sahip olan kadınların bu ihtiyaç temelinde doyum elde etmeleri literatürde yer alan bulgularla açıklanabilmektedir.

Araştırma bulgularına göre, romantik ilişkideki öz-yeterlik inancı ise cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Lopez ve diğerleri (2007) gerçekleştirdikleri çalışmada kadınların “karşılıklık” erkeklerin ise “duygusal kontrol” olarak belirtilen romantik ilişkide öz-yeterlik alt boyutlarından daha yüksek puanlar aldığını ortaya koymuştur. Akan ve Bakioğlu (2021) ise 18-40 yaşları arasındaki erkeklerin ilişkisel öz-yeterlik düzeyini daha yüksek bulmuştur. Bu çalışmada kullanılan ölçek toplam puan üzerinden değerlendirildiği ve genç yetişkinleri incelediği için araştırma bulgularının literatürde yer alan bulgularla örtüşmemesi olağan görülmektedir. Romantik ilişkide öz-yeterlik inancını etkileyen unsurlar kişinin geçmiş deneyimleri, çevresindeki ilişkilere dair gözlemleri, çevresinin kendi ilişkisi hakkındaki değerlendirmeleri ile psikolojik ve fizyolojik yaşantılar (Akt. Karadağ, 2019) gibi karmaşık faktörlere dayandığından bu inancın gelişmesinde cinsiyet gibi biyolojik bir faktörün etkisi daha sınırlı olabilir. Bu noktada konunun cinsiyet rolleri bağlamında incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre, kadınların erkeklere kıyasla daha fazla ilişki bağımlılığına sahip olduğu bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, Mukba (2013) da benzer şekilde kadınların ilişki bağımlılığını daha yüksek bulmuştur. Aksi yöndeki bir bulguya ise Havaçeliği (2013), erkeklerin ilişki bağımlılığının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında değerlendirildiğinde, kadınların romantik ilişkilerinde daha çok düşünen, karşı tarafın ihtiyaçlarını öncelikli gören, ilişkideki problemleri kişisel olarak değerlendiren, erkeklere kıyasla duygusal dışı vurumu daha yüksek olan kişiler olduğu görülmektedir. İlişki bağımlılığına sahip kişilerin de benzer şekilde duygusal problemlerini dışı vuran, aşırı koruyucu ve yardımsever olan, başkalarının sorumluluklarını alan kişiler olması (Spann, 1989) ilişki bağımlılığının kadınlarda daha yüksek olması bulgusunu desteklemektedir.

5. 2. 3. İlişkisel İhtiyaçların Doymu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Sınıf düzeyi değişkeni açısından bakıldığında, ilişkilerinden elde ettikleri genel ilişkisel ihtiyaçların doymu ve deneyim paylaşımı ihtiyacı doyumunun daha büyük sınıf gruplarında daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Avcı (2021) da, genel ilişkisel ihtiyaçların doymu ve deneyim paylaşımı doyumunun 21-23 yaş grubunda daha yüksek olduğunu bulmuştur. 21-23 yaş grubu yoğunlukla üniversitelerin üçüncü ve dördüncü sınıflarını kapsadığından, araştırma bulgularının literatürde yer alan bulgularla tutarlı olduğu söylenebilir. Sınıf düzeyi arttıkça öğrenciler kişisel değerleriyle temas etmekte, kendi ihtiyaçlarını fark edebilmektedir. Özellikle gruplar arası farkları belirlemek için gerçekleştirilen analizlerin sonucunda birinci ve üçüncü sınıflar arasındaki belirgin farklılaşma, öğrencilerin deneyim elde ettikçe kendilerini ve ihtiyaçlarını tanıdıklarını ve böylece bu ihtiyaçlarından doyum sağlamanın yollarını aramaya bilinçli bir şekilde yöneldiklerini düşündürmektedir.

Diğer taraftan, romantik ilişkide öz-yeterlik inancının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Benzer biçimde Aydemir (2021) de araştırmasında yaş düzeyine göre romantik ilişkide öz-yeterliğin değişmediği sonucuna ulaşmıştır. Fakat Riggio ve arkadaşları (2011) yaş düzeyi arttıkça romantik ilişkide öz-yeterlik inancının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Üç araştırmanın da genç yetişkin grubunda uygulanmasına rağmen çıkan sonuçlardaki farklılığın araştırmanın gerçekleştiği zaman dilimi ile ilgili olabileceği düşünülmüştür. Modernleşme, teknolojinin hızı ile eş zamanlı olarak değişen ilişki biçimleri vb. koşulların 10 yıllık bir zaman dilimine yansımaları düşünüldüğünde, iki araştırma bulgusunun Riggio ve arkadaşları (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışma ile örtüşmemesi olağan görülmektedir.

Genç yetişkinlerde ilişki bağımlılığının sınıf düzeyine göre de farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Şahnaoğlu (2021), Küçük yıldız (2022) ve Gürek (2022) de çalışmalarında ilişki bağımlılığının yaşa göre farklılaşmadığını bulmuştur. Bulgular incelendiğinde, benzer şekilde araştırma gruplarını yalnızca genç yetişkinlerin oluşturması ve sınıf düzeyleri arasındaki yaş farklılaşmasının dar bir aralıkta olması nedeniyle herhangi bir farklılık görülmemiş olabilir.

5. 2. 4. İlişkisel İhtiyaçların Doymu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Sosyo-Ekonomik Duruma Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; ilişkisel ihtiyaçların doymu ve alt boyutlarından olan etki edebilme ve inisiyatif doyumunun sosyo-ekonomik duruma göre farklılaştığı saptanmıştır. Sosyo-ekonomik durum arttıkça ilişkisel ihtiyaçlara ilişkin doyum da kademeli bir biçimde artmaktadır. Benzer şekilde Toksoy (2021) ve Avcı (2021) da ilişkisel ihtiyaçların doyumunun gelir durumuna göre farklılaştığını saptamıştır. Yıkılmaz ve Demir-Güdü (2015) sosyoekonomik durumu iyi olan üniversite öğrencilerinin sosyoekonomik durumu düşük olanlara kıyasla yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Sarıkan (2023) da üniversite öğrencilerinin sosyoekonomik düzeyleri arttıkça psikolojik iyi oluşlarının da arttığını saptamıştır. İlişkisel ihtiyaçların doymu arttıkça bireyin psikolojik iyi oluşu artacağı ve bireyin yaşamdan doyum almaya başlayacağı düşünüldüğünde, bu bulguların dolaylı da olsa bu araştırmanın bulgularını desteklediği söylenebilir.

Araştırmada romantik ilişkide öz-yeterlik inancının sosyo-ekonomik duruma göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Aydemir (2020) gerçekleştirdiği çalışmada gelir durumunu yüksek olarak ifade eden bireylerin romantik ilişkideki öz-yeterlik inançlarını daha yüksek düzeyde bulmuştur. Ancak literatürde sosyo-ekonomik duruma göre incelenen başka bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Romantik ilişkide öz-yeterlik kavramı, kişinin kendine ilişkin bir ilişkiyi başlatma, sürdürme başarısına ait atıflarını ifade ettiği için daha içsel ve deneyimsel bir kavramdır. Araştırmada herhangi bir farklılık bulunmaması bu duruma bağlanabilir.

Benzer şekilde ilişki bağımlılığının da sosyoekonomik duruma göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fisher, Spann ve Crawford (1991) da benzer şekilde gerçekleştirdikleri araştırmada ilişki bağımlılığının gelir düzeyine göre değişmediğini

bulmuştur. Fakat Şahnaoğlu (2021), Gürek (2022), Muz (2022) araştırma bulgularıyla çelişen biçimde düşük gelir düzeyine sahip kişilerde daha fazla ilişki bağımlısı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın çalışma grubu incelendiğinde, alt gelir düzeyine sahip öğrenci sayısının diğer gelir düzeyine sahip öğrencilerden belirgin derecede düşük olmasının ve katılımcı grubunu oluşturan kişilerin bir vakıf üniversitesinde öğrenim görmesinin sosyoekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir sonuç elde edilememesinde etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

5. 2. 5. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Annenin Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ilişkisel ihtiyaçların doyumu toplam puanı ile deneyim paylaşımı ve inisiyatif alt boyutu puanlarının annenin eğitim düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Bulgular incelendiğinde, annesinin eğitim düzeyi ortaokul düzeyinde olan genç yetişkinlerin anlamlı bir biçimde ilişkisel ihtiyaçlar doyumundan aldığı puanların yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde, annenin eğitim durumunun akademik başarı açısından sıklıkla değerlendirildiği görülmektedir (Çanakçı ve Özdemir, 2015; Ural ve Çınar, 2014). Ayrıca başarıya ihtiyacı yüksek olan çocukların annelerinin daha çok üniversite mezunu olduğu dikkati çekmektedir (Çelikkaleli, Gökçakan ve Çapri, 2005). Annenin eğitim durumunun artması çocuğunun akademik hayatını etkileyebilmektedir. Ancak eğitim düzeyi artan kadının iş hayatında daha fazla yer alması bekleneceğinden, annenin eğitim düzeyinin artması çocuğunun ilişkisel ihtiyaçlarını doyurması açısından birtakım eksikliklerinin olabileceğini de düşündürmektedir. Araştırmadan elde edilen bulguya göre, ortaokul düzeyindeki annelerin çocuklarının ilişkisel ihtiyaçlarından doyum düzeylerinin daha yüksek olması, ortaokul düzeyindeki annelerin akademik beklentilerinin daha makul düzeyde olabileceğini ve ilişkisel ihtiyaçları doyurmaya daha açık olabileceklerini düşündürmektedir.

Diğer taraftan ilişki bağımlılığı ve ilişkide öz-yeterlik inancının annenin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı şeklinde elde edilen bulgu, bu kavramların yalnızca anne eğitim düzeyi ile açıklanamayacağını düşündürmektedir. Annenin eğitim düzeyi kişinin yaşayacağı ilişkilere yönelik inancını, ilişkilerindeki davranışlarını etkileyebilir, ancak bu konuda pek çok faktörün etkili olabileceği düşünülmektedir. İlişkisel ihtiyaçlar birincil bakım veren ve anne-bebek arasındaki ilişkide doyurulan

ihtiyaçlara vurgu yaptığı için direkt anne ile karşılanması anlaşılabilir, ancak ilişki bağımlılığı ve ilişkide öz-yeterlik inancı başka ilişkilerle de açıklanabilir görülmektedir. Bu sebeple yalnızca ilişkisel ihtiyaçlar doyumunun annenin eğitim düzeyine göre farklılaşması beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

5. 2. 6. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Babanın Eğitim Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma bulguları incelendiğinde, ilişkisel ihtiyaçların doyumunu ve ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamalarının babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Ancak romantik ilişkide öz-yeterlik düzeyinin babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı bulunmuştur. Babasının eğitim düzeyi ortaokul olan genç yetişkinlerin romantik ilişkide öz-yeterlik düzeyleri diğerlerine kıyasla daha yüksektir.

Bulgular incelendiğinde; ilişkisel ihtiyaçların doyumunun yalnızca annenin eğitim durumuna göre farklılaşması, ancak babanın eğitim durumuna göre bir farklılaşma saptanmaması kültürel açıdan bakıldığında anlaşılır görülmektedir. Türk toplumunda çocuğun ihtiyaçlarının giderilmesinde daha çok anne temel rolü üstlenmektedir. Babaya ise çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamak için daha kısıtlı bir rol verilmektedir. Dolayısıyla elde edilen bulgu beklentilerle örtüşmektedir.

Benzer şekilde ilişki bağımlılığı düzeyinin de babanın eğitim durumuna göre farklılaşmaması kültürel olarak açıklanabilmektedir. Bireyin ilişkisini merkeze alması ve yalnızca partnerinin beklentilerini karşılamaya yönelik davranış geliştirmesinde babasının eğitim durumundan ziyade farklı faktörlerin de etkili olabileceği düşünülmektedir.

5. 2. 7. İlişkisel İhtiyaçların Doyumu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Doğum Sırasına Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Literatürde yer aldığı üzere, doğum sırası bireyin kişiliğine etki eden önemli bir unsurdur (Adler, 1924). İlişkisel ihtiyaçların doyumunu ve alt boyutları, ilişki bağımlılığı ve romantik ilişkide öz-yeterlik inancı doğum sırası değişkenine göre de incelenmiş, ancak herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Araştırmada elde edilen bu bulgu,

psikolojik doğum sırası kavramıyla açıklanabilmektedir. Bu kavrama göre, kardeşlerin aile içerisindeki kronolojik doğum sırası kadar psikolojik doğum sırası da kişiliklerinin gelişimi açısından önem taşımaktadır. Öyle ki bireyin kendi ailesindeki konumunu nasıl anlamlandırdığını algılamak önemlidir, çünkü her zaman psikolojik doğum sırası ile kronolojik doğum sırası aynı olmamaktadır (Campbell vd., 1991). Psikolojik doğum sırasını ölçen öz-değerlendirme ölçeklerine bu çalışmada yer verilmediği için söz konusu değişkenlerin daha sonraki araştırmalarda bu bağlamda incelenmesi konuya açıklık getirebilir.

5. 2. 8. İlişkisel İhtiyaçların Doymu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının Hâlihazırda İlişki Yaşama Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sırasında bir ilişkisi olan genç yetişkinlerin ilişkisel ihtiyaçlarının doyumunun ve otantiklik ile destek ve koruma ihtiyacına ait doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, Le'nin (1999) gerçekleştirdiği çalışmada romantik ilişkisi olan bireylerin ilişki ihtiyaçlarını daha fazla karşıladığı bulunmuştur. Yine benzer şekilde Peterson (2000) da ait olma ihtiyacını karşılayamamış kişilerin diğer psikolojik ihtiyaçlarını da karşılayamadıklarını ortaya koymuştur. Kişinin ilişkisel ihtiyaçlarına ilişkin karşılık aldıkça ve doyum elde ettikçe ilişkiyi başlatıp sürdürme konusunda daha donanımlı olduğuna inanması ve böylece ilişkide kalabileceği konusunda yeterli olması anlaşılabilir. Erken gelişim döneminde ilişkisel ihtiyaçları karşılanan bireylerin romantik ilişki kurmaya daha yatkın olabilmesi ve ilişkide kalması anlaşılır görülmektedir. Bu çalışmada yalnızca romantik ilişki deneyimi olan genç yetişkinlere ulaşılmıştır, ancak bireyin mevcut durumda ilişkisinin olup olmaması birçok faktöre bağlı olabilir. Bu sebeple ilerleyen çalışmalarda hiç ilişki yaşamamış ve daha önce ilişki deneyimi olan bireyleri kıyaslamak anlamlı sonuçlar verebilecektir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre, mevcut durumda ilişkisi olan genç yetişkinlerin romantik ilişkideki öz-yeterlik inançlarının da yüksek olduğu bulunmuştur. Öz-yeterlik inancı yüksek olan bireylerin ilişkiyi başlatıp sürdürme becerilerini taşıdıklarına dair bir inanca sahip oldukları ve dolayısıyla romantik ilişkiden kaçınmadıkları ve romantik ilişkide olmayı doğal olarak tercih ettikleri söylenebilir.

Araştırmada ayrıca halihazırda ilişkisi olmayan genç yetişkinlerin ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamasının ilişkisi olanlara kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatür incelendiğinde Şahnaoğlu (2021) ve Küçükyıldız (2022) da araştırmalarında bekar katılımcıları evli katılımcılarla kıyasladıklarında bekarların ilişki bağımlılığının daha yüksek olduğunu bulmuştur. İlişki bağımlılığı yüksek olan bireyler kendilerini gerçekçi değerlendiremeyen, başkasını idealleştirerek hayatını sürdüren kişilerdir. Bu sebeple ilişkisi olan kişilerin hayatı ortaklaşa değerlendirebilmesi daha yüksek ihtimalli olarak görülmektedir. Bu sebeple de ilişkisi olmayan katılımcıların ilişki durumunu veya bir bireyi idealleştirerek kendinden önce değerlendirmesi anlaşılır bulunmaktadır. Ayrıca ilişki bağımlılığı kişinin ilişki geliştirebilmesini de engellemektedir. Tamamen partnerine odaklı olan ve bu durumu patolojik seviyede ilişkisine yansıtan, uzaklaşmaya tahammülü olmayan kişinin partneri bu ilişkiden kaçabilir. Bu sebeple de mevcut durumda ilişkisi olmayan kişilerin ilişki bağımlılıkları daha yüksek olabilir. Ancak daha önce hiç ilişki deneyimi olmayan ve ilişki deneyimleyen bireylerin gelecek çalışmalarda karşılaştırmalı olarak incelenmesi daha açıklayıcı bulgular elde edilmesine yardımcı olabilir.

5. 2. 9. İlişkisel İhtiyaçların Doymu, Romantik İlişkide Öz-Yeterlik İnancı ve İlişki Bağımlılığının En Uzun İlişki Süresine Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada, genç yetişkinlerin yaşadıkları en uzun ilişki sürelerine göre ilişkisel ihtiyaçların doyumunun farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiş, ancak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatürde bu bulguyu destekleyen herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Özel (2021) gerçekleştirdiği çalışmada, ilişki süresi arttıkça ilişki doyumunun da arttığını bulmuştur. İlişkisel ihtiyaçları doyurulmuş bireylerin ilişki sürelerinin daha uzun olabileceği düşünülerek yola çıkılmış, ancak elde edilen bulgu neticesinde ilişkisel ihtiyaçların doyumunun farklı faktörlerle ilintili olabileceği düşünülmüştür. Bu bulgu ayrıca, temel ilişkisel ihtiyaçları karşılanmamış ve az karşılanmış bireylerin de ihtiyaçlarını karşılama arayışı içinde ilişkilerinden kopamamalarına bağlanabilir.

Diğer taraftan romantik ilişkide öz-yeterlik düzeyi en uzun ilişki süresine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, benzer

şekilde Ogan (2021) da ilişki süresi 6 aydan fazla olanların, az olanlara kıyasla öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

İlişki bağımlılığının da katılımcıların yaşadıkları en uzun ilişki süresine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde Aydemir (2021) de çalışmasında ilişki süresine göre ilişki bağımlılığının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiş ve anlamlı bir sonuca ulaşmamıştır. İlişki bağımlılığı ilişkinin niteliği kadar bu bağımlılığa sahip kişinin kişisel deneyimleri ve mizaç özellikleriyle de açıklanabildiği için ilişki süresinin herhangi bir farklılığa yol açmaması beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, ilişkinin süresinin açıklayıcı, ancak bir yorumlama yapılabilmesi için yeterli bir değişken olmadığı düşünülmektedir. Kişinin yaşadığı ilişkinin süresi kadar bu ilişkinin niteliğini de belirlemek ilişkiyi ihtiyacıların doyumunu, romantik ilişkide öz-yeterlik inancını ve ilişki bağımlılığını anlamak açısından daha önemli görülmektedir. Erken dönemde ilişkiyi ihtiyacı karşılanmamış kişilerin seçtikleri ilişki biçimi daha uzak mesafeli olabilir veya daha sınırlı iletişimin olabileceği ilişkilere yönelebilirler. Benzer biçimde romantik ilişkide öz-yeterlik inancı yüksek olan kişilerin ise daha rasyonel temas içeren bir ilişki yaşamayı tercih edebilecekleri, ilişki bağımlılığı yüksek olan bireyin ise aksine irrasyonel temas içeren bir ilişkiyi tercih edebilecekleri düşünülmektedir. Gelecek çalışmalarda ilişki süresi ile ilişki niteliğini de ele alarak nitel bir çalışmanın yapılması konuya açıklık getirebilir.

5. 3. Sınırlılıklar

Araştırmanın en önemli sınırlılığı, veri toplama sürecinin Covid-19 Pandemi sürecine denk gelmesi nedeniyle kolay ulaşılabılır olmasından dolayı bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmesidir. Kısıtlı bir katılımcı grubuna erişilebilmiş olması nedeniyle araştırmanın sonuçlarının geniş kitlelere genellenmesi noktasında ihtiyatlı olunması gerekmektedir. Ayrıca üniversite öğrencilerini kapsayan genç yetişkin grubun kendini değerlendirme ölçeklerini doldurma oranının düşmesi de veri toplama aşamasında güçlük yaşanmasına ve sürecin uzamasına neden olmuştur. Bu nedenle konu ile ilgili yapılacak daha sonraki araştırmalarda veri çeşitliliğine gidilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın sonuçları sadece

18-25 yaş aralığındaki genç yetişkinlere ve romantik ilişki deneyimi olan bireylere genellenebilir.

5. 4. Öneriler

Bu bölümde araştırmada edinilen sonuçlar ışığında araştırmacılara ve uygulamacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5. 4. 1. Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırma nicel araştırma deseninde hazırlanmıştır. İlişkisel ihtiyaçlar yeni araştırılan bir kavram olduğundan farklı değişkenlerle nitel ve karma desenli araştırmalar yapılarak bu kavramın daha iyi anlaşılması sağlanabilir. İlişkisel ihtiyaçların romantik ilişkileri anlamak için başka değişkenlerle ilişkisine bakmak ve ilişki örüntülerini incelemek de faydalı olabilir.

5. 4. 2. Uygulamacılara Öneriler

1. Ailelerle ilgili yapılacak psiko-eğitim ve grup rehberliği çalışmalarında ailelerin çocuklarının ilişkisel ihtiyaçlarını nasıl doyuracaklarına ilişkin bilgilendirici çalışmaların yapılması önerilir. Ayrıca aile ve çift danışmanlığı kapsamında evlilik kararı alan genç yetişkinlere ilişkisel ihtiyaçlarını karşılama, ilişki bağımlılıklarının farkına varma ve azaltma, romantik ilişkideki öz-yeterlik inançlarını artırma noktasında bireysel ya da grupla psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri verilebilir.

2. Birinci derecede koruyucu ruh sağlığı hizmetleri kapsamında toplumun en küçük yapı taşı olarak değerlendirilen aile birliğinin sağlıklı temellerle kurulabilmesi ve sürdürülebilmesi için genç yetişkinlerin öz-yeterlik inançlarını artırmaya yönelik çalışmalar yapılırken temel ilişkisel ihtiyaçların ne derece doyurulduğunun ve ilişki bağımlılığı düzeylerinin de dikkate alınmasının faydalı olduğu düşünülmektedir.

3. Psikoloji ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında çalışan uzmanların da ilişkisel ihtiyaçlar hakkında bilgilenmeleri, temas edecekleri genç yetişkinlerin ilişkisel ihtiyaçlarını fark etmeleri ve hazırlayacakları koruyucu, önleyici ve müdahale içerikli programlarda bu özelliği de dikkate almaları önerilir.

4. Araştırmadan elde edilen bulgular ve yukarıda aktarılan araştırmanın sınırlılıkları dikkate alındığında, bu çalışma ilişkisel ihtiyaçların doyumu kavramını anlamak, romantik ilişkide öz-yeterlik inancı ve ilişki bağımlılığının ilişkisel ihtiyaçlarla olan ilişkisini ortaya koymak açısından önemli görülmele birlikte, konunun daha farklı

değişkenlerle, farklı yaş gruplarıyla ve romantik ilişki deneyimi olmayan bireylerle çalışılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1924). *The practice and theory of individual psychology*. London: Harcourt, Brace and Company.
- Akan, Y. ve Bakioğlu, F. (2021). Examining the relationship self-efficacy levels of adults in terms of coping with jealousy and attachment in close relationships. *Turkish Studies – Educational Sciences*, 16(2), 517-534.
- Alçay, A. (2015). *Ergenlerin özyeterlikleri ile mantıkdışı inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Alderfer, C. P. (1972). *Existence, relatedness and growth: Human needs in organizational settings*. New York: Free Press.
- Ançel, G. ve Kabakçı, E. (2009). Psychometric properties of Turkish form of codependency assesment tool. *Archives of Psychiatric Nursing*, 23 (6), 441-453.
- Andersen, S. M., Chen, S. ve Carter, C. (2000). Fundamental human needs: Making social cognition relevant. *Psychological Inquiry*, 11(4), 269-318.
- Apospori, E., Papalexandris, N. ve Galanaki, E. (2005). Entrepreneurial and professional CEO's differences in motive and responsibility profile. *Leadership and Organization Development Journal*, 26(2) 141-162. doi: 10.1108/01437730510582572
- Arslan, A. (2020). *Romantik ilişkilerde ilişki doyumu irrasyonel inanışlar ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Arslanoğlu, E., Tekin, M., Arslanoğlu, C. ve Özmutlu, İ. (2010). Voleybol hakemlerinin çeşitli değişkenlere göre kaygı ve temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin incelenmesi (Ankara ili örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 985-997.
- Avcı, N., Ş. (2021). *Genç yetişkinlerde ebeveyn bağlanma stillerinin ilişkisel ihtiyaçları yordaması üzerine bir inceleme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aydemir, E. (2021). *Geç ergenlik döneminde psikolojik iyi oluşun yordayıcıları olarak romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve öz yeterlik* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Işık Üniversitesi, İstanbul.

- Bahun, I. ve Huić, A. (2017). Intimate relationships in context: stress spillover, relationship efficacy, and relationship satisfaction. *Primenjena Psihologija*, 10(1), 5-16.
- Baker, L. R., Cobb, R. A., McNulty, J. K., Lambert N. M. ve Fincham, F. D. (2016). Remaining in a situationally aggressive relationship: The role of relationship self efficacy. *Personal Relationships*, 23(3), 591–604.
- Balkaya Çetin, A. (2014). *Ergenlerin internet ve problemlili internet kullanım davranışlarının bazı psiko-sosyal özellikler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Bandura, A. (1965). Influence of a model's reinforcement contingencies on the acquisition of imitative responses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1(6), 589– 595. doi: 10.1037/h0022070
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. doi: 10.1037/0033-295X.84.2.191
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147. doi:10.1037/0003-066X.37.2.122
- Bandura, A., Reese, L. ve Adams, N. (1982). Microanalysis of action and feararousal as a function of differential levels of received self-efficacy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 42(1), 5-21. doi:10.1037/0022-3514.43.1.5
- Bandura, A. (1984). Recycling misconceptions of perceived self-efficacy. *Cognitive Therapy and Research*, 8(3), 231–255. <https://doi.org/10.1007/BF01172995>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (Ed.). (1995). *Self-efficacy in changing societies*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511527692>
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Bandura, A. (2001). A Cognite Theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26. doi:10.1146/annurev.psych.52.1.1
- Baron, R. M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical

- considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Beattie, M. (1992). *İlişki bağımlılığına son*. (Çev. Öztürk, F. Nagehan Öztürk). İstanbul: Ovvo.
- Biçener, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu, kişilik ve temel psikolojik ihtiyaçlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Blatt, S. J. ve Zuroff, D. C. (1992). Interpersonal relatedness and self-definition: Two prototypes for depression. *Clinical Psychology Review*, 12(5), 527-562.
- Brown, H., P., Jr. (1989). *A multidimensional psychospiritual approach to the outpatient treatment of chemical dependency, codependency, polydependency, and related disorders*. (Doctoral dissertation, Mississippi State University, 1989). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses.
- Boyd, D. ve Bee, H. (2015). *Lifespan development* (6.baskı.). New York: Pearson Yayınevi.
- Bulwer, M. (2006). *Treatment development in problem and pathological gambling*. (Doctoral dissertation, University of South Africa, 2006). Retrieved from <https://uir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/1092/thesis.pdf;jsessionid=49DBB21E91A01CD25680E8C686DF84E8?sequence=1>
- Büyükbayraktar, Ç. G., Bozgeyikli, H., ve Kesici, Ş. (2018). Gençlerin psikolojik ihtiyaçları nelerdir? *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı), 11-26. doi: 10.26466/opus.395945
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Cabellue, M. ve Boswell, S. S. (2012). Predictors of relationship self-efficacy in undergraduates. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 17(4), 154-164.
- Campbell, L., White, J. ve Stewart, A. (1991). The relationship of psychological birth order to actual birth order. *Individual Psychology*, 47, 380–391.
- Cihangir Çankaya, Z. (2005). *Öz-Belirleme Modeli: Özerklik desteği, ihtiyaç doyumu ve iyi olma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cihangir-Çankaya, Z. (2009). Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 691-711.

- Cihangir ankaya, Z. (2009). Özerklik desteği, temel psikolojik ihtiyaçların doyumunu ve öznel iyi olma: z-belirleme kuramı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (31), 23-31.
- Cooper, M. (1995). Applying the codependency model to a group for families of obsessive-compulsive people. *Health and Social Work*, 20(4) 272-278.
- Cowan, G. ve Loring, S. (1997). Codependency: an interpersonal phenomenon. *Sex Roles*, 36 (1/2), 115-123.
- Cretser, G. A. ve Lombardo, W. K. (1999). Examining codependency in a college population. *College Student Journal*, 33(4), 629-637.
- Cui, M., Fincham, F. D. ve Pasley, B. K. (2008). Young adult romantic relationships: The role of parents' marital problems and relationship efficacy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(9), 1226-1235.
- Çanakçı, O. ve zdemir, A. ř. (2015). Matematik başarısı ve anne baba eğitim düzeyi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 7(25), 19-36.
- Çelikkaleli, ., Gökçakan, N. ve Çapri, B. (2005). Lise ğrencilerinin bazı psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet, okul türü, anne ve baba eğitim düzeyine göre incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 245-268.
- Çetinkanat, C. (2000). *rgtlerde güdülenme ve iş doyumunu*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- ıkırıkci, . (2015). *z-belirleme kuramına göre ihtiyaç doyumunun olumlu yönelimler üzerindeki etkisinin bağlanma stilleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of Research in Personality*, 19(2), 109-134.
- Deci, E. L., Connell, J. P. ve Ryan, R. M. (1989). Self-determination in a work organization. *Journal of Applied Psychology*, 74(4), 580-590.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behaviour. *Psychological Inquiry*, 11 (4), 227-268. doi: 10.1207/S15327965PLI1104_01
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2002). *Handbook of self-determination reserch*. New York, NY: The University Of Roshester Press.

- Demir-Uzun, Z. M. (2021). Bağlanma stilleri, ilişki bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide özyeterliliğin aracı rolü (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Dupree, W., T., A. (2010). *The impact of parental codependency on children with mental health conditions*. (Master Project dissertation, California State University). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses.
- Duran C., Büber, H. ve Gümüştekin, E. G. (2013). Girişimcilik hislerine eğitimin katkısı: Kütahya MYO makine programı örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 33-55.
- Ercoşkun, M. H. ve Nalçacı, A. (2005). Öğretimde psikolojik ihtiyaçların yeri ve önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 353-370.
- Erskine, R.G. (1993). Inquiry, attunement and involvement in the psychotherapy of dissociation. *Transactional Analysis Journal*, 23(4), 184-190. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/036215379302300402>
- Erskine, R.G. (1997). Trauma, dissociation and a reparentive relationship. *Australian Gestalt Journal*, 1, 38 – 47.
- Erskine, R. G., Moursund, J. P. ve Trautmann, R. I. (2015). *Empatinin ötesi: İlişki içinde bir temas terapisi*. M. şahin (Çev. Ed.), İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Erskine, R. G. (Ed.) (2017). *Yaşam kurguları, farkında olunmayan ilişkisel örüntülerin transaksiyonel analizi*. M. şahin (Çeviri Ed.), İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Erskine, R. G. (2019). *İlişkisel örüntüler terapötik varoluş, integratif psikoterapinin kavramları ve uygulamaları*. M. şahin (Çev. Ed.), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma: yakınlığa karşı yalıtılmışlık mı? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 34, 119-128.
- Fabellon, L. P., Hernandez, M. A. ve Lanic, P. J. (2011). *Henry Alexander Murray's theory of personology* (Unpublished master's thesis). University of Santo Tomas, Florida.
- Fischer, J. L., Spann, L. ve Crawford, D. (1991). Measuring codependency. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 8, 87-100.
- Fuller A. J. ve Warner M. R. (2000). Family stressors as predictors of codependency. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 126 (1), 5-12.

- Futris, T. G., Sutton, T. E. ve Duncan, J. C. (2017). Factors associated with romantic relationship self-efficacy following youth-focused relationship education. *Family Relations*, 66 (5), 777–793.
- Gagné, M. ve Deci, E. L. (2005). Self-determination theory and work motivation. *Journal of Organizational Behavior*, 26, 331-362.
- Glasser, W. (1985). *Control theory: A new explanation of how we control our lives*. New York: Harper and Row Publishers.
- Glasser, W., *Counseling with choice theory*. New York: HarperCollins, 2004.
- Gök, F. (2017). *Lise öğrencilerinde akran zorbalığına maruz kalma: Temel psikolojik ihtiyaçlar ve anne-babaya duygusal erişilebilirlik* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Guarino, C. E. (2020). Exploring attachment security as a relational need in the context of gender-specific system justification (Order No. 28849633). Available from ProQuest Dissertations and Theses Global. (2584027556). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/exploring-attachment-security-as-relational-need/docview/2584027556/se-2?accountid=17143>.
- Gündoğdu, R. ve Yavuzer, Y. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 115-131.
- Gündüz, B. ve Karataş, A. (2020). *İlişki doyumunun yordayıcıları: İlişkisel benlik değişimi ve romantik ilişkilerde öz yeterlik*. Eğitim Araştırmaları Kongresinde sunulan bildiri, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Gürek, M. (2022). *Romantik ilişkilerde psikolojik şiddetin ilişki bağımlılığı ve nesne ilişkileri çerçevesinde incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Haaken, J. (1993). From Al-anon to ACOA: Codependence and the reconstruction of caregiving. *Journal of Women in Culture and Society*, 18(20), 321-345.
- Havaçeliği, D. (2013). *Partner ilişkilerindeki ilişki bağımlılığının ebeveyn bağlanma stilleri ve madde kullanımı ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Hoenigmann-Lion, M., N. ve Whitehead, I., G. (2006). The relationship between codependency and borderline and dependent personality traits. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 24 (4), 55-57.

- Hunter, M.S., Nitschke, C. ve Hogan, L. (1981). A scale to measure love addiction. *Psychological Reports*, 48, 582.
- Hürcan, S. E. (2018). *Ebeveynlik stilleri ile sosyal fobi arasındaki ilişkinin temel psikolojik ihtiyaçların karşılanma düzeyine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.
- İlhan, T. ve Özbay, Y. (2010). Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 109-118.
- İlkyaz Yapabaş, S. (2018). *Fazla kilolu ve obez yetişkin bireylerde yeme davranışlarının öfke ve ilişki bağımlılığı ile olan ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Johns, G. ve Saks, A. M. (2001). *Organizational behaviour: Understanding and managing life at work* (5th. Ed.). USA: Pearson Education Inc.
- Kansu, A. F. ve Sayar, G. H. (2018). Öz-yeterlik, yaşam anlamı ve yaşam bağlılığı kavramları üzerine bir inceleme. *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi Etkileşim*, 1, 78-89.
- Karadağ, Y. (2019). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanısı olan ve olmayan ergenlerin öz-yeterlik düzeyleri ile ebeveynlerinin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu belirtileri ve öz-yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Karaşar, B. (2021). Codependency: An evaluation in terms of depression, need for social approval and self-love/self-efficacy. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 29(1), 117-126.
- Karataş, Ş. (2022). *Genç yetişkinlerde bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve öz-yeterlik algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Kaygusuz, C. (2013). Psikolojik ihtiyaçlar ve internet bağımlılığı. M. Kalkan ve C. Kaygusuz (Ed.), *İnternet bağımlılığı: Sorunlar ve çözümler içinde* (s. 163-192). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Journal of Social Science*, 19(1), 51-64.

- Kesici, Ş. (2008). Yeni psikolojik ihtiyaç değerlendirme ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması: Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 493-500.
- Kirby-Green, G. ve Moore, E., İ. (2001). The effects of cyclical psychodynamics therapy on the codependence of families with legally blind children. *Journal of Visual Impairment and Blindness*, 95(3), 167-172.
- Kohut, H. (1971). *The analysis of the Self*. New York, NY.: International Universities Press.
- Kong, L. N., Zhu, W. F., Hu, P. ve Yao, H. Y. (2021). Perceived social support, resilience and health self-efficacy among migrant older adults: A moderated mediation analysis. *Geriatric Nursing*, 42(6), 1577-1582.
- Kuzgun, Y. (2019). Sosyo ekonomik düzey ve psikolojik ihtiyaçlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 20(1), 55-68. doi: 10.1501/Egifak_0000001076
- Küçük, D. P. (2013). Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Öğretmenliğine Yönelik Tutumları ile Benlik Saygıları Arasındaki İlişki. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1): 257-270.
- Küçükarslan, M. ve Gizir, C. A. (2014). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 148-159.
- Küçükyıldız, A. (2022). *Yetişkinlerde çocukluk çağı travması ve benlik saygısının ilişki bağımlılığı üzerindeki yordayıcı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Lancer, D. (2012). *Codependency for dummies*. New Jersey: Wiley.
- Le, B. (1999) *Need fulfillment and emotional experience in interdependent romantic relationships*. (Master Project dissertation, Purdue University). Retrieved from ProQuest Dissertation and Theses.
- Litwack, L. (2007). Basic needs- A retrospective. *International Journal of Reality Therapy*. 26(2), 28-30.
- Lopez, F. G., Morúa, W. ve Rice, K. G. (2007). Factor structure, stability, and predictive validity of college students' relationship self-efficacy beliefs. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 40(2), 80-96.

- Martsof, D. S., Sedlak, C. A. ve Doheny, M. O. (2000). Codependency and related health variables. *Archives of Psychiatric Nursing*, 14(3), 150-158.
- Maslow, A. H. (1943), A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Maslow, A. H. (1968). *Toward a psychology of being* (Second Ed.). New York: Van Nostrand Reinhold.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). New York: Harper and Row.
- McClelland, D. C. (1985). *Human motivation*. Glenview, IL: Scott, Foresman.
- Morgan, Jr. ve James, P. (1991). What is codependency? *Journal of Clinical Psychology*, 47 (5), 720-728.
- Mukba, G. (2013). *Üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Mullins, L. J. (2002). *Management and organisational behaviour*, (6th Ed.). PrenticeHall UK: Pearson Education Limited.
- Murray, H. A. (1953). *Explorations in Personality*. <https://archive.org/details/explorationsinpe031973mbp/page/n1> adresinden elde edildi. Erişim Tarihi: 24.03.2023
- Muz, E. (2022). *Evli bireylerde erken dönem uyum bozucu şemaların ilişki bağımlılığı ve aldatma eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- O'Brien, P. E. ve Gaborit, M. (1992). Codependency: A disorder separate from chemical dependency. *Journal of Clinical Psychology*, 48(1), 129-136.
- Ogan (2021). *Üniversite öğrencilerinin ilişkileri sürdürme stratejilerinin, bağlanma stilleri, romantik ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde öz yeterlik ile arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ogan, S. ve Öz Soysal, F. S (2022). Üniversite öğrencilerinde ilişkileri sürdürme stratejilerinin yordayıcıları olarak romantik ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde öz-yeterlik. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 271-288.

- Özel, B. (2021). *Romantik ilişki doyumunun yordayıcıları olarak öz anlayış ve duygusal zekanın incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Özsoysal, F. S., Uz Baş, A. ve Aysan, F. (2019). Romantik ilişkilerde öz-yeterlik ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of the Human and Social Science Researches*, 8(2), 1100-1110.
- Paksoy, M. (2002). *Çalışma ortamında insan ve toplam kalite yönetimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Paris, S. G. ve Newman, R. S. (1990). Developmental aspects of self-regulated learning. *Educational Psychologist*, 25(1), 87–102. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2501_7
- Peele, S. ve Brodsky, A. (1975). *Love and addiction*, New York: Taplinger.
- Peterson, A.V. (2000). Choice theory and reality therapy. *TCA Journal*, 28 (1), 41-50.
- Pourová, M., Řiháček, T. ve Žvelc, G. (2020). Validation of the Czech Version of the Relational Needs Satisfaction Scale. *Front. Psychol.* Erişim adresi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00359>
- Preacher, K. J. ve Hayes, A.F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40, 879–891. <https://doi.org/10.3758/BRM.40.3.879>.
- Quintana, S. M. ve Kerr, J. (1993). Relational needs in late adolescent separation-Individuation. *Journal of Counseling and Development*, 71(3), 349-354.
- Riggio, H. R., Weiser, D., Valenzuela, A., Lui, P., Montes, R. ve Heuer, J. (2011). Initial validation of a measure of self-efficacy in romantic relationships. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 601-606.
- Riggio, H. R., Weiser, D. A., Valenzuela, A. M., Lui, P. P., Montes, R. ve Heuer, J. (2013). Self efficacy in romantic relationships: Prediction of relationship attitudes and outcomes. *The Journal of Social Psychology*, 153(6), 629–650. doi:10.1080/00224545.2013.801826
- Rounsaville, B. J., Weissman, M. M., Prusoff, B. A. ve Herceg-Baron, R. (1979). Marital disputes and Interpersonal Psychotherapy for Depression 34 treatment outcome in depressed women. *Comprehensive Psychiatry*, 20, 483- 490.

- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Sakız, G. (2013). Başarıda anahtar kelime: Öz-yeterlik. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 185-210.
- Sarı, T. ve Owen, F. K. (2016). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ve bağlanma boyutlarının ilişki doyumu üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 204-216.
- Schaeffer, B. (2011). *Sevgi mi bağımlılık mı?*, Çev: Akyüz, G., Yakamoz Yayınları, İstanbul.
- Shrout, P. E. ve Bolger, N. (2002). Mediation in experimental and nonexperimental studies: new procedures and recommendations. *Psychological Methods*, 7(4), 422-445. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.7.4.422>
- Sioui, N. ve Tousignant, M. (2009). Resilience and aboriginal communities in crisis: theory and interventions. *Journal of Aboriginal Health*, 5 (1), 43-61.
- Spann, A. L. (1989). *Developing a scale to measure codependency*. (Master Project dissertation, Texas Tech University). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses.
- Spann, L. (1996). *Attribution About Codependency On The Part of Feminists and Nonfeminists*. (Doctoral dissertation, Texas Tech University). Retrieved from <https://ttu-ir.tdl.org/handle/2346/18223>
- Springer, C., A., Britt, W., T. ve Schlenker R., B. (1998). Codependency: clarifying the construct. *Journal of Mental Health Counseling*, 20 (2), 141-158.
- Sürücü, L., Şeşen, H. ve Maslakçı, A. (2021). *SPSS, AMOS ve PROCESS macro ile ilişkisel, aracı/düzenleyici ve yapısal eşitlik modellemesi uygulamalı analizler*. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Şahin, M. (2019). İntegratif psikoterapi kuramı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(8), 147-165.
- Şahnaoğlu, H. (2021). *Çocukluk travmalarıyla ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

- Şimşek, A., Akgemici, T. ve Çelik. A. (2001). *Davranış bilimlerine giriş ve örgütlerde davranış*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th Edition). Pearson.
- Tafarodi, R. W. ve Swann Jr, W. B. (2001). Two-dimensional self-esteem: Theory and measurement. *Personality and individual Differences*, 31(5), 653-673.
- Tanhan, F. ve Mukba, G. (2014). Spann-Fischer ilişki bağımlılığı ölçeği'nin Türkçe'ye uyarılma çalışmasına ilişkin psikometrik bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 179-190.
- Taşkıntuna, N. ve Özçürümez, G. (2011). Mükemmeli ararken: Bir iç dünya araştırması. *Klinik Psikiyatri*, 14, 103-114.
- Tatlıoğlu, S. S. (2021). Öğrenmeye sosyal-bilişsel bir bakış: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları*, 5(1), 15-30.
- Tekke, M. (2019). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en son düzeyleri: Kendini gerçekleştirme ve kendini aşmışlık. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1704-1712. DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.4s.17m
- Telef, B. B. ve Ergün, E. (2013). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının yordayıcısı olarak öz-yeterlik. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(3), 423-433.
- Toksoy, Ş. E., Cerit, C., Aker, A. T. ve Zvelc, G. (2020). Relational Needs Satisfaction Scale: reliability and validity study in Turkish. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21, 37-44.
- Toksoy, Ş. E. (2021). *Erskine'nin modeline dayalı ilişkisel ihtiyaçların ölçülmesi ve travmatik stres belirtileri ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Tolstikova, A. (2010). Codependency in families with alcohol-dependent persons. *Medical and Health Science Journal*, 2, 95-99.
- Treadway, D. C., Hochwarter, W. A., Ferris, G. R., Kacmar, C. J., Douglas, C. ... Buckley, M. R. (2004). Leader political skill and employee reactions. *The Leadership Quarterly*, 15(4), 493-513. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2004.05.004>
- Ural, A. ve Çınar, F. N. (2014). Anne ve babanın eğitim düzeyinin öğrencinin matematik başarısına etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 42-57.

- Wehmeyer, M. L. (2004). Self-determination and the empowerment of people with disabilities. *American Rehabilitation*, 28, 22-29.
- Weiser, D. A. ve Weigel, D. J. (2016). Self-efficacy in romantic relationships: direct and indirect effects on relationship maintenance and satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 89, 152- 156.
- Williams, G. G., Gagné, M., Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2002). Facilitating autonomous motivation for smoking cessation. *Health Psychology*, 21(1), 40-50.
- Wrosch, C., Scheier, M. F., Carver, C. S. ve Schulz, R. (2003). The importance of goal disengagement in adaptive self-regulation: When giving up is beneficial. *Self and identity*, 2(1), 1-20.
- Wubbolding, R. E., Brickell, J., Imhof, L., Kim, R. I., Lojk, L. ve Al-Rashidi, B. (2004). Reality Therapy: A Global perspective. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 26(3), 219–228. DOI: <https://doi.org/10.1023/B:ADCO.0000035526.02422.0d>
- Yates, J. G. ve McDaniel, J. L. (1994). Are you losing yourself in codependency? *AJN The American Journal of Nursing*, 94(4), 32-36.
- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2014). *Kişilik kuramları* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşil, A. (2016). Liderlik ve motivasyon teorilerine yönelik kavramsal bir inceleme, uluslararası. *Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 158-180.
- Yıkılmaz, M. ve Demir Güdül, M. (2015). Üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam, bilinçli farkındalık, algılanan sosyoekonomik düzey ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiler. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(2), 297-315.
- Yıldız, A. S. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6 (3-4), 131-150.
- Yolcu, D. ve Akbay, S. E. (2020). Dating violence among university students: the role of self- esteem, perceived relationship self-efficacy and attachment styles. *European Journal of Education Studies*, 7(10), 241-257.
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82-91.

Žvelc, G., Jovanoska, K., Žvelc, M. (2020). Development and validation of the Relational Needs Satisfaction Scale. *Frontiers in Psychology*, 11(901), 1-15. doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00901.

EKLER

EK-1 Etik Kurul Raporu

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı :E-20292139-050.01.04-27252
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın üşra Ceren TANGÜL
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli
Yüksek Lisans Öğrencisi

"Genç Yetişkinlerde İlişkisel İhtiyaçlar, İlişki Bağımlılığı ve Romantik İlişkilerde Öz Yeterlik İnancı Arasındaki İlişki Örüntülerinin İncelenmesi" başlıklı araştırmanız kurulumuzun 29.04.2022 tarihli ve 2022/04 sayılı toplantısında değerlendirilerek etik açıdan uygun bulunduğuna katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Nasuh USLU
Kurul Başkanı

Ek:42-Büşra Ceren TANGÜL Etik Onay Belgesi (1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :*BSESBYYK* Pin Kodu :64152
Adres:Halkalı Caddesi No: 281 Küçükçekmece/İstanbul
Telefon:444 97 98 Faks:+90 (212) 693 82 29
e-Posta: bilgi@izu.edu.tr Web: www.izu.edu.tr
Kep Adresi: izu@hs01.kep.tr

Belge Takip Adresi : <https://ebys.izu.edu.tr/enVision/Dogrula/0N3>

Bilgi için: Zeynep Funda TEZ
Unvanı: Yeminli Katip
Tel No: +902126929606

EK 2: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı ve Eğitimi yüksek lisans programı kapsamında Doç. Dr. Müge AKBAĞ'ın danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi Büşra Ceren TANGÜL tarafından yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. Çalışmanın amacı; **“Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Deneyimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”**dir. **Bu nedenle çalışmaya katılacak bireylerin romantik ilişki içinde olması ya da daha önce romantik ilişki deneyimine sahip olması gerekmektedir.**

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma hakkına** sahipsiniz. Size verilen **formlardaki** maddelerin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Kendi durumunuzu ve görüşlerinizi samimi bir şekilde belirtmeniz tüm sorulara boş bırakmadan cevap vermeniz araştırma sonuçlarının güvenilirliği açısından önemlidir. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen **gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından toplu bağlamda değerlendirilerek bilimsel yayınlarda kullanılacaktır.** Kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Sorularınız varsa bizimle iletişime geçebilirsiniz.

Katılımınız ve bilimsel bir çalışmaya verdiğiniz destek için şimdiden teşekkür ederiz.

Arş. Gör. Büşra Ceren TANGÜL

Doç. Dr. Müge AKBAĞ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Marmara Üniversitesi PDR Anabilim Dalı

e.mail:.....

(Tez Danışmanı)

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum. Söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda ve faaliyetlerde kullanılmasını,

KABUL EDİYORUM ( )

KABUL ETMİYORUM ( )

İmza

İmza

Tarih:

EK 3: Kişisel Bilgi Formu

1.Cinsiyetiniz:

Kadın ( ) Erkek ( )

2. Yaşınız:.....

3. Sınıfınız:

Birinci Sınıf ( )

İkinci Sınıf ( )

Üçüncü Sınıf ( )

Dördüncü Sınıf ( )

4. Sosyo-ekonomik durumunuz:

Alt ( )

Orta ( )

Yüksek ( )

5. Annenizin eğitim durumu:

İlköğretim ( )

Ortaokul ( )

Lise ( )

Üniversite ( )

Lisansüstü (Yüksek Lisans/Doktora)( )

6. Babanızın eğitim durumu:

İlköğretim ( )

Ortaokul ( )

Lise ( )

Üniversite ( )

Lisansüstü (Yüksek Lisans/Doktora)( )

7. Kaçınıcı çocuksunuz?

Tek Çocuk ( )

Birinci ( )

Ortanca ( )

Son ( )

8. Şu anda romantik bir ilişki yaŐıyor musunuz?

Evet ( )

Hayır ( )

9. En uzun iliŐkiniz ne kadar sŸrdŸ?

0-6 ay ( )

6-12 ay ( )

1-2 yıl ( )

2 yıldan fazla ( )

EK 4: İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği (Örnek Maddeler)

Yönerge: Cümlelerin her birini dikkatlice okuyup, sizin için ne ifade ettiğine, aşağıdaki ölçeği kullanarak yanıt veriniz. Cümlelerin doğru veya yanlış cevabı yoktur, önemli olan yanıtlarken sizi doğru ifade eden şeyi seçmenizdir.

Lütfen her ifade için sadece bir cevap seçiniz ve her ögeye cevap verdiğinizden emin olunuz.

İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeği	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
	1	2	3	4	5
2. Bana yakın olan insanlarla birlikteyken hiçbir şey saklamak zorunda değilim.					
3. Hayatımda güvenilir, güçlü, tutarlı ve koruyucu bir insan var.					
4. Eğer zor bir durumda kalırsam bana yardım edebilecek beceride bir insan tanıyorum.					
5. Benimle benzer deneyimleri olan insanlar tanıyorum.					

EK 5: Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği (Örnek Maddeler)

Lütfen bu ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendiriniz ve sizin için en uygun olan seçeneğin karşısına çarpı (x) işareti koyunuz. Lütfen her ifadeye tek yanıt veriniz ve boş bırakmayınız.

	Tamamen Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Benim için karar vermek zordur.	1	2	3	4	5	6
2. Benim için hayır demek zordur.	1	2	3	4	5	6
4. Bazen odaklanmam gereken sorunlar olmadığında, kendimi adeta sıkın ya da boş hissederim.	1	2	3	4	5	6
5. Kendileri için yapabilecekleri şeylerde, başkaları için genellikle bir şey yapmam.	1	2	3	4	5	6
7. Çok fazla kaygılanmam.	1	2	3	4	5	6
8. Bana acı veren ilişkiler kuran biri gibiyim.	1	2	3	4	5	6

EK 6: Romantik İlişkilerde Öz-Yeterlik Ölçeği (Örnek Maddeler)

AÇIKLAMA: Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi en iyi yansıtan rakama karar veriniz ve parantezin içindeki uygun rakamı yuvarlak içine alınız.

Kesinlikle Katılmıyorum   **Ne Katılıyorum/Ne Katılmıyorum**   **Tamamen Katılıyorum**

1   **2**   **3**   **4**   **5**   **6**   **7**   **8**   **9**

1. Ben, romantik bir ilişki partneri olarak iyi olmayan biriyim.
(1 – 2 – 3 – 4 – 6 – 7 – 8 – 9)
2. Romantik ilişkilerdeki başarısızlık, beni yalnızca daha fazla çabalamam konusunda istekli yapar.
(1 – 2 – 3 – 4 – 6 – 7 – 8 – 9)
3. Romantik ilişkilerimde önemli konulara odaklanmakta güçlük yaşarım.
(1 – 2 – 3 – 4 – 6 – 7 – 8 – 9)
4. Bir romantik ilişkimde, ilk seferde bir şeyi yapamazsam, yapana kadar denemeye devam ederim.
(1 – 2 – 3 – 4 – 6 – 7 – 8 – 9)
5. Bazen çok fazla emek isteyen romantik işlere dahil olmaktan kaçınırım.
(1 – 2 – 3 – 4 – 6 – 7 – 8 – 9)

EK 7: Ölçek İzinleri

Büşra Ceren TANGÜL 31 Ekim Paz 23:25 ☆ ↩ ⋮
Alıcı: toksoyebru ▾
Saygıdeğer Ebru Hocam,
Türkiye uyarılma çalışmasını yaptığınız İlişkisel İhtiyaçlar Doymu Ölçeği'ni İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında Doç. Dr. Müge Akbağ Hocamızın danışmanlığında yürüttüğüm tez çalışmamda kullanmak üzere onayınızı almak üzere size ulaşıyorum.
Eğer onayınız olursa ölçeğin maddeleri ve puanlamasına ilişkin bilgi verirseniz çok sevinirim.
Sağlıklı günler dilerim.
Saygılarımla,
--
Arş. Gör. Büşra Ceren Tangül
T.C. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü

Ebru Toksoy 2 Kasım Sal 13:58 ★ ↩ ⋮
Alıcı: ben ▾
Merhaba Büşra Hanım,
Ölçek ile ilgili bilgileri ekte gönderiyorum.
Çalışmanızın sonucundan beni haberdar etmenizi isterim.
Kolaylıklar ve başarılar.
Dr. Şafak Ebru Toksoy
Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bil. Ens.
Travma ve Afet Çalışmaları Birimi

Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği Hk. Harici Gelen Kutusu x

Büşra Ceren TANGÜL 17 Kasım
Saygıdeğer Fuat Hocam, Türkiye'ye uyarılma çalışmasını yaptığınız Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'ni İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Aile D

Fuat Tanhan 26 Kasım Cum 11:37 (10 gün önce)
Alıcı: ben ▾
Selam
Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçekle ilgili bilgiler ölçek makalesinde yer almaktadır.
İyi çalışmalar.

Fwd: Ölçek kullanım izni Harici Gelen Kutusu x

Gelen Kutusu etiketini bu ileti dışından kaldır

selda oz 29 Kasım Pzt 23:23 (7 gün önce)
Alıcı: ben ▾

----- Forwarded message -----

Date: 7 Eyl 2021 Sal, 22:29
Subject: Re: Ölçek kullanım izni
To:

Ölçek ektedir. Başarılar.
Doç. Dr. F.Selda Öz Soysal

ÖZGEÇMİŞ

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi, 2023, İstanbul

Yüksek Lisans: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji, 2021, İstanbul

Lisans: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, 2019, İstanbul

B. MESLEKİ DENEYİM

2020-(Devam Ediyor) T. C. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Araştırma Görevlisi

C. PROJELERİ

1- Öğrenci Gelişimsel Destek Projesi, T. C. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Psikoloji Bölümü (2021-Devam Ediyor)

D. YAYINLARI

Uysal Cantürk, P. ve **Tangül, B. C.** (2022). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik akılcı olmayan inançlarının bilişsel esneklik düzeyleri açısından incelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(43), 55-67.